

Takurda-o Ruka

Rem-se ro n-me à:

M-zante 1:1-4

O-mat ut-yakar ne to ma Yohana Wa-m-Yo'os un
hun-ne m-ho un to ma Yeso ne 1:5—2:52

Senge-m Yohana Wa-m-Yo'os un hun-ne m-ho
3:1-20

Yo'os un Yeso m-ho ut-meger ne 3:21—4:13

Senge-m Yeso n-me un hun-ne ye o-Gariri
4:14—9:50

Cir-mo Gariri ha-mo o-Urusharima 9:51—19:27

Ho-ut ta'yoor-to ur-kom yow yow o-
Urusharima ne 19:28—23:56

Rwuun-mo un Wan-Koyan cas, un da-mo un
wu ne n-ton un ine-mo un wu ne ut-marimar
24:1-53

Ur-gas

¹⁻⁴ Wu ma re, ko-Gwomo Tiyporus, o nepste
un zee reeno n-ga, Shir zeeg wua tomon Wa-m-
Rur. Hun-ne deen nomog m-senge ye geneg rii-
yo Shir zee à, yo shiig o-nip. Ye geneg yo a ruru
na à un nu-o un ye hyane ka rii-yo à, ur-takan
un komo ka ye rwore ka ma-to à. Remen kaane
um byaragte ur-bon ne, ka ma-to ne ur-takan um
cekerte a nom ur-bon a gen m-dond m-dond rem
ru. Men nom kaane, remen o nept nip-o un ko yo
ke rii-yo a yoosu wo à.

*A rworog mat-o Yohana
(Wa-m-Yo'os un hun-ne m-ho)*

⁵ Da-o **Here** ro ut-gwomo to un dak-o o-Judiya à, wan-**Cow un kon-se Shir** ro kon, jin-de un wu Zakaraya, wu baag-o un wu mosse un wan-**Cow un kon-se Shir** ne à wu a m-zee, Abija. Jin-ur ne'a un wu Erisabatu, wu ma baag-o un wu mossute un yan-**Cow un kon-se Shir** ne.*

⁶ Shir hyanag she'et-de un ye ro ur-bon ne, ye ro komo m-nom un rii-yo Wan-Koyan zee à, ba ut-reeb.

⁷ Ye kum yakar á, remen Erisabatu mat wà á, ko wan-gaan, wu komo un campo un wu ne Zakaraya ye mongsute.

⁸ De ken ho-de Zakaraya ro un senge-mo un wu mo un yan-**Cow un kon-se Shir** n-me un **Pyo-o Shir**, wu ro m-dek un da-o un wu o un guw-mo Shir.

⁹ An dagan wu ur-barag bo yan-**Cow un kon-se Shir** wete m-nom à, remen wu su'ut rii-yo m-shi'igin be-de un Pyo-o un Wan-Koyan. Wu cowuru un **Pyo-o Shir**,

¹⁰ hun-ne ye morge n-do à, ye konuru Shir da-o rii-yo m-shi'igin ro m-tuk à.

¹¹ Wan-tom-wu Wan-Koyan rwuunuru be-de un wu, eso un **Pyo-o Shir**, so un kom-o ur-re be-de rii-yo m-shi'igin ro m-tuk à.

¹² Da-o Zakaraya hyane wu à, hur-ur do'uru wu,

¹³ amba **wan-tom-wu Shir** zeeru wu, "Zakaraya, wo hoge o-gyer á! Remen Shir hogute kon-us ru, komo ne'a ru Erisabatu wua metu wo wà. Woa ege wu ur-jin '**Yohana**.'

* **Bor-o gaan:5 1:5** Hyen komo: 1Nom 24:10.

14 Wo_a nom o-zak, o nemes, yeken yekomo deen a nom o-zak, remen ka wà-wu!

15 Wu_a warag caari-wuun net be-de Wan-Koyan. Wujar wusu m-keá, koyo ken yo untun moá. **Kukt-o Shir** a garamsewu, cin ba inu un wumat wu,[†]

16 komo wu_a munte hun-ne yeo-Isra deen be-de un ko-Gwomo Shir wuun ye.

17 Wu_a tek co-o un Wan-Koyan, o-kukt, m-'wons neuntun **wan-Rwor un Ma-to ShirEreja**. Tat-nea hoge 'won-de un yakar, yeshe'et be-ur gaan, komo wu_a munte yan-koob-de o-dorotte, un ye ege neà o-cow, wu_a zongse hun-ne remen Gos-wuroon."[‡]

18 Zakaraya zeeru **wan-tom-wu Shir**, "¿Re ne um he m-nom um nept nip-o? Um mongsute, ne'a re komo ko-mong-wu."

19 Ko **wan-tom-wu Shir** shasuru, "Me Gebure wu, wuro m-es un be-de Shir à. Shir tomne me, um ruru wo **Ma-to m-Rerem**.§

20 Amba wogoks tom re o he m-warag o-nip á, un kashi o-da á. Remen wogoks á, wo_a hoks m-teper á, wo_a she'et ba m-teper har ho-de ma-ut re rwuunte o-nip à."

21 Ka da-o, hun-ne ro Zakaraya ur-'er. Yero us-barag yo rwo'e wushe'etunte n-me un **Pyo-o Shir** à.

22 Da-o wurwuune n-do à, wuhoks ye m-tepse á, ye napuru unze wuhyante ut-hyangan un **Pyo-**

[†] **Bor-o gaan:15 1:15** Hyen komo: Oog 6:3. [‡] **Bor-o gaan:17 1:17** Hyen komo: Mara 4:5-6. § **Bor-o gaan:19 1:19** Hyen komo: Dane 8:16; 9:21.

o Shir. Wu hoks m-teper á, amba wu kuturu ye ut-kom ut-kom.

²³ Bo da-o un wu o un guw-mo Shir un **Pyo-o Shir** teeste à, Zakaraya ji'uru o-hur.

²⁴ Bo a nomte ya o-da hiin à, ne'a un wu Erisabatu kumuru ur-uub wu wukuru o-hur, har reng-us taan.

²⁵ Wu zeeru, “M-moka de ka ur-ho, Wan-Koyan guug me. Wu dossute me m-e be-de un hun-ne!”

A rworog mat-o Yeso

²⁶ Da-o Erisabatu ro ur-uub ne reng-us cind à, Shir tomnuru wan-tom-wu un wu jin-de un wu Gebure un o ken bo-o n-me o-Gariri jin-de un o, o-Nazaret.

²⁷ A tomunte wu be-de un wu ken wan-ne'a-wu, wu nape campo á, wu **Yusuhu** ro ur-ryap à. **Yusuhu** co un jit-ur ko-Gwomo **Dawuda** wu rwuune. Jin-de un ka wan-ne'a-wu **Meri**.*

²⁸ Ko **wan-tom-wu Shir** haante be-de un wu. Wu gassuru **Meri**, “Wan-Koyan ro un wo ne, komo wu ya'ag wo ur-ho!”

²⁹ Hur-ur **Meri** do'uru wu bo wu hoge ma-to un ko-**wan-tom-wu Shir** à, wu zeeru, un hur-de un wu, “¿Ya un gon gas-de ne de ka?”

³⁰ Ko **wan-tom-wu Shir** zeeru wu, “**Meri**, wo hoge o-gyer á! Shir ya'ag wo ur-ho!”

³¹ Gwotbe wo nom ur-uub, o met wà, komo wo ege wu ur-jin **Yeso**.†

³² Wu nom ut-gos, a eeg wu, wà-wu un Shir n-Ton. Wan-Koyan Shir a sagbe wu ut-gwomo, bo **Dawuda** ro à,

* **Bor-o gaan:27 1:27** Hyen komo: Mati 1:18. † **Bor-o gaan:31 1:31** Hyen komo: Mati 1:21.

33 wu₁ nom gwomo-to₂ un₃ jit-o **Yakubu** ba m-ta, gwomo-to₂ un₃ wu₁ toa te á!"‡

34 **Meri** zeeru ko-wan-tom-wu₁ Shir, "Me wan-ne'a-wu, me nap campo á. ¿Re ne o ka rii-yo he m-nome?"

35 **Wan-tom-wu₁ Shir** shasuru wu, "**Kukt-o Shir** a haan be un du, un 'wons-mo Shir ne n-Ton, remen kaane wo₁ nom ur-uub. Ka wà-wu, wu o he m-mat à, wu₁ **ur-ba'as** á, remen kaane a eeg wu wà-wu un Shir.

36 Baks ko-yan-baag-o ru Erisabatu. A ro zeeg wu₁ met yakar á, amba wu ka m-moka ur-uub ne reng-us cind, ko-mong-wu komo.

37 Yatt rii-yo Shir a hoks m-nom á."§

38 **Meri** zeeru, "Me ko-guw-wu₁ Wan-Koyan wu um ro, Shir zee kaane bo o zee à." Ka da-de **wan-tom-wu₁ Shir** arguru.

Meri heete Erisabatu ut-tuw

39 Bo rewete ut-ho hiin à, **Meri** zonguru hor-m-hor wu heet o ken bo-o un dor-to un dak-o o-Judiya.

40 Wu cowuru hur-o Zakaraya, wu gassuru Erisabatu.

41 Bo Erisabatu hogute gas-ur **Meri** à, wan-yaar-wu ro un men-to un wu à nukturu. **Kukt-o Shir** gamsuru Erisabatu.

42 Wu 'yonsuru us-cor wu zeeru, "O jiište ne'a-ne kap o-kwum, komo ko-ya-o-kwum-wu ka wà-wu o he m-mat à!

‡ **Bor-o gaan:33 1:32-33** Hyen komo: 2Sam 7:12-13,16; Isha 9:7.

§ **Bor-o gaan:37 1:37** Hyen komo: Taka 18:14.

43 ¿Remen yan o um hette kum un ka rii caari-
yo, inu un Gos-wu heenute me ut-tuw?

44 Da-o um hoge gas un du à, wan-yaar-wu ro
n-me un men-ut re à nukuru o-zak.

45 Ko-ya-o-kwum-wu, wu gokse rii-yo Wan-
Koyan zee wua nom à!"

Sep-o Meri o ur-bongon

46 **Meri** zeeru,
"Hur un de ro m-bom un Wan-Koyan.

47 Hoog-m re nomog o-zak remen Shir **Wan-Gwu**
re,

48 Remen wu bakste un me ne rek-wu,
be-de un yan-guw-mo un wu!

M-moka hun-ne kap yea eeg me ko-ya-o-kwum,*

49 remen rii-yo ur-bon yo wu jiishe m-'wons
nomo me à.

Jin-de un wu ro ba m-kukop.

50 O-caara ha-mo o-caara,
Shir kutute ye ur-'won, un ye ya'e wu m-sek
ne à.

51 Wu nekste kom-o un wu, o ur-beeb,
wu cakar-se ya-ur-hwu myet un nap-se un ye
ne.

52 Wu doste caari-ye un gwomo-ne
un comos-to un ye,
wu jaksuru ye ro rek-ye à.†

53 Wu cokste yan-mer un rii-yo ur-bon,
wu yanuru yan-rii kom-ut-kom.

54 Wu este ma-to un wu to wu nome un ya-n-ga-ye
ne à,
wu haante wu guut hun-ne yan-guw-mo

* **Bor-o gaan:48 1:48** Hyen komo: 1Sam 1:11. † **Bor-o gaan:52**
1:52 Hyen komo: Ayub 5:11; 12:19.

un wu ya-o-**Isra**.

55 Wu kutute **Ibrahi** ur-'won

un yan-jit-o un wu ne ba m-ta!"‡§

56 **Meri** she'ete untun reng-us tet un Erisabatu ne, ka da-de wu ji'uru o-hur.

Mat-o Yohana Wa-m-Yo'os

un hun-ne m-ho

57 Bo da-o woone o Erisabatu hette mat un wà un wu à, wu maturu wan-campo.

58 Yan-bor-se un wu, un or ru un wu ne hoguru rii-yo ur-bon, yo Wan-Koyan nome wu à, ye guuru wu o-zak.

59 Bo ka wà-wu wooste ho-ut eer à, ye heeturu wu a koot wu, komo ye egetu wu ur-jin Zakaraya, de ma tato un wu.*

60 Amba inu un wu zeeru, "Ay! Jin-de a he wu m-aag à **Yohana** wu."

61 Ye zeeru wu, "Nott ka jin-de un baag-o no á!"

62 Ka da-o ye tepsuru tato un wu ut-kom, ye cituru wu ko de ke jin-de wu cone a ege ka wà-wu.

63 Zakaraya nomuru ut-ma un ye ne ut-kom ye hante wu rii-yo m-gen, wu genuru, "Jin-de un wu **Yohana**." Ye bopuru o-nu!

64 Un ka da-o Zakaraya hoksuru m-teper, wu ciruru bongon-de Shir.

65 Yan-bor-se un wu kap hoguru o-gyer, komo ka ma-to pa'uru kap dor-to un dak-o o-Judiya.

‡ **Bor-o gaan:55 1:46-55** Hyen komo: 1Sam 2:1-10. § **Bor-o gaan:55 1:55** Hyen komo: Taka 17:7. * **Bor-o gaan:59 1:59** Hyen komo: Rewi 12:3.

⁶⁶ Ko_wu_ke wu_hoge_to_à, wu_cekruru_wu_cituru,
 “¿Ya ne_ka wà-wu he m-warag? Remen te_hyanag
 cas beeb-de un Wan-Koyan ro_un wu ne.”

*Zakaraya rworog
 rii-yo he m-haan co à*

⁶⁷ **Kukt-o Shir** garamsute Zakaraya tato
Yohana wu_rworog tom-o Shir.

⁶⁸ “A bum no Gos-wu, Shir wu_un ya-o-**Isra!**

Wu_haante_wu_rurut hun-ne_ye_un wu,

⁶⁹ Wu_kumutu_na caari-wu_un ko-yan-Gwu,
 ko-yan-jit-o_un wan-guw-mo_un wu **Dawuda.**

⁷⁰ Wu_essutu_na ut-ma be-de un yan-rwor_un ma-
 to_

un_wu_yan-ba-m-kukop-mo_ur-hur n-ga n-ga,

⁷¹ remen wu_guut na un kom-to_un yan-yage-ut
 na,

be-de un 'wons-mo_un kap ye_conu_na á.

⁷² Wu_hogute_won-de un ya-n-ga-ye_na

komo wu_bakste_swor o-nu o_ba m-kukop o
 un wu.

⁷³⁻⁷⁴ Wu_tonte_wua gu tato na **Ibrahi.**

Wua gu na un kom-to_un yan-yage-ut na,

remen a nomote_wu_m-guw ba o-gyer,

⁷⁵ remen kashi ur-she'et ba m-kukop,

komo ba **ur-ba'as** be-de un wu,

komo kashi ur-she'et un be-de Shir

har ta-de un hoog-m na.”

⁷⁶ “Wo, wà re a eeg wo_wan-Rwor

un Ma-to_Shir n-Ton.

Woa tek co, o ja'asuté_Gos-wu_cow-yo un wu,†

† **Bor-o gaan:76 1:76** Hyen komo: Mara 3:1.

- 77 o rurute hun-ne ye un wu,
wua gu ye be-de un soks un **ba'as-de** un ye.
- 78 Shir na ro ur-'won ne.
Wua ru ho-de rwuun na ur-bon ne
- 79 dea rwuun karara n-ton un ye
she'ete un comb-o m-mar à,
wua 'er na-us na un bu-yo un gwugwu-mo ur-
hur.”‡
- 80 Ka wà-wu bo'osute, komo ur-beeb de un
Kukt-o Shir ne. Wu she'ete un dak-o o-dákár, har
se da-o wu rwuune cas be-de un hun-ne ye o-**Isra**.

Bor-us yoor

Mat-o Yeso

(Mati 1:18-25)

1 Da-o ko-Gwomo **Sisar** Agusutu ko-wan-
gwomo-to o-dak kap zee, a oog hun-ne ye ro un
dak-to **Roma** à.

2 Da-o un ka oog-de ur-takan de, Kwirinu ro ko-
Gwamna un dak-o o-Siriya.

3 Ko wu ke ka da-de haaru a oog wu un bo-o un
wu.

4 **Yusuhu** ma wu ruuru un bo-o o-Nazaret n-
me un dak-o o-Gariri, ha-mo o-Betarami n-me un
dak-o o-Judiya, be-de a mate ko-Gwomo **Dawuda**
à. **Yusuhu** haaru kane, remen so un baag-o
Dawuda wu rwuune.

5 Wu Haag a ogt wu un **Meri** ne, ryap-de un wu.
Meri ro ur-uub ne.

6 Bo ye ro'e o-Betarami à, da-o o-mat woonuru
wu.

‡ **Bor-o gaan:79 1:79** Hyen komo: Isha 9:2.

⁷ Wu maturu wà-wu co-o un wu, wan-campo. Wu hokkuru wu ut-magund, wu russuru wu un rii-o atte un ya-ut-gut ut-zan à, remen ye kum kuke-o m-she'et á.

Ya-ut-gut un yan-tom-ye Shir ne

⁸ Ya-ut-gut ro kon so un ka dak-o, ye ro un 'er-de un kur-to un ye m-tet.

⁹ Ko-wan-tom-wu Wan-Koyan rwuunuru be-de un ye, seps-mo Shir daknuru un ye. Ye hoguru o-gyer deen.

¹⁰ Amba ko-wan-tom-wu Shir zeeru ye, “No hoge o-gyer á! Um hantute no **Ma-to m-Rerem**, to he m-hante caari-o o-zak o ur-hur be-de un hun-ne kap à.

¹¹ De ka ho-de n-me un bo-o **Dawuda**, a makt **Wan-Gwu** no, **Kiristi**,* Gos-wu.

¹² Komo napa-o ka no, no hyen wan-yaar hokkusse ut-magund domb un rii-o atte un ya-ut-gut ut-zan à.”

¹³ Un gyept-o un yish, buug-de un yan-tom-ye un Shir n-Ton rwuunuru, un ko-wan-tom-wu **Shir** ne, ye ro un hu'e un Shir sep-to ur-bongon:

¹⁴ “Sekemse-mo Shir n-Ton,
m-gwugwu mo ur-hur un ko wu ke be-de
un ka ye Shir ro o-zak un ye ne à!”

¹⁵ Da-o **yan-tom-ye Shir** arge, ye ro m-warag n-ton be-de Shir à, ya-ut-gut zeeru hi un de un ye, “A neke no o-Betarami a hyenet ka rii-yo nome à, yo Wan-Koyan ruru na à.”

* **Bor-us yoor:11 2:11** Wu Shir daagne à.

16 Ye ruuru hor-m-hor, ye 'woßsuru **Meri** un **Yusuhu**, ye_hyanuru wan-yaar domb un rii-o atte un ya-ut-gut ut-zan à.

17 Bo ya-ut-gut hyente wu à, ka ya-ut-gut ye ruru **Meri** ne un **Yusuhu**, yo ko-**yan-tom-ye Shir** ruru ye, mosse un ka wà-wu ne à.

18 Kap ye hoge ka ma-to ya-ut-gut rwore à, ye bopuru o-nu.

19 **Meri** baksuru kap, wu senguru us-barag remen to.

20 Ya-ut-gut warguru be-de un gut-to un ye, ye ro Shir ur-bongon m-sek ne remen kap yo ye hoge, ye hyen komo à, yo nomog hond hond bo ko-**wan-tom-wu Shir** ruru ye à.

A egute Yeso ur-jin

21 Bo ho-ut eer arge à, da-o a he wu m-ko à, a eguru wu ur-jin Yeso ka jin-de ko-**wan-tom-wu Shir** ege wu ba a un nom uub-de un wu á.†

A heete Yeso un Pyo-o Shir

22 Bo da-o woonte o **Yusuhu** ne un **Meri** hette m-nom un rii-yo Shir zee a nom da-o un **karamsa-o Mosa** à. Remen kaane, ye haaru o-Urusharima ye tebbute wu be-de un Wan-Koyan.

23 Bo a gene un **karamsa-o** un Wan-Koyan à, “Ko wu ke wà-wu co wu, wan-campo wu Shir wu, a koos wu a heet wu be-ur Yawe.”‡

24 Ye haag komo ye seketé Shir, gorop yoor, ko yan-tantabara yoor, bo **karamsa-o** un Wan-Koyan zee a nom à.§

† **Bor-us yoor:21 2:21** Hyen komo: Rewi 12:3; Ruka 1:31.

‡ **Bor-us yoor:23 2:23** Hyen komo: Rwu 13:2-12. § **Bor-us yoor:24 2:22-24** Hyen komo: Rewi 12:6-8.

25 Un ka da-o wu ken neṭ-wu ro kon jin-de un wu Simon wu ro ur-she'et o-Urusharima. Ko-wan-gyer-o Shir wu kashi un neṭ komo, wu ro un 'er-de un wan-m-gwu'urse ur-hur de ya-o-**Isra**. Wu ro un **Kukt-o Shir** ne.

26 Komo **Kukt-o Shir** rurute wu, wua mer á, se wu hyanag Goṣ-wu ka **Kiristi**, wu Shir zee à.

27 Bo **Kukt-o Shir** kute wu à, Simon cowuru un **Pyo-o Shir**. Da-o ya-o-mat hante Yeso n-me un **Pyo-o Shir** ye nomote wu bo **karamsa-o Shir** zee à.

28 Simon dekuru ka wà-wu un kom-to un wu, wu bomuru Shir:

29 “M-moka, ko-Gwomo Wan-Koyan,
o shooste ma-ut ru,
woa hoks m-yage un ko-guw ru meret
gwugwu.

30 Remen yish re hyanag gwu ru.

31 Wu o tomne hun-ne kap ye gut à.

32 Ya wu ro untun cecas-mo o-ra,
mo he rwo un ko wu ke m-haan be-de Shir à,
komo wu hantute m-seps be-de un hun-ne ru
ya-o-**Isra**.”*

33 O-tato, o-inu ne, ye un ka wà-wu bopuru o-nu un rii-yo Simon zee remen ka wà-wu à.

34 Simon konuru ye o-kwum. Komo wu zeeru **Meri**, inu-o un ka wà-wu, “Ka wà-wu Shir daagne wu remen wu ye ken yea hye, komo ye ken yea ine n-me o-**Isra**. Wua es o-napa be-de Shir, wu hun-ne deen he m-nom ma-to ut-yage à.

* **Bor-us yoor:32 2:32** Hyen komo: Isha 42:6; 49:6; 52:10.

35 Remen kaane wu₂ rwunte cas barag-se ye wuke à. Men-ut rim-to, untun magay-o₂ m-rye, toa caat hur un du.”

36-37 Wu ken ko-mong-wu, **wan-Rwor un Ma-to Shir**, ko-gwor-wu un ne'a jin-de un wu Ana, wà Panure un so un baag-o Asher. Hak-üş ta'oor bo un ge-to un wu, campo un wu maruru, m-moka wu ro ko-gwor us-hak kwooz-ut nass us-nass [84]. Wu ru wu yage **Pyo-o Shir** á, m-how m-teť ne wu ro un guw-mo Shir, o-**swoot** un kon-se Shir ne.

38 Un ka da-o, wu woonuru, wu nomuru Shir ur-bongon, wu nomuru ma-to un ka wà-wu be-de un kap ye ro ur-'er de Shir rur o-Urusharima à.

M-muun o-Nazaret

39 Bo **Meri** ne un **Yusuhu**, komoste m-nom kap bo un rii-yo **karamsa**-o un Wan-Koyan zee à, ye muunuru bo-o un ye o-Nazaret n-me o-Gariri.†

40 Ka wà-wu bosuru wu nomuru m-'wons, wu dooru us-nap, komo kwum-o Shir ro un hi-de un wu.

Ka wà-wu Yeso n-me un Pyo-o Shir

41 Ko o ke hak-o, ye mate Yeso à ro m-ha o-Urusharima remen **Biki-o m-Pas**.‡

42 Bo Yeso wooste hak-üş op un hak-üş yoor à [12], ye dooru m-ha un ka biki-o bo ye wete à.

43 Da-o a komse o-biki à, ye bopnuru cow-yo m-jo'on o-hur, amba ka wà-wu Yeso esnuru o-Urusharima. Ye mate wu à, ye nap á.

44 Ye ro m-zee ko wu ro n-me un hun-ne, ye hewte taas ur-ho, ka da-de ye taknuru hoob-o un

† **Bor-üş yoor:39 2:39** Hyen komo: Mati 2:23. ‡ **Bor-üş yoor:41 2:41** Hyen komo: Rwu 12:1-27; Kara 16:1-8.

wu be-de un yan-baag-o un ye un nay un ye ne ne.

⁴⁵ Ye hyan wu á, ka da-o ye muunuru o-Urusharima hoob-o un wu.

⁴⁶ Ho-ur atette-de ye 'wossu wu n-me un **Pyo-o Shir**, wu ro tara be-de un yan-yoose un **Yahuda**-ne, wu ro m-hoge un yo ye ro m-rwor á, wu ro ye m-cit komo.

⁴⁷ Kap ye hoge wu à, ye bopuru o-nu, remen gon shas-o wu ro ye m-shas à, o us-nap.

⁴⁸ Ye mate wu à, ye hyanu to ut-hyangan da-o ye hyane wu à, inu un wu zeeru wu, “Wà re, ¿remen yan o o nomtu te kaane? Men-ut nassute tato ru un me ne, te pu'ug un hoob-o ru.”

⁴⁹ Wu shasuru ye, “¿Remen yan o no rotte me o-hoob? ¿No nap unze depete um ma'as n-me un hur-o Tato re á?”

⁵⁰ Amba ye nap gon ka shas-o á.

⁵¹ Wu nomuru ye o-dorotte, wu warguru un ye ne o-Nazaret. Inu un wu essuru kap ka rii-yo un hur-de un wu.

⁵² Yeso bo'ossuru o-wur us-weer ne, wu reeg ur-ho be-de Shir un hun-ne ne. §

Bor-us tet

*Yohana Wa-m-Yo'os un hun-ne m-ho
rworog Ma-to Shir*

(Mati 3:1-12; Mark 1:1-8; Yoha 1:19-28)

¹ Hak-us op us-taan [15] un gwomo-ut ko-Gwomo **Sisar** Tiberiyos, Panti **Biratus** ro ko-Gwamna to un dak-o o-Judiya, **Here** [Atipas] ro

§ **Bor-us yoor:52 2:52** Hyen komo: 1Sam 2:26; Swoo 3:4.

ko-Gwamna to o-Gariri, komo heno un wu Pirip ro ko-Gwamna dak-to o-Ituriya un o-Turakonitis ne, Bisaniyas ro ko-Gwamna to Abirene.

² Komo Annas, un Kepas ne, ye ro Gwomo-ne ye un kon-se Shir. Un ka da-o, **Yohana** wa Zakaraya hogute Ma-to Shir be-de wu ro'e o-dakar à.

³ Ka da-de **Yohana** pa'uru riib-o o-roog o-Joda kap, wu ro m-rure un hun-ne Ma-to Shir, "Yagu no **ur-ba'as**, no waktune be-de Shir, no haan, a yo'os no m-ho, Shir a soks **ba'as**-ur no."

⁴ Gense to ro un takurda-o **Ishayawan-Rwor un Ma-to Shir:**

"Wu ken wu ro us-eeg o-dakar.

'Ja'ase Yawe o-cow,

ke'egse yo ur-bon ne hond hond bo wu he m-dore à!

⁵ Bish ko o ke bung-o,

o ke'egse ko de ke dor-de o-haag ne.

Cow-se nange à, o ke'egse se,

se ro hak hak à, o ja'as se por por.

⁶ Bo un mat-o un hun-ne kap yea hyen gwu-o Shir!*" "

⁷ Bug-de un hun-ne rwuunuru be-ur **Yohana** wu yo'os ye m-ho. Bo wu zee ye à, "No yegeherhyat! ¿Wa ruru no, no som swo ur-koob de Shir ro no un ma-to m-hante à?†

⁸ Nom no rii-yo ur-bon, yo a hette m-hyan no yagute ka **ba'as-de** no ro m-nom à, no waktune be-de un Shir untun 'yo-yo mate yakar-ye ur-bon à. No zee hi un no **Ibrahi** wu ro ko-yan-ga-ye no.

* **Bor-us tet:6 3:6** Hyen komo: Isha 40:3-5 (ut-Girik). † **Bor-us tet:7 3:7** Hyen komo: Mati 12:34; 23:33.

Me no m-rure, Shir a hoks ka ta'ar-to m-muut un hun-ne ye rwuune so un baag-o **Ibrahi** à!‡

⁹ Yar-ur ro ut-kom a kupste ka 'yo-se n-dak, kap 'yo-yo mate yakar-ye ur-bon á, a kups yo n-dak a jorbe yo o-ra.”§

¹⁰ Ka hun-ne ye cituru wu, “¿Ya ne te he o ka m-nom?”

¹¹ Wu shasuru ye, “Wu ro ut-matuku ne ut-yoor à, wu 'ye wu rotte á ur-gaan, wu ro un rii-yo m-re ne à, wu wong yo.”

¹² Yan-goks un tar haanuru a yo'oste ye m-ho, ye cituru wu, “Wa-ur-Yoos, ¿ya ne te he m-nom?”*

¹³ Wu zeeru ye, “Bo a zee no goks à, kaane no he m-goks no do rii á.”

¹⁴ Karma-ne cituru wu, “Te ne komo, ¿ya ne te he m-nom?”

Wu zeeru ye, “No rumus hun-ne hwor m-'wons á, no ce'e net ut-ma á. Es no be-de un hwor-ye o-reng ye a no m-top à.”

¹⁵ Hun-ne nomuru o-dish, ye taknuru us-barag ko **Yohana** wu ro **Kiristi**.

¹⁶ **Yohana** zeeru ye kap, “Um yo'ostu no m-ho, amba wu ken wu roon wu jiishe me à. Me bo'os ma um usse wu ut-ka'ante á. Wua yo'os no un **Kukt-o Shir** o-ra ne.

¹⁷ Wu ro un kok-de un wu ne de m-je, wu bu'ut hyo-ye un wu kap, wu ru'ut ye un byo-de un wu, amba wua tuks ka gwop-mo ut-nu ne o-ra, o ba m-ryomse.”

‡ **Bor-uş tet:8 3:8** Hyen komo: Yoha 8:33. § **Bor-uş tet:9 3:9**

Hyen komo: Mati 7:19. * **Bor-uş tet:12 3:12** Hyen komo: Ruka 7:29.

¹⁸ Uş-cow deen, se **Yohana** rurte ka **Ma-to m-Rerem** to be-de un hun-ne à, wu ro ye m-zee ye yage cow-se un ba ur-bon.

¹⁹ Amba **Yohana** rurte **Here** [Atipas] ko-Gwamna ut-ma m-'wons ne remen wu gaag Herodiya, ne'a heno un wu, komo wu nomog rii-yo ba ur-bon deen.

²⁰ Ka da-o komo **Here** dooru m-nom un rii-yo ba ur-bon yo jiishe à, remen wu ka'ag **Yohana**.[†]

A yo'oste Yeşo m-ho

(Mati 3:13-17; Mark 1:9-11)

²¹ Bo a komte yo'os un hun-ne m-ho à, wu ma Yeşo a yo'osuru wu. Da-o wu ro un kon-se Shir à, Ton-o shir upsuru.

²² **Kukt-o Shir** haanuru be-ur Yeşo untun o-tantabara. A hoguru o-cor n-Ton shir, "Wo ro wà re. Me gwugwu un wo ne um conog wo."[‡]

Ya-n-ga-ye Yeşo

(Mati 1:1-17)

²³ Da-o Yeşo takne senge-mo un wu à, wu ro untun hak-ur kwooz us-op [30]. Wu wà-wu, remen kaane hun-ne cekruru ye zeeru wà **Yusuhu**, wà Heri.

²⁴ Wà Matta wu ma **Rewi**,

wà Meruci,

wu ma Jannay,

wà **Yusuhu**.

²⁵ Wà Mattayas,

wu ma Emos,

[†] **Bor-uş tet:20 3:19-20** Hyen komo: Mati 14:3-4; Mark 6:17-18.

[‡] **Bor-uş tet:22 3:22** Hyen komo: Taka 22:2; Bong 2:7; Isha 42:1; Mati 3:17; Mark 1:11; Ruka 9:35.

wà Nahum,
wü ma Esuri,
wà Naggay.
²⁶ Wà Maat,
wü ma Mattayas,
wà Semen,
wü ma Joseci,
wà Joda.

²⁷ Wà Jo'anan,
wü ma Resa,
wà Zerubaber,
wü ma Shetiye,
wà Neri.

²⁸ Wà Meruci,
wü ma Addi,
wà Kosam,
wü ma Ermadam,
wà Er.

²⁹ Wà Josuwa,
wü ma Eriyazer,
wà Jorim,
wü ma Matta,
wà **Rewi**.

³⁰ Wà Simon,
wü ma **Yahuda**,
wà **Yusuhu**,
wü ma Jonan,
wà Eriyakim.

³¹ Wà Mereya,
wü ma Menna,
wà Mattaha,
wü ma Natan,
wà **Dawuda**.

³² Wà **Jesse**,
wü ma Obed,

wà Bo'az,
wū ma Sarumon,
wà Nashon.

³³ Wà Aminadab,
wū ma Adumin,
wà Aruni,
wū ma Hezuron,
wà Perez,
wū ma **Yahuda**.

³⁴ Wà **Yakubu**,
wū ma **Ishaku**,
wà **Ibrahi**,
wū ma Tera,
wà Nahor.

³⁵ Wà Serug,
wū ma Riw,
wà Pure,
wū ma Eber,
wà Shera.

³⁶ Wà Kayinan,
wū ma Arupazad,
wà Shem,
wū ma **Nuhu**,
wà Ramek.

³⁷ Wà Metusera,
wū ma Enok,
wà Jaret,
wū ma Mahararer,
wà Kenan.

³⁸ Wà Enosh,
wū ma Shitu,
wà **Adamu**,
Adamu wà-wū Shir.

Bor-us nass

A megerte Yeso

(Mati 4:1-11; Mark 1:12-13)

¹ Yeso waktunte so o-roog o-Joda shiishe cengceng un **Kukt-o Shir**, o tekeru wu co o heeturu wu o-dákár.

² Kane **ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot** megre Yeso ho-ut kwooz-ut yoor [40]. Kap ka ho-to Yeso wu re rii á, remen kaane wu ro un hoge un mer da-o wu taase o-swoot à.

³ **Ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot** zeeru Yeso, “Urege wo wà-wu Shir wu, rwo ka ta'ar-de barme rii-yo m-re.”

⁴ Amba Yeso shasuru, “Ma-to Shir zeeg, ‘Net a nom hoog remen ut-ga un hon-de un to á.’* ”

⁵ Ka da-de **ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot** deturu wu n-ton. Un gyept-o un yish, wu kuturu Yeso gwomo-to o-dak pitip.

⁶ **Ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot** zeeru Yeso, “Man ya'as wo ka gwomo-to kap un seps-mo un to ne, remen a ya'astu me to kap, komo man hoks m-ya'as un wu um cone m-ya'as à.

⁷ Kap toa warag-ut ma ru, urege wo kwuktu me, o 'ye me m-sek.”

⁸ Yeso shasuru, “Ma-to Shir zeeg, ‘Kwukte Yawe Shir ru, wu wu cot o he m-nome m-guw!’† ”

⁹ Ka da-de, **ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot** dekuru Yeso, wu heteru wu o-Urusharima. Wu deturu Yeso un be-de jiishe m-pipir à, n-ton un

* **Bor-us nass:4 4:4** Hyen komo: Kara 8:3. † **Bor-us nass:8 4:8** Hyen komo: Kara 6:13.

Pyo-o Shir, wu zeeru Yešo, “Urege wo wà-wu Shir wu hukse n-dak,

¹⁰ remen Ma-to Shir zeeg, ‘Shir a ru yan-tom-ye un wu ye 'er wo.’

¹¹ To zeeg komo, ‘Yea goks wo un kom-to un ye bo ko na-o ru oa hoge m-hoog be-de ut-ta'ar à.’[‡] ”

¹² Amba Yešo shaks, wu zee, “Ma-to Shir zeeg, ‘Wo meger Yawe Shir ru á.’[§] ”

¹³ Bo **ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot** komte meger-ut Yešo un ko yo ke cow-yo à, wu yaguru wu se o ken da-o.

*Yešo takante
seŋge-mo un wu o-Gariri*

(Mati 4:12-17; Mark 1:14-15)

¹⁴ Ka da-de Yešo warguru o-Gariri, komo 'wons-mo un **Kukt-o Shir** ro be-de un wu. Ma-to un wu wooru ko kene so un ka dak-o.

¹⁵ Wu yooste n-me un kuke-to un yoos un Ma-to Shir, komo ko wu ke bomog wu.

A yagute Yešo ut-yage o-Nazaret

(Mati 13:53-58; Mark 6:1-6)

¹⁶ Ka da-de Yešo haaru o-Nazaret, be-de a 'yonse wu à, bo **Ho-de ur-Wuwe** woone à, wu haaru bo wu wete m-ha un **kuke-o un yoos un Ma-to Shir** à. Wu inuru eso wu karantute Ma-to Shir.

¹⁷ Komo a tebburu wu takurda-o **Ishayawan-Rwor un Ma-to Shir**. Wu upsuru, wu hyanuru be-de a gene;

¹⁸ “Kukt-o un Yawe ro un hi un de, remen wu dagante me

[‡] **Bor-uş nass:11 4:10-11** Hyen komo: Bong 91:11-12. [§] **Bor-uş nass:12 4:12** Hyen komo: Kara 6:16.

um hantute koob-ne ka **Ma-to m-Rerem** to.
 Wu tomunte me um ko'ot a us ka ye a gage à,
 komo un ups un yish-ye un po-ne ne.

Um guut ye a mo'e à,

¹⁹ a ko'ot da-o woonte,

o Yawe hette m-gu un hun-ne ye un wu à.”*

²⁰ Yeso tigurū ka takurda-o, wu tebburu wu ro
 kane à, wu she'eturu tara. Kap ka hun-ne ye, ro
 n-me **kuke-o un yoos un Ma-to Shir** à tuuru wu
 yish,

²¹ ka da-de wu zee ye, “Ka be-de un Ma-to Shir
 to shiig caane, bo no hoge a karantute à.”

²² Kap ye hogute rerem-mo un wu, ye bopuru o-
 nu un gon ka gom-to wu rwoe à. Ye zeeru, “¿Wà
Yusuhu wu kaa?”

²³ Wu zeeru ye, “Um nak noa ruru me ka swoog-
 o ut-ma o, ‘Wa-us-baat 'yons hi un du,’ komo no
 ruru me um nom kaane un bo-o re ka rii-to no
 hoge um nomog o-Kapanahum à.”

²⁴ Yeso dooru m-zee, “Me no m-rure o-nip, a cet
 m-goks un ko-yan-rwor un Ma-to Shir un bo-o un
 wu á.†

²⁵ “Nip-o gwor-ne nomog deen un dak-o o-**Isra**
 un da-o **Ereja**, da-o a nome hak-us tet ur-purug
 ba un kem à, komo a nomog mer un ka dak-o
 kap.‡

²⁶ Shir tom **Ereja** ko kene un dak-o o-**Isra** á,
 amba se be-de un wu ken ko-gwor-wu un ne'a

* **Bor-us nass:19 4:19** Hyen komo: Isha 61:1-2 (ut-Girik).

† **Bor-us nass:24 4:24** Hyen komo: Yoha 4:44. ‡ **Bor-us nass:25 4:25** Hyen komo: 1Gwm 17:1.

wu, ba ko-**Isra** á, wu ro o-Zaraha un so un dak-o o-Sidon.§

²⁷ Hun-ne deen ro un swo ur-koob un gom-o ut-**cim** n-dak o-**Isra** da-o **Ereshawan-Rwor un Ma-to Shir**, Yatt-wu ka gom-o ta'e un wur-o un wu á, se **Na'aman** ko-ya-o-Siriya.”*

²⁸ Da-o hun-ne ye ro un **kuke-o un yoos un Ma-to Shir** hoge kaane à, ryaab-uş hooru ye.

²⁹ Ye inuru eso, ye nakuru Yeso ye ruuturu wu jim-de o-bo, ye deturu wu n-ton ur-dor de a meete bo-o un ye à. Ye ro un ma-to ye jorbute wu o-bung.

³⁰ Amba wu cowuru un tete-o un hun-ne wu arguru arag-mo un wu.

Campo wu ro un wa-ut-koṭ ne à

(Mark 1:21-28)

³¹ Ka da-de ne Yeso haaru o-Kapanahum, o ken bo-o un dak-o o-Gariri, kane wu ro m-yoose un hun-ne un **kuke-o un yoos un Ma-to Shir**, ko de ke **Ho-de ur-Wuwe** de.

³² Ye bopuru nu-se un ye remen bo wu yoose ye à, wu rworog ut-ma gwomo-ut gwomo.†

³³ N-me un **kuke-o un yoos un Ma-to Shir**, wu ken net-wu ro kane wu ro un wa-ut-koṭ ne un hi-de un wu à, wu 'yonsuru us-cor wu kanuru,

³⁴ “A'a! Yeso wu o-Nazaret, ¿ya ne o cone un te ne? ¿Wo un haan o saburse te? Um nepse wo, ko wan wu: Wo wu ba m-kukop, wu Shir tomne à!”

§ **Bor-uş nass:26 4:26** Hyen komo: 1Gwm 17:8-16. * **Bor-uş nass:27 4:27** Hyen komo: 2Gwm 5:1-14. † **Bor-uş nass:32 4:32** Hyen komo: Mati 7:28-29.

³⁵ Yeşo hururu ka wa-ut-kot wu ut-gaag, “Reş temb, komo ru be-de un ka net-wu!” Ka wa-ut-kot wu soru ka net-wu n-dak, hun-ne ro guţ, wu ruuru be-de un wu, wu hogusse wu m-hoog á.

³⁶ Ka hun-ne ye bopuru o-nu, ye zeeru hi un de un ye, “¿Yan gon ma-to ne to ka? Ut-gwomo ur-beeb ne ka net-wu zee ka **ya-ut-kot** ye ru, komo ye ruuru!”

³⁷ Komo ma-ut Yeşo wooru ko kene un ka raag-o.

Yeşo taaste gom-se un hun-ne deen

(Mati 8:14-17; Mark 1:29-34)

³⁸ Yeşo ruuru be-de un **kuke-o un yoos un Ma-to Shir**, wu haaru hur-o Simon. Wur-o mo'on Simon ne ne'a dengute o-ra deen ye tepsuru Yeşo ye konuru wu taas gom-o un wu.

³⁹ Yeşo haaru wu esuru un riib-o kwuur-o un ka ne'a-wu, wu rwo'uru ka gom-o m-ru un wur-o un ka ne'a-wu. Ka gom-o ruuru, ka ne'a-wu inuru kagat. Wu jeguru ye rii-yo m-re.

⁴⁰ Da-o rim-m nome à, kap ye ro un hun-ne ne uş-gom ne à, hanturu ye be-ur Yeşo, wu sakuru kom-to un wu n-ton un ko wu ke, ka gom-se taaru.

⁴¹ Ya-ut-kot ruuru be-de un hun-ne deen ye ro un ye ne à, ye ro un 'yons uş-cor, “Wo **Wà-wu Shir** wu!”

Yeşo huru ye ut-gaag, ye teper á, remen ye nepse Shir daagne wu.

Yeşo rworog Ma-to Shir n-me

un kuke-to un yoos un Ma-to Shir

(Mark 1:35-39)

⁴² Bo ish geste à, Yešo yaguru o-bo wu haaru de ken be-de ba un hun-ne de, un hon-de un wu. Hun-ne taknuru hoob-o un wu, bo ye hyente wu à, ye con wu arag, wu yage ye á.

⁴³ Amba wu zeeru ye, “Se um rworog **Ma-to m-Rerem** to un gwomo-to Shir un to ken bo-to komo, remen yo Shir tomnu me um nom yo ka.”

⁴⁴ Ka da-de wu rworuru Ma-to Shir n-me un kuke-to un yoos un Ma-to Shir hono dak-o o-Judiya.

Bor-uş taan

*Yešo ak yan-neke-mo
un wu ye ur-takan
(Mati 4:18-22; Mark 1:16-20)*

¹ De ken ho-de Yešo ro eso jit-de Mar-o o-Gariri* ka da-o hun-ne moruru wu, remen ye hoguté Ma-to Shir.

² Wu hyanuru hat ut-yoor, to a ruute o-dor à, yan-ship un jan yagute to ye ro m-so'os ut-yo.

³ Yešo daaru hat-o gaan, o ma Simon wu zeeru wu tudbe o hiin n-me m-sa. Yešo she'eturu n-me o-hat wu yoosuru ka buug-de un hun-ne de.†

⁴ Bo wu komte ut-ma à, wu zeeru Simon, “Tudbe ka hat-o so ur-duw, wo un hun-ne ru ne, no he'edbe o-yo, no shipt jan.”

⁵ Simon shasuru, “Gos-wu, te sengute m-tet kap, te ship rii á. Amba bo o zette kaane, man he'edbe o-yo.”‡

* **Bor-uş taan:1 5:1** ut-Girik: Sa-mo o-Genesaret. † **Bor-uş taan:3 5:1-3** Hyen komo: Mati 13:1-2; Mark 3:9-10; 4:1. ‡ **Bor-uş taan:5 5:5** Hyen komo: Yoha 21:3.

⁶ Ye he'edburu o-yo ye shipuru jan deen har yo-o ro ma-to m-yishe. §

⁷ Ye agnuru or un ye ya-ut-yo, ye ro un o ken hat-o à, ye haan ye gu ye. Ye shoosuru ka hat-to ut-yoor un jan, har to ro ma-to m-yi.

⁸ Da-o Simon Bitrus hyane kaane à, wu kwukturu un rwun-se un wu be-ur Yeso, wu zeeru, "Goş-wu, arag be un de! Me **ko-ya-ur-ba'as-wu!**"

⁹ Wu un or un wu ne, ye bopuru o-nu remen ye shipk jan deen.

¹⁰ Kaane nome Bitrus un or un wu ne ne ya-ut-yo, **Yakubu un Yohana** (yakar Zebedi). Yeso zeeru Simon, "Wo hoge o-gyer á, m-moka wo warag wan-hante un hun-ne be-de Shir, bo wo un ship un jan à."

¹¹ Ye ruuturu ka hat-to ur-dor, ye yaguru ko yo ke rii-yo, ye doruru Yeso.

*Yeso taaste gom-o un wu ken net-wu
(Mati 8:1-4; Mark 1:40-45)*

¹² Bo Yeso ro un o ken bo-o à, wu ken net-wu ro un swo ur-koob un gom-o ut-**cim**. Bo wu hyente Yeso à, wu soru hi un de un wu n-dak wu konuru Yeso, wu zeeru, "Goş-wu, wo cune, wo taas gom re."

¹³ Yeso tapuru kom-o un wu, wu ci'uru wu. "Um conog. Warag por por!" Da-o gaan, ka gom-o ta wu.

¹⁴ Yeso nakuru wu ut-to, "Wo rure ko-wan-gaan á, amba neke be-de un wan-**Cow un kon-se Shir**,

§ **Bor-uş taan:6 5:6** Hyen komo: Yoha 21:6.

wu byarag wo, remen ko wu ke nept gom-o ru taag, o **seke** yar-mo **Mosa** zee a **seke** à.”*

¹⁵ Amba myet un kaane, ma-ut Yeso wooru ko de ke ko'so-de, hun-ne haante deen ye hogute wu, komo wu taaste gom-se un ye.

¹⁶ Amba Yeso ro m-ha de ken be-de ba hun-ne de, un hon-de un wu, wu konot Shir kane.

Yeso 'yonste ko-ryam

(Mati 9:1-8; Mark 2:1-12)

¹⁷ De ken ho-de Yeso ro ur-yoos, **Parisa**-ne un **yan-Yoos-de o-karamsa** ne ro tara tara ye rwuune kap bo-to n-dak o-Gariri, n-dak o-Judiya ne, o-Urusharima ne à. 'Wons-mo Wan-Koyan ro mosse un wu ne remen Yeso taasté ya-us-gom, gom-se un ye.

¹⁸ Ye ken hun-ne ye sawnuru wu ken ko-ryam-wu, o-karanga, ye senguru ye tuwutte wu un hur-o Yeso ro à, ye este wu un co-o un wu.

¹⁹ Amba ye kum hek-de ye hette wu m-tuwut be-ur Yeso á, remen hun-ne nomog ut-moor deen. Remen kaane, ye deturu wu n-ton o-kuke, ye booru o-wu n-ton o-kuke. Ye rwonuru wu un karanga-o un wu har n-dak, un tete-o un hun-ne un co Yeso.

²⁰ Bo Yeso hyente ye bok ma-to un wu o-nip à, wu zeeru ka ko-ryam-wu, “Wan-yen de, a sokste **ba'as** un du.”

²¹ Yan-Yoos-de o-karamsa un **Parisa**-ne, ye zeeru hi un de un ye, “Wan wu ne ka net-wu, wu yo'ogte Shir! Shir ye cot he soks **ba'as-to** un hun-ne!”

* **Bor-us taan:14 5:14** Hyen komo: Rewi 14:1-32.

22 Yešo napuru men-to ye, wu zeeru ye, “¿Remen yan o no cekerte kaane?”

23 ¿Jiishte a zee ba ur-koob, ‘Shir sokste **ba'as** un du,’ ko um zee, ‘Ine o neke ur-hew’?

24 Man kutu no unze, **Wà-wu un net** ro ut-gwomo ne n-dak wu sokste **ur-ba'as**.” Wu zeeru ko-ryam, “Me wo m-zee, ine eso, mos karanga-oru, o neke jo!”

25 Un gyept-o un yish, wu inuru un co-o un ye kap, wu moturu karanga-o un wu o wu rotte domb à, wu ji'uru o-hur wu ro un bongon-de Shir.

26 Ye hyanuru ut-hyat! Gyer-o shiishe ye, ye bomuru Shir, ye ro m-zee, “Yan gon hyat-to a hyane caane!”

Yesho ak Rewi

(Mati 9:9-13; Mark 2:13-17)

27 Bo un de ka, Yesho ruuru n-do, wu hyanuru ko-**yan-goks un tar** jin-de un wu **Rewi**, wu ro tara be-de un kuke-o un senge-mo un wu, Yesho zeeru wu, “Dond me.”

28 **Rewi** inuru eso, wu dek rii á, wu doruru Yesho.

29 Ka da-de **Rewi** nomuru caari-o o-biki un hur-o un wu rem Yesho, **yan-goks un tar** ro deen ye haane à, un ye ken hun-ne ye ne komo.

30 **Parisa**-ne un **yan-Yoos-de o-karamsa** ne ye rwuune kang-o gaan à, ye nomuru **yan-neke-m Yesho** us-cenene. Ye cituru, “¿Remen yan o notte m-re m-swo ne mosse un **yan-goks un tar** ne, komo un **ya-ur-ba'as** ne?”†

† **Bor-us taan:30 5:30** Hyen komo: Ruka 15:1-2.

³¹ Yešo shasuru ye, “Hun-ne ye ro ba us-gom á, ye ro un hoob-o un ko-ya-us-baat á, amba ya-us-gom.

³² Me haan remen kashi un hun-ne á, amba remen **ya-ur-ba'as**-ye waktunte be-de Shir.”

Cot-o swoot

(Mati 9:14-17; Mark 2:18-22)

³³ Ye ken hun-ne ye zeeru Yešo, “Yan-neke-m **Yohana** ro m-nom o-**swoot** ko o ke da-o ye ro un kon-se Shir komo. Ya-m-neke un **Parisa**-ne ro m-nom kaane komo, amba yan-neke-m ru ye ro m-re m-swo ne.”

³⁴ Yešo shasuru, “¿Noa hoksusse m-wen un ya-o-biki o ut-ge m-re m-swo ne, da-o wa-ut-ge ro un ye ne? Noa hoks á!

³⁵ Amba ho-ur roon de a hette m-dek un wa-ut-ge à be-de un ye, ka da-o ye he m-nom o-**swoot**.”

³⁶ Yešo dooru ye m-rure ka ma-to us-weer to: “Yatt-wu he m-yiish matuku-ur pu-de remen wu dept matuku ur-ut á. Wu nome kaane wu yiishte o ka matuku-ur pu-de, komo ka dap-de a nom ur-bon be-de un matuku ur-ut á.

³⁷ Komo yatt-wu he wuus m-ke m-pu mo un tur-o o-ka o-ut á, remen mo pu'e moa caat tur o-ut o o-ka, ka ke-mo ukse, komo ka tur-o o-ka o naase.

³⁸ Remen kaane, a wuus ke-m pu-mo un tur-o o-ka o-pu o!

³⁹ Wu suuse ke-m ut à, wua cun wu su m-pu mo komo á, wua zee, ‘Ka ut-mo jiishe.’ ”

Bor-uş cind

Cot-o un Ho-de ur-Wuwe
(Mati 12:1-18; Mark 2:23-28)

¹ Yešo ro m-neke un n-me un kat-to un hyo **Ho-de ur-Wuwe** de un **Yahuda**-ne. Yan-neke-mo un wu taknuru m-horom un hyo, ye pirmuru ut-kom to un ye, ye ro m-ti.*

² Ye ken **Parisa**-ne cituru, “¿Remen yan no rotte m-nom yo **karamsa**-o zee no nom **Ho-de ur-Wuwe** á?”

³ Yešo shasuru ye, “No karante yo **Dawuda** nome da-o wu, un hun-ne ye un wu ne hoge mer à.

⁴ Wu cowog n-me un depi-o un kon-se Shir, wu dekuru ga-de wan-**Cow un kon-se Shirseke** Shir à, wu reeru de, komo wu ya'asuru hun-ne ye un wu. Komo pas-mo o-**karamsa** mo wu ken net-wu re ka ga-de, se de wan-**Cow un kon-se Shir** wu he m-re un ka ga-de.”†‡

⁵ Komo Yešo busuru m-zee, “Me **Wà-wu un net** ro Gos-wu wu un **Ho-de ur-Wuwe**.”

Ko-yan-kom-o margan
(Mati 12:9-14; Mark 3:1-6)

⁶ Un de ken **Ho-de ur-Wuwe** de komo, Yešo cowuru **kuke-o un yoos un Ma-to Shir**, wu yoosuru. Wu ken net-wu ro kane wu kom-o ur-re mare à.

⁷ Yan-Yoos-de o-**karamsa** un **Parisa**-ne ne conuru o-teber a zeet Yešo nomog **ur-ba'as**, ye

* **Bor-uş cind:1 6:1** Hyen komo: Kara 23:25. † **Bor-uş cind:4 6:3-4** Hyen komo: 1Sam 21:1-6. ‡ **Bor-uş cind:4 6:4** Hyen komo: Rewi 24:9.

tuuru yish, remen ye hyenet urege wua taas gom
Ho-de ur-Wuwe.

⁸ Amba Yeso napuru barag-se un ye, wu zeeru ka net-wu, "Ine eso o haan kane co." Ka net-wu indunduru kane.

⁹ Ka da-de Yeso zeeru ye, "Um cit no: ¿Ya ne **karamsa**-o na zee, a hoks m-nom **Ho-de ur-Wuwe**? ¿A gu ko a naase? ¿A gu hoog-mo un net ko a ho?"

¹⁰ Wu gwoturu ye kap, ka da-de wu zeeru ka net-wu, "Neks kom-o ru." Wu nomuru bo Yeso zee wu à, gom-o un kom-o un wu taaru.

¹¹ Ryaab-us hooru ye, ye taknu barag-se un rii-yo ye he Yeso m-nom à.

*Yeso dak yan-tom-ye un wu op un yoor
 (Mati 10:1-4; Mark 3:13-19)*

¹² Ka da-o Yeso daaru ur-dor wu konot, wu konuru Shir m-tet ur-bir.

¹³ Da-o ho-ur rwuune à, wu agnuru yan-neke-mo un wu be-de un wu, wu daaguru op un yoor [12] be-de un ye, wu eguru ye ur-jin, **Yan-tom.**

¹⁴ Simon (wu Yeso ege Bitrus à), un hen-ne un wu ne Andarawus, **Yakubu**, un **Yohana**, Pirip un Bataromi,

¹⁵ Mاتيوس, un Tomas, **Yakubu** (wà Arupayes), un Simon (wu a ro m-aag *Wan-ya'as ur-hi*),

¹⁶ Yahudas (wà **Yakubu**), un Yahudas Iskariyoti (wu babe Yeso un kom-to un yan-yage-to un wu à).

*Yeso yooste, komo wu taas gom
 (Mati 4:23-25)*

¹⁷ Da-o Yeşo kergene n-ton ur-dor un yan-tom-ye un wu ne à, wu esuru eso un be-de ro cangam à, un yan-neke-mo un wu ne deen. Hun-ne deen ye rwuune hono dak-o o-Judiya à, o-Urusharima ne, un hebe-mo o-Taya, o-Sidon ne bo-to un riib-o m-sa.

¹⁸ Ye haante ye hoguté wu, komo remen wu taasté gom-se un ye komo, ka ye **ya-ut-kot** suwe à, ye ma ye haante Yeşo taasté gom-se un ye.

¹⁹ Hun-ne kap senguru ye ci'it wu, remen 'wons-mo un taas un gom ro be-de un wu. Komo gom-se un ye taag kap.

*O-zak un naasu-mo ut-men ne
(Mati 5:1-12)*

²⁰ Yeşo gwoṭuru yan-neke-mo un wu, wu zeeru, “Shir ya'ag no o-kwum no ye ro koob-ne m-moka à,

remen gwomo-to Shir to ma no to!

²¹ Shir ya'ag no o-kwum no ye ro m-hoge m-mer m-moka à, remen Shir a coks no!

Shir ya'ag no o-kwum, no ro uş-'won m-moka à, remen noa nemes!

²² Shir ya'ag no o-kwum da-o hun-ne yage no à, ye con no á, yea pyapar no, ye zee no un men-ut jaas-to ne, kap rem re **Wà-wu un net!**§

²³ “Nom no men-ut pus-to da-o no hyene kaane, no hew hew-se o-zak, remen Shir essutu no caari-de ur-'yons n-ton. Nom no o-dish yea nomo no

§ **Bor-uş cind:22 6:22** Hyen komo: 1Bit 4:14.

kaane, remen kaane ya-n-ga-ye no_{me} yan-rwor
un Ma-to Shir.*

24 “No ya-o-kwum m-moka noa warag rii-yo ur-
'won,
remen no kumuste m-moka, yo hoog-m no
cone à!

25 Rii-yo ur-'won yo, no ye cigse m-moka à,
remen noa hoge mer!

Noa warag rii-yo ur-'won, no ya-ut-nemes m-
moka,
noa nom tuk-mo ut-men har no 'un.

26 Noa warag rii-yo ur-'won da-o hun-ne kap bom
no à,
ya-n-ga-ye, ye un ye bomog yan-rwor un Ma-
to Shir
ka bongon-de cow ye ut-men á.

Con ya-ut-yage

(Mati 5:38-48; 7:12)

27 “Amba me no m-rure, no ye hoge me à, con
no yan-yage-ut no, no nome ye rii-yo ur-bon.

28 Ye pyapu no à, no kone ye Shir 'ye ye o-kwum,
komo no kone ye nomo no men-ut jaas-to à rii-yo
ur-bon.

29 Wu ken wu kene wo o-raag, wakse wu o kuse
à wu buse, urege wu ken wu dek wo ur-matuku,
ya'as wu cop-o ru.

30 Wu konu wo rii à, 'ya wu, komo wu rumsu
wo rii à, wo zee wu muuntu wo á.

31 Bo o cone hun-ne nomo wo à, nomo ye
kaane.†

* **Bor-ʉs cind:23 6:23** Hyen komo: 2Nom 36:16; Seng 7:52.

† **Bor-ʉs cind:31 6:31** Hyen komo: Mati 7:12.

32 “Urege ye conu wo à, ye wo m-con, wo kum o ka ur-'yons be-de Shir á. Ko **ya-ur-ba'as**-ye ro m-con un ye conu ye à!

33 Urege ye nomo wo rii-yo ur-bon à, ye o he m-nome rii-yo ur-bon, wo kum o ka ur-'yons á be-de Shir, ¿remen yan o o hette m-goks ur-'yons? Ko **ya-ur-ba'as**-ye ro m-nom kaane!

34 Urege komo o muugute ye o hyane ye he wo m-hoks m-tope à, ¿wo kum ur-'yons be-de Shir? Ko **ya-ur-ba'as**-ye ro m-muge **ya-ur-ba'as**, remen a muuntute ye!

35 Amba con no ye yagu no à, no nome ye rii-yo ur-bon, ya'as no moog, no dish a topo no á. Urege no nomog kaane noa kum 'yons-ur caari, be-de Shir komo noa warag yakar-ye un Shir wu jiishe à. Nom no kaane remen Shir ro m-'ya un yan-nu o o-kiit un yan-men-ut jaas-to ne.

36 Hogu no ur-'won bo tato no ro ur-'won ne à.

No piishe hun-ne ut-ma á
(Mati 7:1-5)

37 “No piishe hun-ne ut-ma á, komo Shir a piishu no ut-ma á. No naas hun-ne á, komo Shir a naas no á. Soks no **ba'as-de** un hun-ne, komo Shir a soks **ba'as**-ur no.

38 Ya no hun-ne, komo Shir a 'ye no. Remen kaane noa goks, me'es ut-shishe, Shir a dusu no gwu caari hyo'ogse un kom-ut no bo noa hoks m-goks á. Bo o me'esse hun-ne à, kaane Shir he wo m-me'esse.”

39 Yeso ruru ye ka ma-to us-weer to: “Ko-po ro m-neke un ko-po o-ko á, ye nome kaane yea hebe

n-me o-kuub kap.‡

⁴⁰ Wu a m-yoose à, wu jiish wu ro wu m-yoose á, amba a komse wu m-yoose wua warag untun wu yoose wu à. §

⁴¹ “¿Remen yan o wotte m-gwoť un ya o-gwo yo ro un yish-ur or ru à, amba wo gwoť cik-o o-ce o ro n-me un yish un du á?

⁴² ¿Ya o hette m-zee un or ru, ‘Hakkure, heno re, yage um hussutu wo ya o-gwo yo ro wo ur-yish à,’ wo hoks m-hyan un cik-o ro un yish ru á? No ya-o-shepe! Takan no m-huş un cik-o ro un yish no à, ka da-de no he m-hyan ur-bon ne ya o-gwo yo ro un yish or ru à o hussuru wu.

O-'yo un mat-de un yo ne
(Mati 7:16-20; 12:33-35)

⁴³ “Yo, yo ur-bon ro m-mat un yakar-ye ur-bon, kaane komo 'yo-yo ba ur-bon yo a met yakar-ye ba ur-bon.

⁴⁴ Ko wu ke net-wu nak ko yo ke 'yo-yo remen gon yakar-ye un yo. Woa ke ut-rum be-de o-yokor á, komo woa ke m-bugur be-de o-tuntun á.*

⁴⁵ Kashi un net ro m-rwunte kashi un rii un hur-de un wu, net yo-wu, komo ro m-rwunte rii 'yo-yo un hur-de un wu, remen nu-o ro m-rwor un rii-yo ro ur-hur à.†

Ko-ya-us-weer un ko-raag ne
(Mati 7:24-27)

‡ **Bor-uş cind:39 6:39** Hyen komo: Mati 15:14. § **Bor-uş cind:40 6:40** Hyen komo: Mati 10:24-25; Yoha 13:16; 15:20.

* **Bor-uş cind:44 6:44** Hyen komo: Mati 12:33. † **Bor-uş cind:45 6:45** Hyen komo: Mati 12:34.

46 “¿Remen yan o no rotte me m-aag, ‘Goş-wu, Goş-wu,’ amba no m-nom yo um zee no á?

47 Ko wu ke wu haane be un de à, komo wu hoge ma-ut re wu dore to, man kutu no bo wu ro à.

48 Ya wu ro untun wu ken net-wu, wu ine ut-ma to o-hur à, wu kumu ur-dor, wu maaru ma-to un wu kane. Roog-o hanturu m-ho, mo tamuru ka hur-o amba o nukte á, remen wu maag o n-ton ur-dor.

49 Amba wu hoge ma-ut re à, wu joruru to, ya wu ro untun net-wu ma'e hur-o un wu o-wak à, da-o ho-m taame ka hur-o à, o heeg un gyept-o un yish, komo o rugumsute kap.”

Bor-us ta'yoor

*Yeso ta'aste gom-o un ko-ya-m-guw
mo un caari-wu un net ko-Roma
(Mati 8:5-13)*

1 Bo Yeso komoste m-rure un ka hun-ne ye ka rii-yo à, wu haaru o-Kapanahum.

2 Ko-caari-wu un net ko-**Roma**, ro un ko-guw ne kane, wu hur-de un wu ro be-de un wu à, ka ko-guw-wu, wu keese á, wu ro ma-to m-mar.

3 Bo ka caari-wu un net-wu hoge ma-ut Yeso à, wu tomuru ye ken sek-ye ye un **Yahuda**-ne, ye kon Yeso wu haan wu taas gom-o un ko-yan-guw-mo un wu.

4 Ye haaru be-ur Yeso ye suru wu us-kon, “Ka net-wu woog, o gu wu,

5 remen wu conog hun-ne na komo wu un hi un de un wu, wu meete na **kuke-o un yoos un Ma-to Shir**.”

⁶ Ka da-de Yešo haaru un ye ne. Hew-ur ro kus a woot un hur-o un ka caari-wu un net-wu á, wu tomuru a rure Yešo, “Gos-wu, wo rangse hi un du á, remen me bo'os o haan un hur-o re á.

⁷ Komo me dek um bo'oste um habe be un du un hi un de á. Wo de nom ut-ma temb, komo gom-o un ko-guw re oa te.

⁸ Me ma, net-wu, wu a sagbe ut-gwomo n-ton un caari-ye un hun-ne à, untun wo, komo me un karma-ne be un de. Me m-zee wan-gaan, ‘Neke!’ Komo wu neke. Me zee wan-gaan ‘Haan!’ Wu haan komo, me m-zee un ko-guw re, ‘Nom yo ka!’ Komo wu nom yo.”

⁹ Yešo bopuru o-nu bo wu hoge kaane à, wu wakturu us-ajima ne wu zeeru ka buug-de un hun-ne ye ro wu m-dore à. “Me no m-rure, me ro kumug wu deke ma-ut re kaane untun ka net-wu á, ko un dak-o o-**Isra**.”

¹⁰ Yan-tom warguru un hur-o un ka caari-wu un net-wu, ye 'wossuru ka ko-guw-wu ba un gom.

Yeso 'yonste wà-wu un ko-gwor

¹¹ Bo doote à, Yešo haaru o ken bo-o, a o m-zee o-Neen, yan-neke-mo un wu shite wu un hun-ne ne ut-moor ne.

¹² Bo un woon-mo un wu un ish o-bo, yan-duk ro m-rwuun ur-u ne. Ka wu mare à, wà-wu un wu ken ko-gwor-wu ne'a, wu ro wu cot wan-gaan, komo hun-ne deen ro un wu ne.

¹³ Da-o Gos-wu hyane wu à, wu hoguru 'won-de un wu, Yešo zeeru wu, “Wo 'won á!”

¹⁴ Wu nekuru wu ci'uru ka rii-o ye sawante ur-u à, ye essuru. Yešo zeeru, “Wan-campo, um zeeg wo ine!”

¹⁵ Ka wu mare à, inuru tara, wu tepruru, Yeso muuturu wu be-ur inu un wu.

¹⁶ Kap mo un ye hoguru o-gyer, ye bomuru Shir. Ye zeeru, "Ko-caari-wu un **wan-Rwor un Ma-to Shir** haante be-ur na! Shir haante wu guut hun-ne ye un wu."

¹⁷ Ma-ut Yeso ruuru hono dak-o o-Judiya us-riib ne.

*Yan-tom Yohana Wa-m-Yo'os
un hun-ne m-ho
(Mati 11:2-19)*

¹⁸ Da-o yan-neke-m **Yohana** Wa-m-Yo'os un **hun-ne m-ho** rure wu kap rii-yo ye hyane à, wu aaguru nen yoor be-de un ye.

¹⁹ Wu tomuru ye be-ur Yeso remen ye cit wu: "¿Wo wu **Yohana** zee wu roone, ko te waase wu ken wu?"

²⁰ Bo ye woonte be-ur Yeso à, ye zeeru, "**Yohana** Wa-m-Yo'os un **hun-ne m-ho** tomontu te, te cit urege ¿wo wu, wu zee wu roon, ko ne te waase wu ken wu?"

²¹ Un ka da-o, Yeso taaste gom-se un hun-ne deen, un ye ro un gom-se un **ya-ut-kot** ne à, komo po-ne kumug o-hyan.

²² Wu shasuru yan-tom **Yohana**, "Warag no, no rure **Yohana** yo no hyane, un yo no hoge ne à: Po-ne hyanag, ryam-ne kumug us-na, **cim-ne** waragte por por, 'kato-ne ro m-hoge, margan-ne inute, komo koob-ne hogute ka **Ma-to m-Rerem** to.*

²³ Ya-o-kwum-ye, ye esse ur-hur be un de à."

* **Bor-uş ta'yoor:22 7:22** Hyen komo: Isha 35:5-6; 61:1.

24 Bo₁ yan₂-tom **Yohana** aragsute₃ à, Yeso taknuru₄ ma₅-to₆ un₇ wu₈ be₉-de₁₀ un₁₁ ka₁₂ buug₁₃-de₁₄ un₁₅ hun₁₆-ne₁₇ de₁₈.
 “Bo₁ no₂ ruwe₃ be₄-ur₅ **Yohana** be₆-de₇ o₈-dákár₉ à, ¿ya₁₀ no₁₁ ro₁₂ zeege₁₃ no₁₄ hyen? ¿M-yó, m-nakt₁₅ ut₁₆-po₁₇ ye?”

25 ¿Ya no ruwe₁ m-hyane? No₂ un₃ ru₄ kane₅ remen₆ no₇ hyenet₈ net₉-wu₁₀ cope₁₁ saw₁₂-to₁₃ ur₁₄-bon₁₅ à. Ye₁₆ cope₁₇ saw₁₈-to₁₉ ur₂₀-bon₂₁ à ye₂₂ ro₂₃ un₂₄ pyo₂₅-o₂₆ ut₂₇-gwomo!

26 No₁ ruug₂ remen₃ no₄ hyenet₅ **wan-rwor** un₆ **Ma-to Shir**. Ee₇, kaane₈ o₉, **Yohanawan-Rwor** un₁₀ **Ma-to Shir** wu₁₁ amba₁₂ no₁₃ hyanag₁₄ yo₁₅ arge₁₆ **wan-Rwor** un₁₇ **Ma-to Shir** à.

27 **Yohana** wu₁ Ma₂-to₃ Shir₄ zee₅, ‘Shir₆ zee₇g, gwo₈tbe₉ man₁₀ tom₁₁ wan₁₂-tom₁₃ re₁₄ un₁₅ co₁₆ ru₁₇ tikshi₁₈ wo₁₉ o₂₀-cow.’†

28 Me₁ no₂ m-rure₃, **Yohana** jiishte₄ ko₅ wu₆ ke₇ net₈-wu₉ hono₁₀ o₁₁-dak₁₂ pitip₁₃. Amba₁₄ wu₁₅ ro₁₆ rek₁₇-wu₁₈ be₁₉-de₂₀ un₂₁ gwomo₂₂-to₂₃ Shir₂₄ à, wu₂₅ aragte₂₆ **Yohana**.”

29 Hun₁-ne₂ kap₃ hogute₄ wu₅, un₆ **yan-goks** un₇ **tar-ne**. Ye₈ dorute₉ yo₁₀ Shir₁₁ zee₁₂ à, komo₁₃ **Yohana** yo₁₄'oste₁₅ ye₁₆ m-ho₁₇.

30 Amba₁ **Parisa**-ne₂, un₃ yan₄-Napse₅ o₆-**karamsa** ne₇, ye₈ yagute₉ yo₁₀ Shir₁₁ hyenu₁₂ ye₁₃ à, remen₁₄ ye₁₅ con₁₆ **Yohana** yo₁₇'os₁₈ ye₁₉ m-ho₂₀ á.‡

31 Yeso senguru₁ m-zee₂, “M-moka₃ un₄ ¿yan₅ o₆ um₇ he₈ m-hongse₉ un₁₀ hun₁₁-ne₁₂ ye₁₃ un₁₄ caane? ¿Untun₁₅ yan₁₆ ye₁₇ ro?

32 Ya₁ ye₂ ro₃ untun₄ yakar₅-ye₆ she₇'ete₈ n-me₉ un₁₀ be₁₁-de₁₂ ut₁₃-baab₁₄ à. Buug₁₅-ur₁₆ gaan₁₇ kangsuru₁₈ de₁₉ ken.

“Te₁ bu₂'utu₃ no₄ dum₅-to₆ ur₇-ge,
 amba₈ no₉ hew₁₀ á!

† **Bor-üş ta'yoor:27 7:27** Hyen komo: Mara 3:1. ‡ **Bor-üş ta'yoor:30 7:29-30** Hyen komo: Mati 21:32; Ruka 3:12.

Te hutu no sep-to m-mar,
 amba no 'won á!

³³ **Yohana** Wa-m-Yo'os un hun-ne m-ho haante,
 wu nomog o-swoot, komo wu swo m-ke á, remen
 kaane no zeeg, 'Ya-ut-kot daag wu ur-hi.'

³⁴ **Wà-wu un net** haante, wu reeg, wu su, no zeeg,
 'Gwot no ka net-wu! Ko wa-o-hambo wu m-re, m-
 swo ne, ko-nay-wu un **yan-goks un tar**, un **ya-
 ur-ba'as** ne.'

³⁵ Da-o hun-ne gokse Shir à, a hyen weer-se un
 Shir, nip-o."

Yeso un hur-o Simon ko-Parisa

³⁶ Ko-**Parisa** banag Yeso re un ga-to m-rim, Yeso
 haaru un hur-o un wu, wu she'eturu wu reet ut-
 ga.

³⁷ Kane un ka bo-o wu ken ne'a-wu ro kon wu
 ro un she'et-de **ur-ba'as** à. Wu hogute Yeso ro
 m-re un rii-yo m-re un hur-o un ko-**Parisa**, wu
 hanturu ur-batta de un now-mo m-shi'igin mo un
 hwor deen.

³⁸ Wu esuru un jim-ur Yeso, un na-se un wu,
 us-'won wu ro m-muse un na-us Yeso un yish-mo
 un wu. Ka da-de wu peguru na-us Yeso un hi-se
 un wu, wu hamturu na-us Yeso, wu hokmoru ka
 now-mo un na-us Yeso.§

³⁹ Bo ka ko-**Parisa**-wu hyente kaane à, wu
 zeeru hi un de un wu, "Urege de ka net-wu **wan-
 rwor un Ma-to Shir** wu, wua nep ko-yan-gon
 ne'a-wu ro wu m-ci, wua nep gon she'et-de un ka
 ne'a-wu de **ur-ba'as**!"

§ **Bor-uş ta'yoor:38 7:37-38** Hyen komo: Mati 26:7; Mark 14:3;
 Yoha 12:3.

⁴⁰ Yeşo rwunturu ut-ma wu zeeru wu, "Simon, me un rii ne um ruru wo."

Wu zeeru, "Ee, Wa-ur-Yoos, ruru me."

⁴¹ Yeşo zeeru, "Nen yoor mok hwor be-de un wu ken wu. Wan-gaan mok zungu-uş taan [500] se un hwor, wan-gaan kwooz-ut yoor un op [50].

⁴² Kap mo un ye yatt-wu hokse m-top á, remen kaane wu yaksuru ye kap, nen yoor mo un ye, ¿wan wu ne he m-jiish m-con un ka wu muuge ye hwor?"

⁴³ Simon shasuru, "Man zee ka wu jiishe m-moog à."

Yeşo zeeru, "O shaks hond hond."

⁴⁴ Wu wakturu be-de un ka ne'a-wu, wu zeeru Simon, "¿O hyanag ka ne'a-wu? Um haante n-me un hur-o ru, wo 'ya me m-ho remen um so'osté na-uş re á, amba ka ne'a-wu so'oste na-uş re un yish-mo un wu, wu peguru se un hi-se un wu.

⁴⁵ Wo hamat me da-o o barku me á, amba ka ne'a-wu, wu yage hamat un na-uş re á, da-o um cowne har m-moka.

⁴⁶ Wo es m-now remen hi un de á, amba wu duusute na-uş re m-now mo m-shi'igin.

⁴⁷ Me wo m-rure unze, ka con-mo, mo wu kutu me à, kutute unze Shir sokste **ba'as-de** un wu kap. Amba wu cone hiin à, Shir a soks **ba'as-de** un wu hiin."

⁴⁸ Ka da-de Yeşo zeeru ka ne'a-wu, "A sokste **ba'as-ut** ru."

⁴⁹ Ka ye ro tara kane à, taknuru m-zee, "¿Wan wu ne wu ro, wu sokste **ur-ba'as**?"

⁵⁰ Amba Yeşo zeeru ka ne'a-wu, "Shir guug wo remen o shereg be un de, arag un gwugwu-mo ur-hur."

Bor-ʉs eer

Ne'a-ne ye shiye Yeso à

¹ Bo da-o doote à, Yeso doruru to ken bo-ut caari-to, ut-rek-to ne, wu ro m-rwor un **Ma-to m-Rerem** to un gwomo-to Shir. Yan-neke-mo un wu op un yoor [12] ro un wu ne.

² Ye ken ne'a-ne ye, ye Yeso ruute **ya-ut-kot** à, un se ken gom-se ne à, doruru wu. **Meri** (wu a m-aag *Magudarin*), wu a ruute **ya-ut-kot** ta'yoor à.

³ Jonana wu campo un wu Cuza caari-wu un net be-de un piish ut-ma be-ur **Here**, komo Susana, un ye ken ne'a-ne ye ne deen. Ye yasuru rii-yo ye rotte à, remen a guut Yeso un yan-neke-mo un wu ne.*

Sha-mo ut-ma to un wa-ur-go

(Mati 13:1-9; Mark 4:1-9)

⁴ Hun-ne masuru m-haan be-ur Yeso bo-ut-bo, komo bo hun-ne morge deen à, Yeso rworuru ka sha-mo ut-ma mo:

⁵ “O ken da-o wu ken net-wu ruug kapu un pot. Bo wu kepte go un pot o-kat à, ye ken ye henuru un cow, a yawguru ye kane, yege-no reeru ye kap.

⁶ Ye ken ye henuru ut-ta'ar, bo ye pote à, ye hwo'uru remen ka be-de rott o-wus á.

⁷ Ye ken go-ye henuru be-de un yokor, ye bosuru amba ut-po un ka yokor-ye ne hooru ye.

⁸ Ye ken go-ye henuru un dak-o ur-bon. Ye bosuru ye rwunturu pot, ko yo ke yish o-zungu [100].”

* **Bor-ʉs eer:3 8:3** Hyen komo: Mati 27:55-56; Mark 15:40-41; Ruka 23:49.

Yeşo komuru m-zee, “Hogu no, urege no ro ut-to ne!”

*Yo hante ka sha-mo ut-ma mo à
(Mati 13:10-17; Mark 4:10-12)*

⁹ Yan-neke-mo un wu cituru wu, “¿Ya o conu te m-rure ne un ka sha-mo ut-ma mo?”

¹⁰ Wu shasuru, “Rii-yo a wuke be-de un gwomo-to Shir à, yo ro un kom-ut no, amba be-de un ye ken ye se a mossute un sha-mo ut-ma ne remen yea gu, amba yea hyen á, komo yea hoge amba yea nep á.†

*Yeşo rurute ye rii-yo ka sha-mo ut-ma
to un wa-ur-go to zee à
(Mati 13:18-23; Mark 4:13-20)*

¹¹ “Ka sha-mo ut-ma to mo ka: Ka go-ye Ma-to Shir to.

¹² Ka go-ye hene un cow à, ye ro ye hoge à, amba **ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot** haag wu deks yo ye hoge à un hur-de un ye, remen wu wenet ye be-de m-goks un ma-to un gwu.

¹³ Ka go-ye hene ut-ta'ar à, ye ro ye hoge ut-ma à, ye goksuru gwerger. Amba to cow ye ut-men á, ya o-da hiin ye gokse, amba da-o meger-ut woone à, ye hosuru.

¹⁴ Ka ye hene be-de un yokor à, ye ro ye hoge à, komo ye goks, amba yaane ye un ye nen á, remen con-to un rii un tuk-mo ut-men ne, con-to un hwor, un con-to un hoge m-rerem ne.

¹⁵ Ka ye hene un dak-o ur-bon à, ye ro ye hoge ut-ma à, komo ye essuru to un hur-de o-dorotte komo ye senguru m-nom un rii-yo Shir con ne à.

† **Bor-us eer:10 8:10** Hyen komo: Isha 6:9 (ut-Girik).

*Ur-pitirra hokke o-kok**(Mark 4:21-25)*

¹⁶ “Hun-ne ro m-do ur-pitirra ye hokkuru de o-kok á. Ko un kus-o o-kwuur á. Ye de m-dor n-ton remen ya-m-cowon ye hyenet.‡

¹⁷ “Bo un yo no wuke à, Shir a rwunte yo cas, komo bo un yo no hokke à, Shir a hyen yo wu rwunte yo cas.§

¹⁸ “Nom no ceen, bo no ro m-hoge à, remen ye ro un rii ne à, ye a he m-do'e, amba ye rotte rii á, Shir a rumus ka yo ye hyane ye ro un yo ne à.”*

*Inu Yeso un hen-ne ye un wu ne**(Mati 12:46-50; Mark 3:31-35)*

¹⁹ Inu Yeso un hen-ne ye un wu ne haante be-de un wu, amba ye hoks wu m-dore á remen hun-ne nomog deen.

²⁰ Wu ken wu zeeru Yeso, “Inu ru un hen-ne ru ne ro eso n-do komo ye conog wo m-hyan.”

²¹ Yeso zeeru ye kap, “Inu re un hen-ne re ne ye ro, ka ye hoge Ma-to Shir à, ye nom bo ka ma-to zee à.”

*Yeso reste m-ho**(Mati 8:23-27; Mark 4:35-41)*

²² De ken ho-de Yeso daaru o-hat, un yan-neke-mo un wu ne. Komo wu zeeru ye, “A pes no de ka jit-de un caari-o o-mar de.” Ye taknuru m-ru.

²³ Bo ye ro m-neke à, Yeso hebu m-rew. Ye ro kane caari-mo m-yo hunduru n-ton o-mar, komo

‡ **Bor-uş eer:16 8:16** Hyen komo: Mati 5:15; Ruka 11:33.

§ **Bor-uş eer:17 8:17** Hyen komo: Mati 10:26; Ruka 12:2.

* **Bor-uş eer:18 8:18** Hyen komo: Mati 25:29; Ruka 19:26.

ho-m taknuru m-shi o-hat, ye hyanuru m-mar un yish.

²⁴ Yan-neke-m Yeso haaru be-de un wu, ye 'yonsuru wu, ye ro m-zee, "Gos-wu, Gos-wu! A ma-to m-mar!"

Yeso inuru, wu huru m-yo ut-gaag, m-ho ne mo resuru temb.

²⁵ Ka da-de wu zeeru yan-neke-mo un wu, "¿Remen yan o no sherté un me á?"

Amba ye hogute o-gyer komo ye zeeru hi un de un ye, "¿Yan gon net-wu ne wu ka? M-yo, m-ho ne mo ro wu o-dorotte."

*Yeso ruutute
wu ken net-wu ya-ut-kot
(Mati 8:28-34; Mark 5:1-20)*

²⁶ Yeso un yan-neke-mo un wu ne pasuru riib-o dak-o o-Garasa, o ro pesto-de Mar-o o-Gariri à.

²⁷ Bo Yeso yawagte o-riib à, wu gonturu wu ken net-wu, ko-ya-o-Gedara, wu ro un **ya-ut-kot** ne à. Ka net-wu nomog us-hak deen wu ro m-neke ur-kor komo wu ro m-she'et o-hur á, se be-de un saag-se un margan-ne wu ro m-she'et.

²⁸ Bo wu hyente Yeso à, wu 'yonsuru us-cor wu kanuru, wu soru hi un de un wu n-dak un na-us Yeso komo wu nomuru o-zaaz, "Yeso, Wà-wu un Shir n-Ton! ¿Ya o cone un me ne? Um konog wo, wo 'ya me ur-koob á!"

²⁹ Wu zeeg kaane remen Yeso zeeg **ya-ut-kot** ye ru un hi-de un wu. Ye swoog wu m-so n-dak, komo hun-ne un wu ka'ag wu ba m-ru, ye ka'ag wu ut-kom us-na ne, wu kesemse. Ka **ya-ut-kot** ye ro wu m-ruut o-kot remen ye zungsute wu.

³⁰ Yeso cituru wu, "¿Waane jin un du?"

“Jin un de ‘Timb.’ ” Wu un shas kaane remen **ya-ut-kot** ro deen un hi-de un wu.

³¹ Ka **ya-ut-kot** ye konuru Yeso, “Wo 'ya te ur-koob un kuub-o ur-duw á.”

³² Caari-o un kur-o un arede ro kane yow yow, ye ro ut-re n-riib ur-dor. Ka **ya-ut-kot** ye konuru Yeso yage ye tuwut be-de un arede, komo wu yaguru ye.

³³ Ye ruuru be-de un ka net-wu, ye warguru be-de un arede. Ka kur-o un arede o yirugburu o-bung se n-me un caari-o o-mar ho-m reeru ye kap.

³⁴ Bo yan arede hyane yo nome à, ye somuru o-rek. Ye ko'oturu hono o-bo ut-kat ne.

³⁵ Hun-ne ruuru ye hyenet yo nome à, komo bo ye wo'onte be-ur Yeso à, ye hyanu ka net-wu, wu **ya-ut-kot** ru'e be-de un wu à, wu ro tara un na-us Yeso, ut-gund ne to ur-bon tupse komo wu ro ba un gom, ye hoguru o-gyer kap mo un ye.

³⁶ Ye hyane yo nome à, ye ruru hun-ne bo Yeso taase gom un wu à.

³⁷ Ka da-de hun-ne kap un ka raag-o konuru Yeso wu arag so wu he'e à, remen ye hogute o-gyer. Yeso daaru o-hat wu ro ma-to m-arag.

³⁸ Ka net-wu a ruute **ya-ut-kot** be-de un wu à, konuru Yeso, “Yage um dorute wo.”

Amba Yeso zeeru,

³⁹ “Ay, warag o-hur, o rure ye yo Shir nomo wo à.”

Ka net-wu doruru hono o-bo, wu ro ye m-rure yo Yeso nome wu à.

*Wà Jaros wan-ne'a,
un wu ken ne'a-wu ne*

wu ci'e gund-o Yeso à

(Mati 9:18-26; Mark 5:21-43)

⁴⁰ Da-o Yeso muune de ka jit-de o-mar de à, hun-ne barkute wu, remen ye ro wu ur-'er.

⁴¹ Wu ken net-wu woonuru, jin-de un wu Jaros, net wan-co un **kuke-o un yoos un Ma-to Shir**, o ro kane à. Wu soru hi un de un wu n-dak un na-uş Yeso wu konuru Yeso remen wu heet un hur-o un wu.

⁴² Remen wà un wu wan-ne'a, wu ro wu wangaan à, hak-se un wu untun op us-yoor [12] wu ro ma-to m-mar.

Yeso ro m-neke, hun-ne ro wu m-moor deen ko o ke raag-o.

⁴³ N-me un ye wu ken ne'a-wu ro kon wu swo ur-koob hyó-mo wu m-ru à har hak-us op us-yoor [12], wu hoog kap yo wu rotte à un hoob-o ko-ya-us-baat, amba yatt-wu hokse taas un gom-o un wu á.

⁴⁴ Wu cowuru un buug-de un hun-ne n-jim Yeso, komo wu ci'uru riib-o un gund-o Yeso, ka hyó-mo ro wu m-ru à mo ka'uru.

⁴⁵ Yeso cituru, “¿Wan wu ne ci me?”

Ko wu ke she'uru, Bitrus zeeru, “Gos-wu, hun-ne ro un riib-uş ru kap ye ro wo m-megemse.”

⁴⁶ Amba Yeso zeeru, “Wu ken wu ci'ig me, um nak remen 'wons-m ruug be un de.”

⁴⁷ Ka ne'a-wu napuru Yeso nepste, wu rwuunuru us-zap, wu heeru un na-us Yeso. Un hyan-o un ko wu ke, wu ruru Yeso yo rwo'e wu ci'it Yeso à, komo wu ruru Yeso bo gom-o un wu ta hwew à.

⁴⁸ Yeso zeeru wu, “Wà re, Shir taaste gom ru, remen o shereg be un de. Arag gwugwu.”

49 Yešo ro m-zee un kaane, ko-yan-tom ro m-woon so un hur-o un wan-co un **kuke-o un yoos un Ma-to Shir**. Wu ruru Jaros, “Wà ru wan-ne'a mereste, wo su'e Wa-ur-Yoos á.”

50 Amba Yešo hoguru wu zeeru Jaros, “Wo hoge o-gyer á, wo de sher be un de, komo wà ru wua warag ba un gom.”

51 Bo Yešo woone un ka hur-o à, wu zeeru ko wu ke wu es n-do, se Bitrus, **Yohana un Yakubu**, se komo tato un wà, o-inu ne.

52 Ko wu ke ro us-'won remen ka wà-wu. Yešo zeeru, “No 'won á, ka wà-wu, wu mar á, rew-mo wu rotte!”

53 Ye nemsuru wu kap, remen ye nipse wu mereste.

54 Amba Yešo bopuru kom-o un ka wà-wu, wu zeeru, “Ine, wà re!”

55 Hoog-mo un ka wà-wu muunuru, wu inuru kagat. Yešo zeeru ye, “Ya no wu rii-yo m-re.”

56 In-ne ye un wu bopuru o-nu, amba Yešo zeeru ye, “No rure net yo nome á.”

Bor-us jero

*Yešo tomog yan-neke-mo un wu
op un yoor [12]*

(Mati 10:5-15; Mark 6:7-13)

¹ Yešo agnuru yan-neke-mo un wu op un yoor [12] be-ur gaan, wu ya'uru ye ur-beeb, ut-gwomo ne, to un ruut un **ya-ut-kot**, komo un taas us-gom ne.

² Ka da-de wu tomuru ye, ye rur ma-to un gwomo-to Shir komo ye taas us-gom.

³ Wu zeeru ye, “No dek rii remen ka hew-de á, o-ko, ko o-ba, rii-yo m-re, ko hwor, ko matuku-de arge ur-gaan á.

⁴ She'et no be-de a barku no à, har no ruut un ka bo-o.

⁵ Be-de hun-ne barku no á, ru no un ka bo-o, komo no soks hu-mo un na-us no, ye nept no huste hi un no.”*†

⁶ Yan-neke-mo un wu ruuru ye doruru ut-bo, ye ro m-rwor un ka **Ma-to m-Rerem** to komo un taas un gom-se un hun-ne ko kene.

Here zo'orsute

(Mati 14:1-12; Mark 6:14-29)

⁷ Da-o **Here** [Atipas], ko-gwamna-wu o-Gariri, hoge kap rii-yo takan à, wu zo'oruru, remen ye ken hun-ne ye ro m-zee **Yohana** [Wa-m-Yo'os un hun-ne n-me m-ho] inute ut-marimar.

⁸ Ye ken ye ro m-zee, **Ereja** muune, komo ye ken ye zee **wan-Rwor un Ma-to Shir** n-ga muute un hoog ne.‡

⁹ **Here** zeeru, “Um kupste hi-ur **Yohana**, amba ¿wan wu ne wu ka net-wu, wu ro m-nom un gon se ka rem-se?” Komo wu ro m-senge wu hyenet Yeso.

Yeso cokste hun-ne

dugu-us taan [5,000]

(Mati 14:13-21; Mark 6:30-44; Yoha 6:1-14)

¹⁰ Yan-Tom Yeso muunuru komo ye ruru Yeso kap rii-yo ye nome à. Wu dekuru ye, komo ye

* **Bor-us jero:5 9:3-5** Hyen komo: Ruka 10:4-11. † **Bor-us jero:5 9:5** Hyen komo: Seng 13:51. ‡ **Bor-us jero:8 9:7-8** Hyen komo: Mati 16:14; Mark 8:28; Ruka 9:19.

ruuru un hi un de un ye, ye cowuru o ken bo-o jin-de un o o-Besayada.

¹¹ Da-o buug-de un hun-ne hoge kaane à, ye doruru wu. Wu barkuru ye, wu ruru ye ma-to un gwomo-to Shir, wu taasuru gom-se un ye cone gom-se un ye te à.

¹² Da-de ho-ur ro ma-to m-'hebe à, yan-neke-mo un wu nen op un yoor [12] haaru be-de un wu ye zeeru, "Zee ka hun-ne ye warag remen ye tuwut ut-hur, ut-kat ne un riib kane remen ye kumut rii-yo m-re un be-de m-rew ne, remen kane rii-yo m-re un be-de m-rew ne ro kon á."

¹³ Amba Yeso zeeru ye, "Ya no ye rii-yo ye he m-re à."

Ye shasuru, "Kap yo te rotte à shon-to ut-ga ut-taan to un jan ne yoor, ¿wo un con o te he te one hon un ka buug-de un hun-ne de rii-yo m-re?"

¹⁴ (Campo-ne wooste dugu-us taan [5,000] kane.)

Yeso zeeru yan-neke-mo un wu, "Zee no ye she'et buug-ut-buug, hun-ne kwooz-ut yoor un op [50] ko de ke buug-de."

¹⁵ Bo yan-neke-mo un wu komte m-nom kaane à,

¹⁶ Yeso dekuru ka burodi-ut taan-to un ka jan-ye ne yoor, wu gwoturu n-Ton un shir, wu bomuru Shir, wu yeksuru ka ga-to bos-ut-bos un jan ne. Wu yasuru yan-neke-mo un wu, ye wonge hun-ne.

¹⁷ Kap mo un ye, ye reeru, ye ciig, komo yan-neke-mo un wu morogsuru to kwange à koor-ut op ut-yoor [12].

Bitrus rworog
ko-wa un wu Yeso ro à
(Mati 16:13-19; Mark 8:27-29)

¹⁸ De ken ho-de Yeso ro un kon-se Shir un hon-de un wu, yan-neke-mo un wu haaru be-de un wu. Yeso cituru ye. “¿Wan wu ne ka buug-de un hun-ne de zee um ro?”

¹⁹ Ye shasuru, “Ye ken ne zee **Yohana Wa-m-Yo'os un hun-ne m-ho**. Amba ye ken ye zee **Ereja** wu, komo ye ken ye zee wan-gaan be-de un yan-rwor un Ma-to Shir n-ga wu muune un hoog.”§

²⁰ Wu cituru ye, “No ne ¿wa un wu no zee um ro?”*

Bitrus shasuru, “Wo wu, **Kiristi**.”

²¹ Ka da-de Yeso nakuru ye ut-to, “No rure ko-wan-gaan ka rii-yo á.”

Yeso rworog swo ur-koob
un mar-mo un wu ne
(Mati 16:20-28; Mark 8:30—9:1)

²² Wu zeeru ye komo, “Me **Wà-wu un net** a su ur-koob deen, komo sek-ye, un Gwomo-ne ye un kon-se Shir, komo un **yan-Yoos-de o-karamsa** ne, yea kutu me ut-yage. Yea ho me, amba me nome ho-ut tet, man ine un hoog ne komo.”

²³ Wu zeeru ye kap, “Bo un wu cone m-neke un me ne à, se wu, she'eg hi un de un wu, wu dek **kan-o** un wu ko de ke ho-de, wu doru me.†

§ **Bor-us jero:19 9:19** Hyen komo: Mati 14:1-2; Mark 6:14-15; Ruka 9:7-8. * **Bor-us jero:20 9:20** Hyen komo: Yoha 6:68-69.

† **Bor-us jero:23 9:23** Hyen komo: Mati 10:38; Ruka 14:27.

24 Bo un wu cone wuke un hoog-mo un wu à, moa ege wu, amba bo un wu hoog-mo un wu ege rem re à, wua kum mo.‡

25 ¿Yaane net kume, urege wu kumug saw-to un hono o-dak kap, amba wu kum hoog-mo un wu á? Wu kum rii á.

26 Urege hun-ne ro m-hoge 'e-m re un yoos un de ne, kaane **Wà-wu un net** he m-hoge 'e-mo un ye da-o wu he m-muun un sekemse-mo un wu ne, un mo un tato un wu ne, un mo un yañ-tom-se Shir ne à.

27 Nip-o, ye ken ye be-ur no kane, yea mer á, se ye hyanag gwomo-to Shir."

Yeso barmute
(Mati 17:1-8; Mark 9:2-8)

28 Untun ho-ut ta'voor bo m-zee kaane, Yeso dekuru Bitrus, **Yohana** un **Yakubu** ne ye nekeru un wu ne n-ton ur-dor ye konot Shir.

29 Bo wu ro us-kon à, co-o un wu barmuru un hon, komo saw-to un wu warguru ut-pus to pyar.

30 Un gyept-o un yish, hun-ne yoor rwuunuru, ye ro ut-ma un wu ne. Ka hun-ne ye **Mosa** wu un **Ereja**.

31 Ye rwuune un sekemse-mo n-ton ne, komo ye nomuru ut-ma un Yeso ne. Hi-de un ma-to un ye de ka, bo Yeso he m-shoos un Ma-to Shir wu meret o-Urusharima à.

32 Bitrus un or un wu ne, ye ro un mar-mo m-rew, amba bo ye zute à, ye hyanuru mok-o Yeso un ka hun-ne ye ne nen yoor. Ye ro eso un Yeso ne.

‡ **Bor-us jero:24 9:24** Hyen komo: Mati 10:39; Ruka 17:33; Yoha 12:25.

³³ Bo_ka hun-ne_ye aragte_ye yage_Yeso à, Bitrus zeeru_wu, “Gos-wu, nomog_ur-bon bo_te_ro_kane à! Tea nom depi-ut_tet, ur-gaan rem ru, ur-gaan de ma **Mosa**, ur-gaan komo, de ma **Ereja**.” (Wu nap yo_wu ro_m-zee_á.)

³⁴ Bo_wu ro_m-senge_mo_tep_à, ke'ente_ur_rwuunuru_de hokkuru_ye_de nomuru_ye_m-wuwur, **yan-neke-m Yeso** hoguru_o-gyer bo_ka ke'ente-de hokke_ye_à.

³⁵ Cor-o_rwuunuru_un_ka ke'ente-de_o_ro_m-zee, “Wu_ka, wu_ro_wà_re, wu_um_daage_à, hogu_no_ma-to_un_wu!”§*

³⁶ Bo_ka cor-o_reste_à, ye_hyanuru_Yeso_un_hon-de_un_wu. Yan-neke-mo_un_wu_kamuru_o-nu, ye_rure_ko-wan-gaan_yo_ye_hyane_ka_da-o_á.

Yeso taaste_gom-mo_un_wa-ut-kot
(Mati 17:14-18; Mark 9:14-27)

³⁷ Bo_ish_geste_à, Yeso_un_yan-neke-mo_un_wu_ne_nen_tet kergunuru_n-ton_un_ka_dor-de, caari-de_un_buug-de_un_hun-ne_wooru_be-ur_Yeso.

³⁸ Un_ka_buug-de, wu_ken_net-wu_'yonsuru_us-cor, “Wa-ur-Yoos! Um_konog_wo, gu_wà_re, wu_ro_me_wan-campo_un_hon-de_un_wu!

³⁹ Ko-**ya-ut-kot** bok_wu, wu_'yonste_us-cor_wu_soru_wu_pak, kop-ut_ro_m-rwuun_o-nu, ye_ro_wu_m-rangse_kaane, ye_wu_m-yage_wu_aragte_á!

⁴⁰ Um_konog_yan-neke-m_ru_remen_ye_ruuté_ka_wa-ut-kot_wu, amba_ye_hoks_á.”

§ **Bor-us jero:35 9:28-35** Hyen komo: 2Bit 1:17-18. * **Bor-us jero:35 9:35** Hyen komo: Isha 42:1; Mati 3:17; 12:18; Mark 1:11; Ruka 3:22.

41 Yešo shasuru, “Re nōmē ne nō gōkste o-nip á, nō **ya-ur-ba'as**! ¿Har yan da-o um he m-hakkure un nō ne?” Ka da-de wu zeeru ka net-wu, “Hante wà ru kane.”

42 Bo ka wà-wu ro m-nekne à, ka wa-ut-kot wu kapsuru wu n-dak kak. Yešo huru wa-ut-kot ut-gaag. Wu taasuru gom-o un ka wà-wu, wu tebburu ka tato-o.

43 Ka hun-ne ye kap hyanuru o-made, ut-gos, un 'wons-mo Shir ne.

*Yešo doog rwor-m ma-to
un mar-mō un wu
(Mati 17:22-23; Mark 9:30-32)*

Da-o hun-ne ro un barag-se un kap rii-yo Yešo ro m-nom à, wu zee yan-neke-mo un wu,

44 “To-ut to ka nō rii-yo um he nō m-rure á! A ya'as **Wà-wu un net** be-de un gwomo-to un hun-ne.”

45 Amba yan-neke-mo un wu ye nap yo wu ro ye m-rure á. A rwunte to cas bo ye he m-nap á, komo ye cit wu ko yan yo á, remen ye ro m-hoge o-gyer.

*¿Wa jiishe ut-gossu ne?
(Mati 18:1-5; Mark 9:33-37)*

46 Ma-ut sunute **yan-neke-m Yešo** ye conog ye nep wu jiishe ut-gos à, be-de un ye.†

47 Yešo napuru yo ye ro m-ceker à, wu deknuru wà rek-wu, wu essuru wu n-riib o un wu.

48 Wu zeeru ye, “Kō wu ke barke ka wà-wu un jin un de, wu barkutu me, komo wu barku me à,

† **Bor-us jero:46 9:46** Hyen komo: Ruka 22:24.

wu barkute wu tomne me à. Remen kaane wu ro rek-wu be-ur no á, wu ro gos-wu kap.”‡

*Bo un wu barku no à, wu ma no wu
(Mark 9:38-40)*

⁴⁹ **Yohana** cepuru ut-ma, “Gos-wu, te hyanag wu ken net-wu, wu ro m-ruut un **ya-ut-kot** un jin un du, te zeeru wu yage, remen be-ur na wu ro á.”

⁵⁰ Yeso zeeru wu un or un wu ne, “No do wu m-wen á, remen ko wu ke wu yagu no á wu ma no wu.”

Ya-o-Samariya yagute goks un Yeso

⁵¹ Bo da-o woote yow yow o Shir hette Yeso m-dek n-ton à, wu zongsuru hur-de un wu, wu bopuru cow-yo o-Urusharima.

⁵² Wu tomuru yan-tom-ye un wu un co, n-me bo-o o-**Samariya** remen ye esté ko yo ke rii-yo hond hond rem Yeso.

⁵³ Amba ka hun-ne ye reeno ye goks wu á, remen ye nepse wu bupse cow-yo o-Urusharima.

⁵⁴ Da-o yan-neke-mo un wu **Yakubu** un **Yohana** hyane kaane à, ye zeeru, “Gos-wu, ¿o conog te agan o-ra n-ton o saburse ye?”§

⁵⁵ Yeso wakturu wu kangsuru ye.

⁵⁶ Yeso un yan-neke-mo un wu ne haaru de ken bo-de.

*Wan-dore-m Yeso
(Mati 8:19-22)*

‡ **Bor-us jero:48 9:48** Hyen komo: Mati 10:40; Ruka 10:16; Yoha 13:20. § **Bor-us jero:54 9:54** Hyen komo: 2Gwm 1:9-16.

⁵⁷ Bo ye aragte arag-mo un ye à, wu ken net-wu zeeru Yeso, “Man dore wo ko ke so o ha'e.”

⁵⁸ Yeso zeeru wu, “Kondo ro ut-wu ne, yege-no ro ut-kur ne, amba **Wà-wu un net** rott be-de wu he m-rus un hi-de un wu á.”

⁵⁹ Wu zeeru wu ken net-wu, “Dond me.”

Amba ka net-wu zeeru, “Gos-wu, yage um ji'iste ur-takan remen um jukt tato re, da-o wu mere.”

⁶⁰ Yeso shasuru wu, “Yage margan-ne jukt u-de un ye. Wo ha, o ko'ot gwomo-to Shir.”

⁶¹ Wu ken wu zeeru, “Gos-wu, man dore wo, amba se um kamasute hur-o re.”*

⁶² Yeso zeeru wu, “Ko wu ke wu bope kerem-de un na à, ka da-de wu masuru m-wakte us-ajima ne, hwaa-o wu ro be-de un gwomo-to Shir.”

Bor-us op

*Yeso tomog hun-ne
kwooz-ut tet un op un yoor [72]*

¹ Bo un kaane, Yeso daaguru komo ye ken hun-ne ye kwooz-ut tet un op un yoor [72]. Wu tomuru ye yoor yoor, ye tek co-o un wu ye tuw ko o ke bo-o, un kap be-de wu ro ma-to m-ha ne un hi un de un wu à.

² Wu zeeru ye, “Ce-m ro deen, amba ya-m-ce hiin. Kon no wa-o-kat-wu doon ya-m-ce, remen ye komot ka ce-mo un wu mo.”*

³ Neke no! Me no m-tom untun ca be-de un yege-dur.†

* **Bor-us jero:61 9:61** Hyen komo: 1Gwm 19:20. * **Bor-us op:2 10:2** Hyen komo: Mati 9:37-38. † **Bor-us op:3 10:3** Hyen komo: Mati 10:16.

⁴ No dek hwor á, ko o-ba, ko no dek ka'ante-to arge na-o o-gaan á. No es no gaste net un cow á.

⁵ "Da-o no ine m-cow un o ken hur-o, takan no m-zee, 'Shir 'ye ka hur-o m-gwugwu.'

⁶ Urege ye barkutu no, Shir a 'ye ye gwugwu-mo ur-hur deen. Amba urege ye barku no á, Shir a 'ye ye gwugwu-mo ur-hur á.

⁷ She'et no un hur-o un ye barku no à, no re no su yo ye ya'u no à, remen ya-m-senge a topo ye senge-mo un ye. No pa ut-hur á.‡

⁸ "Da-o no tuwe n-me o-bo, komo a barku no, re no yo a hantu no à.

⁹ Taas no ye, gom-se un ye se ye rotte à un ka bo-o. No zee ka hun-ne ye, '**Gwomo-to Shir** haante yow yow be-ur no.'

¹⁰ Amba da-o no tuwe n-me o-bo komo a barku no á, ru no un riib us-cow no zee,

¹¹ 'Ko hu-mo un bo-o no mo dapute us-na à, te sokste mo un hi un no. Amba noa baks gwomo-to Shir haante yow yow un no ne!'§*

¹² Me no m-rure, ho-de un piish ut-ma, Shir a hoge 'won-de bo-o o-**Sodom** wu yage ka bo-o 'yaru no à!†

Bo-to 'yare o-nip à

(Mati 11:20-24)

¹³ "Rii-yo ur-'won yo no ya-o-Korazin! Rii-yo ur-'won yo no komo ya-o-Besayada! Urege hyat-to a nome be-ur no à, a nomog to o-Taya o-Sidon

‡ **Bor-uş op:7 10:7** Hyen komo: 1Kor 9:14; 1Tim 5:18. § **Bor-uş op:11 10:4-11** Hyen komo: Mati 10:7-14; Mark 6:8-11; Ruka 9:3-5.

* **Bor-uş op:11 10:10-11** Hyen komo: Seng 13:51. † **Bor-uş op:12 10:12** Hyen komo: Taka 19:24-28; Mati 11:24; 10:15.

ne, hun-ne ye un kane otte she'ete, n-dak ye tup gund-to un naasu-mo ut-men, ye aase hi un de un ye m-cow, a nept ye yagute **ba'as-de** un ye.‡

14 Noa su ur-koob arge o-Taya o-Sidon ne, ho-de un piish ut-ma.

15 Komo rem ru, o-Kapanahum! ¿Wo un con jaks un hi un du n-Ton un shir? Shir a jorbu wo un kuub-o o-ra!"§

16 Yeso zeeru yan-neke-mo un wu, "Kap wu hogu no à, wu hogute me, komo wu 'yare no à, wu 'yarag me, kaane komo wu 'yare me à, wu 'yarag wu tomne me à."*

*Ka hun-ne ye kwooz-ut tet
un op un yoor [72] muunte*

17 Ka hun-ne ye kwooz-ut tet un op un yoor [72] campo-ne muunte o-zak ne deen. Ye zeeru, "Gos-wu, ko **ya-ut-kot** ye nomutute o-dorotte un jin un du!"

18 Yeso shasuru ye, "Um hyanag **ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot** he'ente n-dak untun us-myakt.

19 Hogu no! Um ya'ag no ut-gwomo, no yawag hwo, un tot-ne, no saburse 'wons-mo un wa-ut-yage, komo yea ci no á.†

20 Amba no nom o-zak remen **ya-ut-kot** nomotu no o-dorotte á, nom no o-zak remen Shir geneg jin-ut no be-de wu n-ton."

‡ **Bor-us op:13 10:13** Hyen komo: Isha 23:1-18; Izik 26:1—28:26; Jowe 3:4-8; Emos 1:9-10; ZeKa 9:2-4. § **Bor-us op:15 10:15** Hyen komo: Isha 14:13-15. * **Bor-us op:16 10:16** Hyen komo: Mati 10:40; Mark 9:37; Ruka 9:48; Yoha 13:20. † **Bor-us op:19 10:19** Hyen komo: Bong 91:13.

Yeso nomog o-zak
(Mati 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Un ka da-o **Kukt-o Shir** sho'oste Yeso o-zak, wu zeeru, "Tato re, Wan-Koyan n-Toñ un dak ne, um bomog wo remen o kutute ye rotte us-nap á, rii-yo o wuke ya-us-weer un ya-us-nap ne à. Ee, tato re, kaane o cone o nom.

²² "Tato re, ya'ag me rii kap. Yatt-wu nape yo ka wà-wu ro á, se tato un wu, komo yatt-wu nape yo ka tato-o ro á, se ka wà-wu, se komo ye ka wà-wu daage wu rurute ye à."‡

²³ Ka da-de Yeso wakturu be-de un yan-neke-mo un wu un riib un hon-de un ye wu zeeru ye, "No reeg ur-ho no hyenet rii-yo no hyane à!

²⁴ Me no m-rure, yan-rwor un Ma-to Shir deen un gwomo-ne ro conog ye hyen yo no hyane à, amba ye hoks á, komo ye ro conog ye hoge yo no hoge à, amba ye hoge á."

Sha-mo ut-ma to un
ko-Samariya wan-hur-de ur-bon

²⁵ Wan-napse o-**karamsa** haante remen wu ce'ept Yeso. Wu zee, "Wa-ur-Yoos, ¿re ne um he m-nom um kumut hoog-o ba m-ta?"

²⁶ Yeso shasuru wu, "¿Ya ne **karamsa**-o Shir zee? ¿Re ne o wakse o?"

²⁷ Ka net-wu shasuru, "Con Yawe Shir ru un hur un du myet, un hoog-m ru ne kap, un 'wons-m ru ne kap, un weer-us ru ne kap, o cun wan-bor-o ru bo o cone hi un du à."§

‡ **Bor-uş op:22 10:22** Hyen komo: Yoha 3:35; 10:15. § **Bor-uş op:27 10:27** Hyen komo: Kara 6:5; Rewi 19:18.

28 Yeşo shasu wu, “O shaks hond hond, nom kaane, woā kum hoog-o ba m-ta.”*

29 Amba ka **wan-Yoos-de o-karamsa** wu conog wu muut hi un de un wu ba **ur-ba'as**, remen kaane wu cituru Yeşo, “¿Wa ne ro ko-wan-bor-o re?”

30 Yeşo shasuru wu, “Wu ken net-wu ro m-neke rwuun-mo o-Urusharima wu ro m-ha o-Jeriko, ya-ur-kwup kupuru wu, ye dekuru kap yo wu rotte à, ye buuguru wu, ye yagu wu ma-to m-mar.

31 Haanuru wu ken wan-**Cow un kon-se Shir**, wu ro m-dore un ka cow-yo, amba bo wu hyente ka net-wu à, wu pa'uru un riib.

32 Un ka cow-yo komo wu ken wu ko-**Rewi** donte yo wu arguru, wu gwoṭuru ka net-wu, ka da-de wu arguru arag-mo un wu o ka riib-o.

33 Amba ko-**Samariya**-wu ro ur-hew un ka cow-yo à, woonuru be-de un ka net-wu, bo wu hyente wu à, hur-de un wu hoguru 'won-de un ka net-wu.

34 Wu haaru be-de un wu, wu sosuru wu ka nāt-to, wu rwo'uru now-mo us-baat, wu yereru ut-magund, ka da-de wu deturu ka net-wu n-ton o-janka yo un wu, komo wu heeturu wu be-de un o ken hur-o, kane a gwote wu.†

35 Bo ish geste à, wu rwunturu hwor-ye jir-ut yoor-to ur-guwuṣ, wu yasuru wa-ur-guṭ. Wu ruru wa-ur-guṭ, ‘Gwoṭ wu ur-bon ne, da-o me muune un ka cow-yo, man top wo yo o ho'e be-de un wu à.’ ”

* **Bor-uş op:28 10:28** Hyen komo: Rewi 18:5. † **Bor-uş op:34 10:33-34** Hyen komo: 2Nom 28:15.

³⁶ Yeso cituru, “Un hyan-o ru, be-de un ka hun-ne tet ye, ¿wa nome untun ko-yan-bor o-hur be-de un ka net-wu ya-ur-kwup buuge à?”

³⁷ Ko **yan-Yoos-de o-karamsa** shasuru, “Ka wu nome yo kute hun-ne wu hogute 'won-de un wu à.”

Yeso zeeru, “Wo neke, o nom kaane.”

Yeso heete Marta ne un Meri ut-tuw

³⁸ Bo Yeso un yan-neke-mo un wu ne aragte arag-mo un ye à, wu haaru de ken bo-de wu ken ne'a-wu jin-de un wu Marta, barkuru Yeso un hur-o un wu.

³⁹ Wu ro o-heno ne, jin-de un wu **Meri**, wu she'ete un na-us Yeso wu ro m-hoge yo Yeso ro ur-yoos à.‡

⁴⁰ Marta hoge rerem-mo un kaane á, remen senge-mo ro un co-o un wu à, wu haanuru wu zeeru, “Gos-wu, ¿wo hyan heno re yaksutu me m-senge un hon-de à? Zee wu haan wu gu me!”

⁴¹ Gos-wu shasuru wu, “Marta, Marta! Hur un du rut á, o zorute remen rii deen,

⁴² amba gaan-yo cot, jiishe ur-bon. **Meri** dak kashi un rii. Komo a rumus wu yo á.”

Bor-us op o-gaan

*Yeso yooste bo a he kon-se un Shir à
(Mati 6:9-13; 7:7-11)*

¹ De ken ho-de Yeso ro un kon-se un Shir un de ken be-de. Bo wu komte à, wan-gaan be-de un yan-neke-mo un wu zeeru wu, “Gos-wu, yoosu te

‡ **Bor-us op:39 10:38-39** Hyen komo: Yoha 11:1.

bo te he kon un Shir à, bo **Yohana** yoose yan-neke-mo un wu à.”

² Yeso zeeru ye, “Da-o no ro un kon-se un Shir à, zee no kaane:

“ ‘Tato te, te konog hun-ne sekemse jin un du.

O yage gwomo-ut ru haante be un te.

³ Ya te rii-yo m-re yo un ko de ke ho-de, yo te o-hoob à.

⁴ Soksu te **ba'as** un te,

remen te sokstè **ba'as-de** un ko wu ke wu nomu te **ur-ba'as** à.

Komo wo yage te te heet be-de ut-meger á.’ ”

⁵ Komo Yeso zeeru yan-neke-mo un wu, “A zee wan-gaan be-ur no Haag hur-o nay un wu m-tet da-o purge, wu zee, ‘Nay, muugu me shon-ut tet-to ut-ga.

⁶ Wu ken nay re wu, wu rwuune ur-hew à, wu woonte un hur-o re, amba mett rii-yo m-re yo um he wu m-‘ya á!’

⁷ A zee komo nay ru shasunte n-me o-hur, ‘Wo su me á! Um tegussute ish, komo me domb un yakar re ne. Man hoks m-ine um ye’et wo rii á.’

⁸ Me no m-rure, urege ma wu ine remen wu ya’aste wo ka shon-to ut-ga to remen wo nay un wu á, wua ine wu ya’aste wo kap rii-yo o cone à, remen wo hoge ‘e-mo un ‘yons un wu o sengute wu m-cit á.

⁹ “Remen kaane um zeeg no: Kon no, Shir a ‘ye no, hoob no, noa kum, ko’ot no ish, Shir a tikshe no.

¹⁰ Remen kap ye kone à, Shir a ‘ye ye, komo ye hoobe à, yea kum, komo wu ko’ote ish à, Shir a tikshe wu.

11 Hogu no, no tat-ne, da-o wà ru kone o-jan, ʒwoa 'ye wu o-hwo?

12 Komo da-o wà ru kone ur-ge, ʒwoa 'ye wu o-tot? Ay!

13 No yan-men-ut jaas-to, no nak 'ya un yakar no rii-yo ur-bon. ʒRe he m-nom un ne, tato no n-ton rotte a 'ye ye kone wu Kukt-o un wu á? Eba, wua 'ye ye!"

*Yeso un ko-Gwomo-wu
un ya-ut-kot ne "Beruzabur"
(Mati 12:22-30; Mark 3:20-27)*

14 Wu ken net-wu ro m-hoks m-teper á, remen **ya-ut-kot** daag wu ur-hi. Yeso ruuturu ka **ya-ut-kot** ye, ka da-o ka net-wu hoksuru m-teper.

15 Amba ye ken hun-ne ye zeeru, "**Beruzabur** wu, **ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot**, wu ya'e wu ur-beeb de un ruut un ye."*

16 Komo ye ken ye conog ye ceeb Yeso. Remen kaane ye cituru, wu kute ye ut-hyat ye nept Shir ya'e wu.†

17 Amba Yeso napuru yo ye ro ʉs-barag à, wu zeeru ye, "Ko o ke dak-o wonge hi un de un o kwukur ur-kwukur ye ma'aste m-dum un hi un de un ye ka dak-o a she'et deen á. Hur-o wonge hi un de un o à, o he de m-es á.

18 Urege gwomo-to un **ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot** wongute, to ro m-dum un hi un de un to, ʒre he m-nom to she'ette? No zeeg um ruute **ya-ut-kot** remen **Beruzabur** ya'ag me ur-beeb de m-nom kaane.

* **Bor-ʉs op o-gaan:15 11:15** Hyen komo: Mati 9:34; 10:25.

† **Bor-ʉs op o-gaan:16 11:16** Hyen komo: Mati 12:38; 16:1; Mark 8:11.

¹⁹ Urege kaane o me ye m-ruut, re ne ɥyan-dore-m no ro ye m-ruute ne? Yan-dore-m no yea hyen no ba'asute no hond hond á!

²⁰ Ai ka rii-yo um nome un beeb-de Shir o rwo'e um ruute **ya-ut-kot**, kaane, komo a kutute no o ka gwomo-to Shir ro be-ur no.

²¹ “Da-o ko-beeb ro un 'er-de un hur-o un wu un por-to un wu ne, wua gu hur-o un wu un saw-to un wu ne.

²² Amba da-o wu jiishe wu m-'wons hebe wu à, wua hoks wu, wua rumus wu saw-to un wu to ur-gun kap to wu sekte hur-de un wu à. Wu wonge ye ken ye saw-to un wu.

²³ “Ko wu ke wu ro un hon un me ne à, ko-yan-yage-ut re wu, ko wu ke wu yage me m-gu m-morogse à, cakarse-mo wu rotte.‡

Muun-mo un ya-ut-kot

(Mati 12:43-45)

²⁴ “Da-o wa-ut-kot ru be-de un net, wu ro m-dore un dak-ut 'hwo'og-to un hoob-o un be-de m-cow wu wuwute. Urege wu kum á, wu ro m-zee un hi un de un wu, ‘Man warag un hur-o re.’

²⁵ Wu warge wu 'wosse ka hur-o cas cas ur-bon ne.

²⁶ Ka da-de wu haaru wu banduru ye ken ye nen ta'yoor-ye jiishe wu m-zom à, ye haaru ye she'eturu kane. Da-o ye komse kap à, gom-o un ka net-wu m-moka oa jiish o n-ga.”

Zak-o nip

²⁷ Bo Yeso komte m-zee kaane à, wu ken ne'a-wu teprunuru n-me un buug-de un hun-ne, wu

‡ **Bor-us op o-gaan:23 11:23** Hyen komo: Mark 9:40.

zeeru Yeso, “Ko-wa-o-kwu_m-wu, ka ne'a-wu_u mate_u wu_u gu_t wo_u à.”

²⁸ Amba Yeso shasuru, “Ye_u ma ya-o-zak_{-ye}, ye_u hoge_u Ma-to_u Shir ye_u dore_u to_u à!”

Cot-o ut-hyat
(Mati 12:38-42)

²⁹ Bo_u hun-ne_u morge_u be-ur_u Yeso à, wu_u senguru_u m-zee, “Hun-ne_u ye_u m-moka_u ro_u un_u men-ut_u jaas-to_u ne! Ye_u ro_u m-cit_u a kute_u ye_u ut-hyat, amba ko_u o-gaan_u man kute_u ye_u á se hyat-ut_u **Yunana**.§

³⁰ **Yunana** napa-o_u be-de_u un_u hun-ne_u ye_u o-**Neneba**, kaane_u komo_u **Wà-wu un net** napa-o_u be-de_u un_u hun-ne_u ye_u m-moka.*

³¹ Ho-de_u m-piish_u ut_{-ma}, gwomo-de_u o-Sheba [ne'a] wu_u ine_u eso wu_u kute_u ye_u **ba'as-de** un_u ye_u, remen_u wu_u neknute_u rwuun_{-mo} un_u dak-o_u un_u wu_u, wu_u hogute_u yoos-de_u us-weer_u de_u ma ko-Gwomo_u **Suremanu**. Me_u no_u m-rure_u, wu_u ken_u wu_u ro_u kon_u wu_u jiishe_u **Suremanu** à.†

³² Ho-de_u un_u piish_u ut_{-ma} hun-ne_u ye_u o-**Neneba** yea_u ine_u ye_u cit_u no_u, remen_u ye_u yagute_u nom_u **ur-ba'as** da-o_u ye_u hoge_u **Yunana** ro_u m-rwor_u un_u Ma-to_u Shir à, me_u no_u m-rure_u komo_u, wu_u ken_u wu_u ro_u kon_u kane_u wu_u jiishe_u **Yunana** à!‡

Cecas-mo o-wur
(Mati 5:15; 6:22-23)

§ **Bor-us op o-gaan:29 11:29** Hyen komo: Mati 16:4; Mark 8:12.

* **Bor-us op o-gaan:30 11:30** Hyen komo: Yuna 3:4. † **Bor-us op o-gaan:31 11:31** Hyen komo: 1Gwm 10:1-10; 2Nom 9:1-12.

‡ **Bor-us op o-gaan:32 11:32** Hyen komo: Yuna 3:5.

³³ “Yatt-wu he do ur-pitirra wu wukuru de á, ko wu hokkuru de o-shaar á, amba wua sek de n-ton remen hun-ne hyenet m-cecas bo ye ro m-cowon n-me à. §

³⁴ Ya yish no ro untun ur-pitirra, un wur-o no. Urege yish no ro kerker, wur-o no kap oa nom kyarkyar, amba yish no ro ur-bon ne á, wur-o no kap oa ma'as n-me o-comb.

³⁵ Ceker no ur-bon ne, yo no deke nip-o à, nip-o jip bo-to á.

³⁶ Kang-o o-gaan, urege no conog no nep Shir, wua ruru no kap yo ro o-nip à. Urege ko raag-o gaan no 'yar yo ro o-nip á, oa nom sa o zee no ro ur-she'et be-de ur-pitirra.”

*Yeso cikt Parisa-ne
un yan-m-yoos o-karamsa ne
(Mati 23:1-36; Mark 12:38-40)*

³⁷ Bo Yeso komte ut-ma à, ko **Parisa** banuru wu re un rii-yo m-re. Wu cowuru n-me wu she'eturu tara wu reet.

³⁸ Ka ko **Parisa**-wu bopuru o-nu da-o wu hyane Yeso wu sapt ut-kom á.

³⁹ Kaane Gos-wu zee wu, “M-moka no **Parisa**-ne no ro m-so'os jim-de ur-ibitte ut-kok ne, amba me-ur no ro cip un hu ne.

⁴⁰ Raag-ne! Shir, wu nome ur-do à, wu nome ur-me!

⁴¹ Amba ya'as no koob-ne yo ro n-me ur-ibitte ut-kok ne à, Shir a so'osu no ko yo ke rii-yo.

⁴² “Tu no yish **Parisa**-ne, remen rii-yo o-gyer yo be-ur no, no m-ya'as un Shir o-gaan be-de un op

§ **Bor-uş op o-gaan:33 11:33** Hyen komo: Mati 5:15; Mark 4:21; Ruka 8:16.

ʉn ko yo ke rii-yo no m-kum da-o m-ce ko yo ro deen á. ʉn hwor ne, ʉn to ken saw-to ne, amba no m-nom o-nip á, komo no con Shir á. Yoos no kap, no jore ko o-gaan á.*

⁴³ “Tu no yish **Parisa**-ne, remen rii-yo gyer-yo no, no conog be-to ʉr-she'et to a esse ʉn hon à, n-me ʉn kuke-to ʉn yoos ʉn Ma-to Shir, no cun hun-ne ye kwukt n-dak ye gas no be-de ʉt-baab m-o ne.

⁴⁴ Tu no yish remen rii-yo gyer-yo be-ʉr no! Ya no ro untun saag-se ba o-napa, se hun-ne ro m-yawag ba ye ʉn nap á.”

⁴⁵ Wan-gaan be-de ʉn yan-Napse o-**karamsa** zeeru wu, “Wa-ʉr-Yoos, da-o o zee kaane à, o ci'ig te ʉr-hur!”

⁴⁶ Yeso shasuru, “No ma tu no yish remen rii-yo gyer-yo yan-Napse o-**karamsa**! No sawsute hun-ne ʉt-saw ʉn hi-to ʉn ye, to ro ba m-rerem mo m-saw á, amba no ʉn hi ʉn no, no hoks m-neks o-jow no guut ye m-saw ʉn ka saw-to á.

⁴⁷ Tu no yish remen rii-yo gyer-yo be-ʉr no, no ja'aste saag-se ʉn yan-rwor ʉn Ma-to Shir, ka yan-rwor ʉn Ma-to Shir ye ya-n-ga-ye no ho à.

⁴⁸ No ma ʉn hi ʉn no, no gokste yo ya-n-ga-ye no ne nome à, ye hoog yan-rwor ʉn Ma-to Shir, no komo no maag saag-se ʉn ye ʉt-raks.

⁴⁹ Remen kaane, weer-se Shir zeeg, ‘Man tomo ye yan-rwor ʉn Ma-to Shir ʉn yan-tom ne, yea ho ye ken ye, komo ye ke ye ken ye.’

⁵⁰ Shir a 'ye hun-ne ye ʉn ka da-o ʉr-koob remen ye hoog yan-rwor ʉn Ma-to Shir kap, cin

* **Bor-ʉs op o-gaan:42 11:42** Hyen komo: Rewi 27:30.

da-o a nome hono o-dak à.

⁵¹ Da-o **Keen** ho'e **Eber** à ha-mo un, da-o hun-ne ho'e Zakaraya, (wu a ho'e un tete-o o-hana un be-de ba m-kukop ne n-me un **Pyo-o Shir**). Ee, me no m-rure, hun-ne ye m-moka a su ur-koob remen ye kap!†

⁵² “Tu no yish remen rii-yo gyer-yo be-ur no yan-Napse o-karamsa! No wukute rii-yo m-tiksh un ish-o un hur-o ʊs-nap. No cow á, no weneg komo ye cone m-cow à.”

⁵³ Da-o Yešo yage ka be-de à, **yan-Yoos-de o-karamsa** un **Parisa**-ne taknuru ya'as un Yešo **ur-ba'as** ba m-rerem. Ye cituru wu ʊs-cot deen remen

⁵⁴ ye cept wu, ye bupt wu m-zee un rii-yo **ur-ba'as**.

Bor-ʊs op ʊs-ʊoor

Kangse-de o-shepe

(Mati 10:26-27)

¹ Bo hun-ne deen morgute à, har ye ken ye ro m-yawag un ye ken, ur-takan Yešo zeeru yan-neke-mo un wu, “Tu no **Parisa**-ne yish remen no hyenet shepe-o un ye. Ye wekt m-zee un rii komo ye nomuru yo ken yo un hon.*

² Bo un yo a hokke à, Shir a upsusse yo, komo kap yo a wuke à, Shir a rwuunte yo.†

³ Remen kaane, bo un yo no rwore o-comb à, a hoge yo un non-ho cangam, komo bo un yo no

† **Bor-ʊs op o-gaan:51 11:51** Hyen komo: Taka 4:8; 2Nom 24:20-21. * **Bor-ʊs op ʊs-ʊoor:1 12:1** Hyen komo: Mati 16:6;

Mark 8:15. † **Bor-ʊs op ʊs-ʊoor:2 12:2** Hyen komo: Mark 4:22; Ruka 8:17.

no_{me} pegesse us-har n-me o-kuke tigushe, a ko'ot
yo n-ton ur-doob de o-kuke.

Wu no he m-gyer à
(Mati 10:28-31)

⁴ “Me no m-rure, nay re ne, no hoge gyer-o un
ye he m-ho o-wur á, amba yea hoks m-nom yo
arge kaane á.

⁵ Man kutu no wu no he m-gyer à: Gyer no Shir,
wu he m-ho à, wu ho'e komo wu ro ut-gwomo ne
wu jorbute un den-o o-ra. Dek no ma-ut re, wu
wu no he m-gyer!

⁶ “Gorop taan yea rwuunte hwor deen á. Kap
un kaane ne, ko o-gaan yo ka Shir ut-to á.

⁷ Ko hi-se un hi-ut no ogse se ro kap. Remen
kaane no hoge o-gyer á, no jiishte gorop deen un
hyan-o Shir.

Ye ken ye gokste Yeso
ye ken ye 'yarag wu
(Mati 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ “Me no m-rure, bo un ye rwuune cas ye zee ye
ma re ye ro à, **Wà-wu un net** wua nome ye kaane
un co-o un Shir un yan-tom-ye un wu ne.

⁹ Amba ka ye rwuune cas ye zee ye 'yarag me
à, **Wà-wu un net** wua 'yer ye un co-o un Shir un
yan-tom-ye un wu ne.

¹⁰ “Bo un wu zee gom-de ut-yage to un **Wà-
wu un net**, Shir a hoks m-soks **ba'as-de** un wu.
Amba ka ye zee ma-to o-yo'og un **Kukt-o Shir** à,
Shir a soks **ba'as-de** un ye á.‡

‡ **Bor-us op us-yoor:10 12:10** Hyen komo: Mati 12:32; Mark 3:29.

¹¹ “Da-o ye heetu no ʉn kuke-to ʉn yoos ʉn Ma-to Shir remen ye megertu no ko be-de ʉn ya-o-dak ʉn gwomo-ne, hur-ʉr no wurge á, ʉn yo no he m-shas á, ko m-zee á.

¹² Hur ʉn no wurge á, remen **Kukt-o Shir** ʉn ka da-o oa yoosu no go ʉn yo no he m-zee à.”§

*Sha-mo ʉt-ma to ʉn
ko-ya-o-kwum ko-raag*

¹³ Wu ken net-wu ʉn buug-de ʉn hun-ne zeeru Yeso, “Wa-ʉr-Yoos, rure sek-wu re te wong saw-to tato te yaksu te à.”

¹⁴ Yeso shasuru wu, “Wan-yen de, ¿woa ya'u me m-piish ʉt-ma ko um wong no ʉt-saw nen yoor?”

¹⁵ Wu dooru ye m-zee kap mo ʉn ye, “Gwoť no, no 'er hi ʉn no, ʉn ko yo ke cow-yo o-suub yo. Shir nom hoog-mo ʉn net, remen wu morogsute ʉt-saw á, ko-yan-kwum-o ʉn wu.”

¹⁶ Ka da-de Yeso ruru ye ka sha-mo ʉt-ma mo: “A nomog wu ken net-wu ko-ya-o-kwum-wu ro o-kat ne à, o nomog ʉr-bon.

¹⁷ Wu taknuru ʉs-ceker ʉn hi ʉn de ʉn wu, ‘Mett be-de ʉn es ʉn hyo re á. ¿Re ne o ka um he m-nom?

¹⁸ Yo um he m-nom à yo ka: Man bu'ug byo-ʉt re um meet ʉt-caari, be-de um he rwo ʉn hyo re ʉn to ken saw-to o-kat to ne à.

¹⁹ Ka da-de man zee hi ʉn de, o reeg ʉr-ho! O kumug kap rii-yo ʉr-bon yo o cone à, har hak-se nomot deen. Dek m-hoog ceen, re o su, o hoge rerem-m ru.’

§ **Bor-ʉs op ʉs-yoor:12 12:11-12** Hyen komo: Mati 10:19-20; Mark 13:11; Ruka 21:14-15.

20 “Amba Shir zeeru wu, ‘Wo ko-raag! Un ka tet-mo um conog hoog-m ru, ʒwa un wu ne he m-dek kap ka saw-to o morogse hi un du à?’ ”

21 Yešo busuru m-zee, “Kaane to ro un ye morogse ut-saw remen hi un de un ye à, amba yan-rii ye á be-de Shir remen ye nom rii-yo Shir cone á.”

Bop Shir

(Mati 6:25-34)

22 Ka da-de Yešo zeeru yan-neke-mo un wu, “Un kaane, me no m-rure, no naas ut-men remen rii-yo m-re yo no cone no kumut hoog, ko gund-to m-cop o-wur á.

23 Hoog-m jiishte rii-yo m-re, komo wur-o aragte ur-matuku.

24 Gwoť no yege-kanwo, ye m-go á, ye ne m-ce á, ye rott ut-byo á. Shir ro ye m-reegte! No aragte kawon deen!

25 Yatt-wu he hoks un dowe hi un de un wu o-da hiin remen rii-yo suwe wu à.

26 Ko no suwe hi un no moa gu no rii ko hiin be-de un rii-yo jiishe yo no cone á untun ut-ga un saw-to m-cop ne.

27 Gwoť no bo ut-darag ut-mok ne ro un m-bo'ose o-kot à. To ro m-gwow á, ko to ce'e hi un de un to ut-matuku. Amba me no m-rure, ko ko-Gwomo **Suremanu** kap un kwum-o un wu ne, wu cop saw-to ur-bon untun o-gaan yo un ka mok-to ut-darag to á.*

28 Urege Shir ro m-tupe un gwo-se o-kot ut-matuku gwo-se ro caane à, m-buk se ro kon á, se

* **Bor-ʉs op ʉs-yoor:27 12:27** Hyen komo: 1Gwm 10:4-7; 2Nom 9:3-6.

tukse. No aragte se, ¿remen yan o wu hette no m-wen un rii-yo m-cope? No sher be-de Shir deen á!

²⁹ “No zo'ore un rii-yo no he m-re m-swo ne á.

³⁰ (Ye ye nape Shir á, hono o-dak ro m-rangse un hi un de un ye remen ka saw-to.) Tato no nepse no conog ka saw-to remen no kumut hoog.

³¹ Hoob no gwomo-to un Shir, komo wua kumu no ka saw-to.

O-kwum n-Ton (Mati 6:19-21)

³² “No hoge o-gyer á, no kur-de un ca re, amba myet un kaane ne no hoge o-gyer á. Tato no ro o-zak, wu ye'et no gwomo-to un wu.

³³ Baab no kap yo no rotte à, no ya'as koob-ne hwor un ka cow-yo noa kum o-kwum n-Ton be-de Shir. Nomo no hi un no be-de ur-ess de ba m-ta, komo no es kwum-o no n-ton, be-de oa heeb á, remen yatt ko-hyow-wu he m-ci á, komo ren a hoks o m-naas á.

³⁴ Remen be-de kwum-o ru ro à, káne hur un du ro.

She'et no zongse

³⁵ “She'et no zongse remen rii-yo he m-haan à zongse remen no nomot,[†]

³⁶ untun guw-ne ye ro 'er-de un wan-hur-o un ye wu muunte be-de un biki-o ut-ge à. Da-o wu muune wu ko'ote ish, yea tikshe wu ish hor-m-hor.[‡]

[†] **Bor-us op us-voor:35 12:35** Hyen komo: Mati 25:1-13.

[‡] **Bor-us op us-voor:36 12:36** Hyen komo: Mark 13:34-36.

³⁷ Ya-o-zak-ye ka guw-ne ye wan-hur-o ʉn ye 'wosse ye ro ʉr-'er ba m-rew, ye ro zongse da-o wu muune à! Nip-o me no m-rure, wua pos matukude ʉt-ge, wua zee ye she'et tara, wu hantu ye ʉt-ga.

³⁸ Ya-o-zak-ye ʉrege wu 'woste ye zongse, komo da-o purge wu he m-muun ko arge káne!

³⁹ Komo no nep ʉrege wa-o-hur nepse da-o ko-hyow he m-haan à wua yage ko-hyow-wu cowonte n-me o-hur á.

⁴⁰ Komo no ma'as zongse, remen **Wà-wu ʉn net** a haan da-o no hwo wua haan á."§

*Ko-guw wa-m-goks kom-ʉt yoor
ʉn wa-m-jore ne
(Mati 24:45-51)*

⁴¹ Bitrus zeeru, "Gos-wu, ¿ka sha-mo ʉt-ma mo rem te o, ko de remen ko wu ke?"

⁴² Gos-wu shasuru, "¿Wa ne ro, ko-guw wa-m-goks kom-ʉt yoor ʉs-weer ne? Wu ro wu wan-hur-o ʉn wu rwo'e gut-de o-hur à, komo wu ya'ag ye ka guw-ne ye rii-yo m-re yo ʉn ye da-o depe à.

⁴³ Da-o wa-o-hur muune, wu 'osse ka ko-guw-wu ro m-nom kaane, zak-o a ho ka ko-guw-wu!

⁴⁴ Kááne me no m-rure, wan-hur-o ʉn wu a ru wu gwoʉ ʉn saw-to ʉn wu kap.

⁴⁵ Amba ʉrege ka ko-guw-wu zeeg hi ʉn de ʉn wu, wan-hur-o ʉn wua she'et ʉn de deen. Komo ʉrege wu takante bu ʉn or ʉn wu guw-ne, kap campo-ne ʉn ne'a-ne ne, komo wu rees, wu suus har mo ho wu,

§ **Bor-ʉs op ʉs-yoor:40 12:39-40** Hyen komo: Mati 24:43-44.

⁴⁶ da-o wan-hur-o ʊn wu muʊne de ken ho-de da-o ka ko-guʊ-wu rwo ye o-da á, komo ba wu ʊn nap. Wan-hur-o ʊn wu a reese wu ʊr-koob deen, mosse ʊn ka ye yage dor Yeso á.

⁴⁷ “Ko-guʊ-wu nepse rii-yo wan-hur-o ʊn wu cone wu nom á, amba wu zonge wu nomot yo á, wua su ʊr-koob ʊn caari-se ʊs-sorog ne.

⁴⁸ Amba ko-guʊ-wu nape rii-yo wan-hur-o ʊn wu cone á, kap ʊn kaane ne wu nomog rii-yo wo, a bu'ut wu á, a bu wu amba deen á. Shir conog deen be-de ʊn wu Shir ya'ase deen á. Shir conog timb komo be-de ʊn wu Shir ya'ase timb á.

Yeso rwo'og m-wonge
(Mati 10:34-36)

⁴⁹ “Me ʊn haan remen ʊm ja'asuté Shir o-cow, yo wu hette m-reese ʊn **ya-ur-ba'as** ʊr-koob á. Komo ʊm conog ma a zee, wu ciriste piish ʊn mato ʊn ye ʊn reese ʊn ye ʊr-koob ne.

⁵⁰ Amba ʊr-takan, se ʊm swoog ʊr-koob har m-mar. ʊm ru'usse ʊr-hi se ʊm komog.*

⁵¹ ¿Zee-m no me ʊn haan o remen dak-o nomot gwugwu? Ay, ba gwugwu á, amba m-wonge.

⁵² Takan-mo m-moka hur-o ʊn hun-ne nen taan oa wonge, tet ʊs-ryaab, ʊn yoor ne komo yoor ʊs-ryaab, ʊn tet ne.

⁵³ Tat-ne ʊs-ryaab ʊn yakar-ne, komo yakar ʊs-ryaab ʊn tato ʊn ye ne. In-ne ʊs-ryaab ʊn yakar-ye ʊn ye ne yan-ne'a-ne, komo yakar yan-ne'a-ne ʊs-ryaab ʊn in-ne ʊn ye ne. Inu ʊn wà ʊs-ryaab

* **Bor-ʊs op ʊs-yoor:50 12:50** Hyen komo: Mark 10:38.

ʊn ne'a-wu ʊn wà ne, ne'a-wu ʊn wà ʊs-ryaab ʊn
inu ʊn campo ʊn wu ne.”†

Nap o-da

(Mati 16:2-3)

⁵⁴ Yeso zeeru hun-ne, “Da-o no hyene ke'ente-
o ro m-rwuun so ʊr-horan, no m-zee kem a he,
komo o ro m-he.

⁵⁵ Komo da-o no hyene yo-mo m-rwuun so ʊr-
horim, no m-zee hund a nom, komo o ro m-nom.

⁵⁶ Ya-o-shepe! No m-hoks ʊn gwot o-dak ʊn ton-
o shir ne, komo no rur rii-yo he m-nom à. Amba
no hoks m-nap ʊn rii-yo me m-nom á, remen no
zeeg no nak Shir amba o-nip no nap wu á.

Hongse no ʊn wan-shoos ʊn du ne

(Mati 5:25-26)

⁵⁷ “¿Remen yan o no rotte a piishe hi ʊn no rii-
yo ʊr-bon yo no he m-nom á?

⁵⁸ Urege ye ken ye he'ette wo be-de ʊn ko-
Gwomo, senge no hongse ka ma-to ʊn ye ne ba no
ʊn wo be-de ʊn ko-Gwomo. Urege no nom káane
á, yea nek wo har be-de ʊn ko-Gwomo, wua bopse
yan-saw-to ʊt-gwomo wo, komo yea ke wo.

⁵⁹ Woa she'et káne, me no m-rure se o komog
m-top ʊn rii-yo ye re wo à.”

Bor-ʊs op ʊs-tet

Noa mer no yage nom ʊr-ba'as á

¹ ʊn ka da-o ye ken hun-ne ye ro káne, ye ruru
Yeso ma-to ya-o-Gariri-ye Panti **Biratus** ho'e da-o
ye haante Shir ʊt-seke à.

† **Bor-ʊs op ʊs-yoor:53 12:53** Hyen komo: Mika 7:6.

² Yeso shasuru ye, “¿Remen Panti **Biratus** hoog ka ya-o-Gariri-ye kaane, no un zee o ye jiishte ye ken ya-o-Gariri-ye nom **ur-ba'as** se?”

³ Ayyo, ko hiin! Komo me no m-rure, 'yar no **ur-ba'as**, no muun be-de Shir m-ba kaane á noa mer bo ye mare à.

⁴ Baks no ya-o-Sirom op un eer [18] ye kuke-o m-pipir home à. ¿No un zee **ba'as-de** un ye jiishte de un ye ken un hun-ne ye o-Urusharima à?

⁵ Ayyo, ko hiin! Komo me no m-rure, 'yar no **ur-ba'as**, no muun be-de Shir un ba kaane á noa mer bo ye mare à.”

Sha-mo un ma-to o-rum yo mate á

⁶ Yeso ruru ye ka sha-mo ut-ma mo: “Wu ken net-wu ro o-rum ne un kat-o un wu. Wu haaru hoob-o ut-rum be-de un yo, amba wu kum ko ur-gaan á.

⁷ Wu zeeru wan-gut-de o-kat, 'Gwot, hak-us tet me m-haan kane hoob-o ut-rum be-de un ka rum-yo, komo me kum ko ur-gaan á. Kups yo ur-'wun! ¿Remen yan o yo hette m-hoge rerem-mo o-dak?”

⁸ Amba wan-gut-de o-kat shasuru, 'Goş-wu, yage yo temb, hak-o gaan a gut, man hiin riib-se un yo, um ru'e yo ut-wuur.

⁹ Urege yo makt hak-ye roone à, nomog ur-bon deen, urege ne yo mat á, ka da-o woa hoks yo m-kups.’ ”

Yeso 'yonste ne'a-wu gom haw-se à Ho-de ur-Wuwe

¹⁰ **Ho-de ur-Wuwe**, Yeso ro ur-yoos un **kuke-o** un yoos un **Ma-to Shir**.

¹¹ Wu ken ne'a-wu ro kane un wa-ut-kot ne, wu reese wu ur-koob à. Har hak-us op us-eer [18] wu ro haw-se, wu m-hoks m-ine tete á.

¹² Bo Yeso hyente wu à, wu agnuru wu, "Ne'a, gom ru ho'oste wo!"

¹³ Yeso sakuru kom-to un wu n-ton un ka ne'a-wu, wu inuru tete, wu bomuru Shir.

¹⁴ Wu ken wan-co-wu un **kuke-o un yoos un Ma-to Shir**, nomuru us-ryaab unze Yeso taaste gom **Ho-de ur-Wuwe**. Wu nomuru ut-ma wu zeeru hun-ne, "Ho-ut cind-to ro to m-senge, haan no un ka ho-ut cind-to a taaste gom-us no, ba **Ho-de ur-Wuwe** á!"*

¹⁵ Gos-wu shasuru wu, "No ya-o-shepe! Ko wu ke a morogse na-ye un wu, ko janka-ye un wu, komo wu ruut ye n-do wu ye'et ye m-ho **Ho-de ur-Wuwe**."

¹⁶ M-moka kane **ba'as-de** á, a taase gom-o un ka ne'a-wu **Ho-de ur-Wuwe**. Ko-yan-baag-o **Ibrahi** wu, komo **ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot** ru'ute wu gom har hak-us op us-eer [18]. Komo wu jiishte ut-gut be-de Shir."

¹⁷ Shas-o un wu ya'ag yan-yage-to un wu m'e, amba hun-ne ye ro kane à nomuru o-zak remen ka hyat-to wu nome à.

*Sha-mo ut-ma to un ya'ane yo mosta
(Mati 13:31-32; Mark 4:30-32)*

¹⁸ Yeso cituru, "¿Re ne gwomo-to Shir ro? ¿Un ya ne um he to m-hongse?"

* **Bor-us op us-tet:14 13:14** Hyen komo: Rwuu 20:9-10; Kara 5:13-14.

19 Kaane to ro. Wu ken neṭ-wu dek go-yo **mosta** wu gooru un kat-o un wu. Yo poturu yo warguru o-yo, komo yege-no ceeru ut-kur un jet-se un yo.”

Sha-mo ut-ma to m-yist
(Mati 13:33)

20 Yeso cituru komo, “¿Un ya ne um he m-hongse un gwomo-to Shir?”

21 Kaane to ro. Ne'a dek m-**yist** wu wugsuru mo be-de un me'es kwooz-ut yoor [40] to m-hyò se da-o mo kutukse kap à.”

Ya o-ish o-rek yo
(Mati 7:13-14,21-23)

22 Yeso doruru ut-bo un riib-o ut-bo ne, wu ro m-yoose un hun-ne, wu ro m-shogbe de o-Urusharima.

23 Wu ken wu cituru wu, “Goṣ-wu, ¿hun-ne hiin o Shir he m-gu?”

Yeso shasuru ye,

24 “Nom no m-senge no cuw ya o-ish o-rek yo, remen hun-ne deen a senge ye cuwut amba yea hoks á.

25 Wa-o-hur a ine wu tigute ish, ka da-de no es n-do un ko'ot un ish no m-zee, 'teksu te ish.' Wua shes no, 'Me nap no á!'

26 Ka da-de no shes, 'Te reeg, te su un wo ne, o yooste un bo-o te!'

27 Amba wua zee komo, 'Me nap no á. Ine no be un de. Kap no yan-men-ut jaas-to!'[†]

[†] **Bor-ʉs op ʉs-tet:27 13:27** Hyen komo: Bong 6:8.

28 Kane no he us-kan no ti-m yin da-o no he **Ibrahi** m-hyan à un **Ishaku**, **Yakubu** un kap **yan-Rwor un Ma-to Shir** ne n-me un gwomo-to Shir, amba Shir a 'ye no ish-o m-cow á!‡

29 Hun-ne a haan rwuun-mo ur-horan ur-horim ne, so o-ye'er un so o-baar ne, yea she'et be-de un biki-o un gwomo-to Shir.§

30 Noa hyen, ka ye hun-ne 'yare à, Shir a goks ye, komo ka ye hun-ne gokse à, Shir a 'yarag ye.*

Yeso conog o-Urusharima

(Mati 23:37-39)

31 Un ka da-o hond hond ye ken **Parisa**-ne ye haanuru be-ur Yeso, ye zeeru wu, "O cune, o yage, wo ru m-moka kane o warag de ken be-de, remen **Here** [Atipas] conog wo m-ho."

32 Yeso shasuru ye, "Ha no rure **Here** ká wo-yo o-tuk-yo, 'Me un yan-se un **ya-ut-kot** komo me un ta'as us-gom caane un buk ne, ho-ur atette-de man kom senge-m re.'

33 Kap un kaane ne, man bup o-cow caane, m-buk, n-yisho ne, un nom ur-bon hun-ne ho **wan-rwor un Ma-to Shir** de ken be-de á se o-Urusharima.

34 "Ya-o-Urusharima,
ya-o-Urusharima!

O hoog **yan-Rwor un Ma-to Shir**, o hoog ye Shir tomnu wo à! So re o um ro conge sak un kom-ut re n-ton un hun-ne ru, bo kiit-o ro m-hok un

‡ **Bor-us op us-tet:28 13:28** Hyen komo: Mati 22:13; 25:30.

§ **Bor-us op us-tet:29 13:28-29** Hyen komo: Mati 8:11-12.

* **Bor-us op us-tet:30 13:30** Hyen komo: Mati 19:30; 20:16; Mark 10:31.

yakar-ye un yo un kukun-to un yo à, amba no yagu me m-nomot á.

³⁵ Remen kaane Shir a 'yer pyo-o un kon-se un Shir ru. Me no m-rure, noa hyen me á, se da-o woonte o no hette m-zee, 'Shir huu wu ut-kom, wu haane un beeb-ur Yawe à.'† "

Bor-us op us-nass

Yeso 'yonste wan-gom

¹ De ken **Ho-de ur-Wuwe** de, Yeso haag wu reet rii-yo m-re un hur-o un wu ken caari-wu wu un **Parisa**-ne, hun-ne ro Yeso m-gwot mekse.

² Wu ken net-wu, wu na-se un wu, ut-kom ne ro huse à, haanuru be-ur Yeso.

³ Yeso cituru yan-Napse o-**karamsa** un **Parisa**-ne ne, "¿**Karamsa**-o na zeeg a taas gom **Ho-de ur-Wuwe** ko o zee á?"

⁴ Amba ye zee rii á. Yeso dekurru ka net-wu, wu taasuru gom-o un wu, komo Yeso zeeru wu arag.

⁵ Ka da-de wu zeeru ye, "Urege un be-ur no, wà, ko o-na yo un wan-gaan hebute ur-dù **Ho-de ur-Wuwe**, ¿noa hussune yo un **Ho-de ur-Wuwe** ba un naas o-da á?"*

⁶ Amba ye hoks wu m-shas un ka cot-o á.

M-yar un gwugwer-mo ur-hi ne

⁷ Yeso wereg bo ye ken hamat-ne ye ro m-daag un be-to jiishe ur-bon à, wu ruru ye ka sha-mo ut-ma mo:

† **Bor-us op us-tet:35 13:35** Hyen komo: Bong 118:26. * **Bor-us op us-nass:5 14:5** Hyen komo: Mati 12:11.

⁸ “Wu ken wu bene no gwonge-o ʊt-ge, no she'et ʊn be-to jiishe ʊr-bon á. A nom a banag wu jiishe no ʊt-gos à.

⁹ Komo wa-ʊr-ben, wu banu no à, wua haan wu zee wo, ‘Ine, o ‘ye wu ka ká be-dé.’ Ka da-de wo a hoge m-‘e komo o warag m-she'et ʊn de ken be-de n-dak.

¹⁰ Amba a bene no, ha no, no she'et pakse, remen wu banu no à wua haan be ʊn du wu zee, ‘Daan n-ton nay yo, ʊn be-de jiishe à.’ Wo a re ʊr-ho ʊn hyan-o ye a bane à.[†]

¹¹ Remen kaane, cow-o o-gaan yo ʊn wu deete hi ʊn de ʊn wu n-ton ne à, Shir a kergunte wu n-dak. Komo wu esse hi ʊn de ʊn wu n-dak à, Shir a deet wu n-ton.”[‡]

¹² Ka da-de, Yeso zeeru wa-o-biki, “Wo band nay ru á, komo wo band hen-ne ru á ko baag-o ru á, komo wo band ya-o-kwum ko yan-bor-se ʊn hur-o ru á, remen yea topo wo yo o nome ye à.

¹³ Amba da-o wo ine o-biki, ban koob-ne, ʊn ryan-ne ne ʊn po-ne ne.

¹⁴ Komo Shir a hu ʊ wo ʊt-kom, remen yea hoks wo m-tope á. Shir a hu ʊ wo be-de ʊn hun-ne kashi-ye mare à, ho-de ye he m-ine à.”

Sha-mo ʊt-ma to ʊn caari-o o-biki
(Mati 22:1-10)

¹⁵ Bo wan-gaan be-de ʊn ka hun-ne ye ro tara, remen ye reet rii-yo m-re hogute kaane à, wu zeeru Yeso, “Ya-o-zak-ye ka ye he m-she'et tara be-de ʊn biki-o ʊn gwomo-to Shir à!”

[†] **Bor-ʊs op ʊs-nass:10 14:8-10** Hyen komo: Swo 25:6-7.

[‡] **Bor-ʊs op ʊs-nass:11 14:11** Hyen komo: Mati 23:12; Ruka 18:14.

¹⁶ Ye_{so} ze_{eru} wu, “A no_{mog} wu ken ne_t-wu, wu no_{me} ca_{ari}-o o-biki à, o wu be_{nte} hu_n-ne de_{en} à.

¹⁷ Bo da-o o-biki wo_{nte} à, wu to_{muru} gu_w-ne ye un wu, ye ru_{re} ha_{mat}-ne ye un wu, ‘Rwu_{un} no, ko wu ke zo_{ngsu}te!’

¹⁸ Amba ye tak_{nuru} hoob-o ʊs-cow kap, gaan un gaan. Wu tak_{ne} à ze_{eru} ko-gu_w, ‘Um oog o-kat, komo um co_{nog} m-ha um gwo_{ton} o, ha_{kkure} zee wu ho_{ge} ko_n-ʊs re!’

¹⁹ Wu ken wu ze_{eru}, ‘Um oog na op ye ut-kerem, um co_{nog} m-ha um me_{gerte} ye, ha_{kkure} zee wu ho_{ge} ko_n-ʊs re.’

²⁰ Wu ken wu ze_{eru}, ‘Um ko_{mog} o ka biki-o ut-ge, remen kaane man ho_{ks} m-ha_{be} á.’

²¹ “Ka ko-gu_w-wu wa_{rguru} wu ru_{ru} wa_n-hur-o un wu. Wa_n-hur-o un wu swoo_{ru} ʊs-rya_{ab}. Wu ze_{eru} ko-gu_w, ‘M-mo_{ka} ru, o do_{re} ʊs-cow ʊs-bu ne se o-bo, o ba_{nd} ko_{ob}-ne, ryam-ne, un po-ne ne.’

²² Bo jimute à, ko-gu_w ze_{eru}, ‘Go_s-wu, um ho_{gute} ma-ut ru, um no_{mog} komo bo o zee à, amba be-ur kuse remen ye ken ye.’

²³ Wa-o-hur ze_{eru} ko-gu_w, ‘Ru un co_w-se o-bo, ʊs-bu ne, o zee hu_n-ne co_{won} n-me remen hu_r-o re shiit.’

²⁴ Me no m-ru_{re} ko-wa_n-gaan be-de un ye um ro ba_{nge} à, wu rek ri_i-yo m-re yo m-no_{me} á.”

Dor Ye_{so} ro ʊs-nu ne

(Mati 10:37-38)

²⁵ De ken ho-de bo bu_{ug}-de un hu_n-ne de_{en} ro un do_{re} un Ye_{so} à, wu wa_{kturu} wu ze_{eru} ye,

²⁶ “Yatt-wu he wa_{rag} wa_n-ne_{ke}-m re ye á, se wu co_{nog} me ar_{ge} ta_{to} un wu, un inu un wu ne,

ne'a un wu, un yakar ne, hen-ne un sek-ye ne, un
hoog-mo un wu ne komo. §

²⁷ Ka ye 'yare dek un **kan**-o un ye, ye dond me
á, yan-neke-m re ye á.*

²⁸ "Urege wu ken wu be-ur no conog ut-mà, wu
she'et tara wu neps yo wu he m-ho be-de un ka
mà-to à, wu gut urege wu ro un hwor ne ye wu
hette kom un ka mà-to à.

²⁹ Urege wu rott á, wua hoks kom un ka mà-
to, to wu takne á, komo kap bon ye hyane bo wu
takne à yea nemes wu.

³⁰ Yea zee, 'Wu ka net-wu takante ut-mà amba
wu hoks m-kom á!'

³¹ "Urege ko-gwomo ruug un hun-ne ne dugu-üş
op [10,000], ye dumut un wu ken ko-gwomo-wu
ne, wu heene wu m-dum à un hun-ne ne dugu
ur-kwooz, [20,000] wua she'et ur-takan wu ceker,
urege wu ro m-'wons ne wu dumut un wu ka ko-
gwomo-wu ne.

³² Urege wu rott á, wua tom yan-tom-ye un wu
be-de un wu ka ko-gwomo-wu, wu kon wu ye
she'et ba ut-ween cin ba ye un 'gone.

³³ Un ka bu-yo o-gaan, ko wan-gaan be-ur no
wua hoks me m-dore á, se wu ya'aste kap bo un
rii-yo wu rotte à."

Por-mo o-hwaa

(Mati 5:13; Mark 9:50)

³⁴ "Por-mo ur-bon ne, amba urege rerem-mo un
mo teeste, cow ro kon, yo a hette mo m-muut m-
por komo á.

§ **Bor-üş op uş-nass:26 14:26** Hyen komo: Mati 10:37.

* **Bor-üş op uş-nass:27 14:27** Hyen komo: Mati 10:38; 16:24;
Mark 8:34; Ruka 9:23.

³⁵ Mo kus ur-bon ne o-dak á, ko be-de ut-wuur,
a mo m-uks. Hogu no, urege no ro ut-to ne."

Bor-us op us-taan

Ca-yo ege à
(Mati 18:12-14)

¹ De ken ho-de **yan-goks un tar**, un ye ken **ya-ur-ba'as** ne, ye haante, ye hoguté ma-ut Yeso.

² **Parisa**-ne un **yan-Yoos-de o-karamsa** ne taknuru us-cenene, "Ka net-wu gokste **ya-ur-ba'as**, komo wu re un ye ne!"*

³ Kane Yeso ruru ye ka sha-mo ut-ma mo:

⁴ "Wu ken wu ro un ca-ne zungu-o gaan, [100] komo gaan-o eguru wu. ¿Ya ne wu he m-nom? Wu yage ye ka o-zungu ba o-gaan [99] ut-re, wu heet hoob-o un ka gaan-yo se wu hyante yo.

⁵ Da-o wu hyande yo, wu a nom o-zak har wu sagbune yo ut-gar, wu jonte yo o-hur.

⁶ Wu a deken yo o-hur. Ka da-de wu agan nay-ne un yan-bor-se un hur-o un wu ne, wu zee ye, 'Me o-zak ne, um hyante ca-yo ege me à. Gu no me o-zak!'

⁷ Me no m-rure, gon kaane, Shir a nom o-zak o jiishe o kàa n-ton, remen wan-gaan wa-**u**r-ba'as-wu waktune be-de Shir à, har zak-o jiishe o un hun-ne o-zungu ba o-gaan à [99], ye ro be-de Shir à.

Hwor-yo ege à

* **Bor-us op us-taan:2 15:1-2** Hyen komo: Ruka 5:29-30.

⁸ “Ko komo, ne'a-wu ro un hwor ne, ye a nome o-kwom à op, gaan-o eguru wu. ¿Ya ne wu he m-nom? Wu su ur-pitirra, wu wishe hur-o un wu kap, wu gut ko de ke ko'so-de se wu hyanag yo.

⁹ Da-o wu hyene yo, wu agan nay un wu ne, un yan-bor-se un hur-o un wu ne be-ur gaan, wu zee ye, ‘Me-o-zak ne deen, um hyanag ka hwor-yo, yo ege me à. Gu no me o-zak!’

¹⁰ Kang-o gaan kane, me no m-rure, **yan-tom-ye Shir** ro m-nom o-zak remen wan-gaan-wu waktune wu dore Shir à.”

Wà-wu ege à

¹¹ Yeso dooru m-zee, “Wu ken net-wu ro un yakar ne yoor, yan-campo-ne.

¹² Ka wu ro rek-wu à zeeru tato un wu, ‘Ya'as me yo ro yo ma re á, be-de un saw-ut ru m-moka.’ Ka tato-o wonguru ye saw-to un wu be-ut yoor.

¹³ Ut-ho hiin, ka wu ro rek-wu à baburu saw-to un wu to a wonge ye à. Wu ruuru un hwor ne wu yage o-hur. Wu haaru o ken dak-o ur-hew ne, kane wu saburse hwor-ye un wu, un she'et-de ba ur-bon.

¹⁴ Wu hooru kap yo wu rotte à. Ka da-o mer 'henuru un ka dak-o, komo wu rotti rii á.

¹⁵ Wu haaru ur-guwus be-de un wu ken net-wu un ka dak-o. Ka net-wu heeturu ka wà-wu be-de un yege-arede wu ye'et ye rii-yo m-re.

¹⁶ Ka wà-wu conuru wu re wu ciig un kuk-to un yoor-to un arede, amba yatt-wu ya'e wu rii-yo m-re á.

¹⁷ Ur-kom, wu muunuru un weer-se un wu cas cas. Wu zeeru, ‘Yan-nome un tato re m-senge, ye

ro ʉn rii-yo m-re ne kap, yo yea hoks m-kom á,
 amba me ka kane ʉn mar-mo ʉn mer!

¹⁸ Man ine m-warag be-ʉr tato re, ʉn zee, “Tato re, ʉn nomote Shir **ur-ba'as**, ʉn nomo wo **ur-ba'as**.

¹⁹ Me bo'os o do me m-aag wà ru á, dek me ʉntʉn wan-gaan be-de ʉn guw-ne ru.” ’

²⁰ Wu inuru kane wu bopuru o-cow wu ro m-warag be-ʉr tato ʉn wu.

“Cin wu ro ʉr-hew ne o-hur ne, da-o tato ʉn wu hyambe wu à, wu hoguru ʉr-won ʉn hur-de ʉn wu, komo wu ruuru o-rek, wu hamturu wà ʉn wu, wu paturu wu.

²¹ Ka wà-wu zeeru, ‘Tato re, ʉn nomote Shir **ur-ba'as**, ʉn wo ne. Me bo'os o do me m-aag wà ru á!’

²² Amba ka tato-o agnuru guw-ne ye ʉn wu. Wu zeeru, ‘Hor-m-hor! Hantu no gund-to jiishe ʉr-bon à no tupe wu. Tupu no wu o-kwoʉ ʉn jow-yo ʉn wu, komo no tupe wu ʉt-ka'ante ʉn na-se ʉn wu.

²³ Ka da-de no guʉ marikki-yo m-sem, no pen yo, a nom no biki-o o-zak!

²⁴ Remen ka wà re wu ro marag, amba m-moka wu ro ʉn hoog ne. Wu ro egute, amba m-moka wu muunte.’ Remen kaane komo ye taknuru o-biki.

²⁵ “ʉn ka da-o Wà-wu ro sek-wu à ro o-kat. Wu ro m-jo'on o-hur, bo wu woonte yow yow o-hur ne à, wu hoguru ʉt-dum ʉs-sep ne.

²⁶ Wu agnuru ko-guw wan-gaan wu cituru wu, ‘¿Ya a m-nom?’

²⁷ Ka ko-guw-wu shasuru wu, ‘Heno ru wu jo'one, komo tato ru panag marikki-yo m-sem,

remen wu muunte o-hur kerker.'

²⁸ "Ka sek-wu wu swooru us-ryaab, wua tuw ka hur-o á. Tato un wu rwuunuru wu konuru wu, wu cown n-me o-hur.

²⁹ Amba wu shasuru tato un wu, 'Gwot, ka hak-se kap, me m-senge untun ko-guw, komo me nomo wo koob-de o-dorotte á. Wo 'ya me ko ya o-gwoor um nomot o-biki un nay re ne á.

³⁰ Amba ka wà ru wu sabursute saw-ut ru kap be-de un ne'a-ne ye hwaa, komo da-o wu jo'one o-hur à, o panag marikki-yo m-sem remen wu!'

³¹ Ka tato-o shasuru wu, 'Wà re, wo kane ko o ke da-o un me ne, komo kap yo ma re yo ma ru yo.

³² Amba depete a nom o-zak o-biki ne, remen heno ru ro marag, amba m-moka wu ro un hoog ne, wu ro egute, amba m-moka wu muunte.' "

Bor-us op us-cind

Weer-se un wan-baab-to ut-saw

¹ Yeso zeeru yan-neke-mo un wu, "A nomog wu ken net-wu ko-ya-o-kwum, wu ro un ko-guw ne wan-bebe un wu ut-saw. Wu ken wu rurute ka ko-ya-o-kwum-wu unze wan-bebe un wu ut-saw ro wu un saburse un hwor.

² Remen kaane wu agnuru wan-bebe un wu ut-saw. Wu zeeru wu, 'Um hogute wo me m-saburse un hwor. Remen kaane kamsundu me saw-ut re, um wongsute wo un baab-to un saw-ut re ne.'

³ Ka ko-guw-wu zeeru hi un de un wu, 'A wongse me un senge-m re ne. ¿Ya ne um he nom? Mett m-'wons mo tom á, komo me m-hoge m'e mo us-kon.

4 M-mo_{ka} ʉ_m nak yo ʉ_m he no_m à! Remen da-o senge-m re te'e, man kum nay-ne, ye he me m-barke ye gu me ʉ_n hur-to ʉ_n ye à.'

5 "Wu agnuru hun-ne kap ye ka wan-hur-o ʉ_n wu ro m-dore ʉ_t-moog à. Wu cituru wu ʉ_r-takan. '¿Re ho o a wo m-dore ʉ_r-moog?'

6 Wu shasuru, 'Tur-to m-now o-zungu [100].' Wan-baab-to ʉ_t-saw zeeru wu, 'Takurda-o ʉ_t-moog o ka, she'et, o gen kwooz-ʉ_t yoor ʉ_n op [50] hor-m-hor.'

7 Wu dooru m-cit ʉ_n wu ken wu, 'Wo komo ¿re ho o a wo m-dore?' Wu shasuru, 'ʉ_t-buhu to ʉ_n hyo dugu-o gaan [1,000].' Wan-baab-to ʉ_t-saw zeeru wu, 'Takurda-o ʉ_t-moog o ka, gen zungu-ʉ_s eer [800].'

8 "Remen kaane bo ka ma-to rwuune à, ka wa-o-kwum, wu bomog wan-bebe ʉ_n wu ʉ_t-saw ʉ_s-weer bo wu nome ka weer-se ba ʉ_r-bon se à. Kang-o gaan, hun-ne ye dore Shir á, ye ro ʉ_s-weer ne be-de ʉ_n morogse ʉ_t-saw to ye hette hoge m-rerem à, ka hun-ne ye jiishte ka ye dore Shir à, gun hi ʉ_n de ʉ_n ye, ʉ_n nom ʉ_n rii-yo Shir hette m-nom o-zak ʉ_n ye ne à."

9 Yešo dooru m-zee komo, "Remen kaane me no m-rure, gu no or ʉ_n no ʉ_n rii-yo no rotte ʉ_n ka dak-o à, remen Shir barkutu no n-me ʉ_n hur-o ʉ_n wu, da-o yo teese à.

10 Bo ʉ_n wu nome o-nip ʉ_n rii hiin à, wua nom o-nip ʉ_n rii caari, komo bo ʉ_n wu wuke o-nip ʉ_n rii rek-yo à, wua wuke o-nip ʉ_n rii caari.

11 Urege, no hoks m-nom o-nip ʉ_n rii-yo no kume ʉ_n ka dak-o á, Shir a bopsu no kashi ʉ_n rii n-Ton á.

12 Komo urege no hoks m-nom o-nip un rii-yo Shir bopsu no un ka dak-o á, wua bopsu no rii n-Ton á.

13 “Ko-guw wan-gaan wua hoks nome un nen yoor m-guw á. Go un ka ko-guw wua yage wan-gaan, wu cun wan-gaan, ko wu nome wan-gaan o-dorotte wu yage wan-gaan. Remen kaane noa hoks m-nome un Shir m-guw no nome hwor komo á.”*

*Yeso rworog to ken ma-to
(Mati 11:12-13; 5:31-32; Mark 10:11-12)*

14 Bo **Parisa**-ne hogute kaane à, ye haguru Yeso remen ye ro un con-to un hwor ne.

15 Yeso zeeru ye, “No conog hun-ne zee no un men-ut pus-to ne, amba Shir nepse no yan-men-ut jaas-to ye. Remen rii-yo hun-ne bope kom-ut yoor à, be-de un Shir rii-yo á.

16 “**Karamsa-o Mosa un yan-Rwor un Ma-to Shir** ne ro gwomo-to un kumu un hoog rem na un **Yahuda**-ne har da-o **Yohana Wa-m-Yo'os un hun-ne m-ho**. Bo un da-o **Yohana**, me un yan-neke-m re ne rworog, **Ma-to m-Rerem** to un gwomo-to Shir. Komo hun-ne deen sengute ye gokste to.†

17 Amba jiište busbus a porogse o-dak o-Ton ne, da a zee a jorote gom-de jiiše uş-rek à, de un **karamsa-o Shir**.‡

* **Bor-üş op uş-cind:13 16:13** Hyen komo: Mati 6:24. † **Bor-üş op uş-cind:16 16:16** Hyen komo: Mati 11:12-13. ‡ **Bor-üş op uş-cind:17 16:17** Hyen komo: Mati 5:18.

18 “Ko wu ke campo wu, ho'ose ne'a un wu, wu gaaru wu ken ne'a-wu, wu nomog **ba'as-de** un m-bukkun, komo ko wu ke campo-wu ga'e ka ne'a-wu a ho'ose à, wu ma wu nomog **ba'as-de** un m-bukkun. §

Ko-ya-o-kwum un Razarus ne

19 “A nomog wu ken net-wu ko-ya-o-kwum, wu cope ut-gund to ro pukpuk à to un hwor deen, wu ro m-hoge rerem-mo hoog-mo un wu ko de ke ho-de.

20 Wu ken ko-koob-wu ro komo káne, a wu m-zee *Razarus*. Wur-o un wu kap nat-to, a wu m-hante un ish-o hur-o un ka wa-o-kwum-wu,

21 remen wu reet ga-to ro m-he'en un ka ko-ya-o-kwum-wu n-dak à, da-o wu ro m-re à. Yege-wo masuru m-haan ye ro m-rekem un nat-to un wu.

22 “Ka ko-koob-wu maruru, **yan-tom-ye Shir** dekuru wu ye heeturu wu n-riib **Ibrahi**, be-de o-biki n-Ton un Shir. Komo ka ko-ya-o-kwum-wu maruru, hun-ne jokuru wu.

23 Komo n-me o-kuub o-ra, wu ro un swo ur-koob, wu dassuru ur-hi wu hyamburu **Ibrahi** ur-hew ne, un Razarus ne un riib-o un wu.

24 Wu aaguru, ‘Tato re **Ibrahi**, hoge 'won un de, o tomon Razarus wu ru jow-yo un wu m-ho, wu haan, wu gwu'urse rem un de, remen me m-swo ur-koob n-me o-ra!’

25 “Amba **Ibrahi** zeeru, ‘Baks, wà re o, da-o un hoog-m ru o hogute m-rerem, Razarus komo swoog ur-koob. Amba m-moka wu ro m-hoge

§ **Bor-ʊs op ʊs-cind:18 16:18** Hyen komo: Mati 5:32; 1Kor 7:10-11.

rerem-mo un wu káne, wo ne, wo un swo ur-koob.

²⁶ Kane komo, caari-o o-kuub ro kon un tete na, remen ye cone m-pas be be-ur no yea hoks á, káne komo, yatt-wu he hoks m-passan be-de no ro wu haante be-de te ro á.'

²⁷ Ka ko-ya-o-kwum-wu zeeru, 'Um konog wo, tato re **Ibrahi**, tom Razarus un hur-o tato re.

²⁸ Me un hen-ne ne taan campo-ne. Wu he wu nek ye ut-to remen me con ye ma ye haan un ka be-de un swo ur-koob de á.'

²⁹ "Amba **Ibrahi** shasuru, '**Mosa** un **yan-Rwor** un **Ma-to Shir** ne ro kon ye he nak un hen-ne ru ut-to à. Depete hen-ne ru hoge ma-to un ye.'

³⁰ Ka ko-ya-o-kwum-wu shasuru, 'To ka bo'os á, tato re **Ibrahi**! Amba urege wu ken wu inite be-de un margan-ne wu he be-de un ye, ka da-de yea yage nom **ur-ba'as**.'

³¹ Amba **Ibrahi** zeeru wu, 'Urege ye hoge **Mosa** un **yan-Rwor** un **Ma-to Shir** ne á, yea hoge á ko wu ken wu ine be-de un margan-ne.' "

Bor-us op us-ta'yoor

Ur-ba'as

(Mati 18:6-7,21-22; Mark 9:42)

¹ Yeso zeeru yan-neke-mo un wu, "Meger-ut ro kon to he hante **ur-ba'as** à, amba Shir a tuks ka wu hante ka meger-to à!

² A jiish wu ur-bon a gege wu ta'ar-de ur-na un gek-de un wu a jorbe wu n-me m-sa, da a zee wu rwo'e wan-gaan be-de un ka yakar-ye nom **ur-ba'as**.

³ Remen kaane gwot no yo no m-nom à!

"Urege or ru wan-dor nomote wo **ur-ba'as**,
ruru wu, urege wu yagute do un nom **ur-ba'as**
o nome wu ur-ho.*

⁴ Urege wu nomote wo **ur-ba'as** ho-ur gaan o-
ta'voor, komo ko o ke da-o wu haan wu zee wo,
'Man do á,' nome wu ur-ho."

Ess ut-ma

⁵ Yan-Tom Yeso zeeru Gos-wu, "Do te m-'wons
remen te este ma-ut ru."

⁶ Yeso shasuru, "Urege no ro un ess ut-ma ne
untun go-yo jiishe us-rek à untun go-yo **mosta**,
noa hoks m-zee un ka 'yo-yo, 'Muuse us-geer ne
o sher hi un du n-me m-sa!' Komo yo a nomo no
o-dorotte.

Senge-mo un ko-guw

⁷ "A zee wu ken wu be-ur no ro un ko-guw ne,
wu ro wu ut-kerem à, ko gwoť un ca. Da-o wu
muune so o-kat, woa zee wu re ga-to un wu hor-
m-hor á.

⁸ Ko hiin! Woa zee wu ma, 'Rishnu me ga un
de, o wasu me, um reet, um suus, me komse woa
hoks m-re un yo ma ru rii-yo m-re yo!'

⁹ ¿Udepe a bum ko-guw remen wu nomog o-
dorotte á, depete a bum wu?

¹⁰ Kang-o gaan un no ne, da-o no nome yo Shir
zee no, no nom à, zee no, 'Te guw-ne ye temb, te
un nom senge-m te.' "

Yeso taaste gom-se un nen op ya-ut-cim

* **Bor-us op us-ta'voor:3 17:3** Hyen komo: Mati 18:15.

¹¹ Bo_ Yeso bupte cow-yo o-Urusharima à, wu doruru un te_riib-se un dak-o_o-**Samariya** un dak-o_o-Gariri ne.

¹² Wu ro_m-cow un yo ken ya-o-bo_yo, wu gonturu hun-ne op ye_ro un swo_ur-koob un gom-o_ut-**cim**. Ye esuru ur-hew ne.

¹³ Ye 'yonsuru us-cor, "Yeso! Gos-wu! Hoge 'won un te!"

¹⁴ Yeso hyanuru ye, wu zeeru ye, "Ha no_be-ur ko-wan-**Cow un kon-se Shir** wu byarag no."†

Ye ro_m-neke un cow gom-se un ye taaru.

¹⁵ Bo_wan-gaan hyente gom-o un wu taag à, wu muunuru un bongon-de Shir un cor caari.

¹⁶ Wu soru hi un de un wu n-dak be-de un na-us Yeso, wu bomuru wu. Ka net-wu ko-**Samariya**-wu.

¹⁷ Yeso zeeru, "Nen op ye ka un taase gom-se un ye à, ¿kene ka jero-ye ro?"

¹⁸ ¿Remen yan o_bo un ka ko-hamat-wu un hon-de un wu muune wu bumut Shir?"

¹⁹ Yeso zeeru wu, "Ine eso, o arag remen o shereg hur un du be-de Shir, Shir taaste gom-oru."

Haan-mo ut-gwomo

(Mati 24:23-28,37-41)

²⁰ Ye ken **Parisa**-ne ye cituru Yeso da-o gwomo-to Shir he m-haan à. Yeso shasuru: "**Gwomo-to Shir** a haan bo_a he to_m-hyan á.

²¹ Yatt-wu he m-zee, 'Gwo!, to ka kane!' Ko, 'To ka reeno!' Remen gwomo-to Shir ro_be-de no ro à."

† **Bor-us op us-ta'yoor:14 17:14** Hyen komo: Rewi 14:1-32.

22 Ka da-de wu zeeru yan-neke-mo un wu, “Da-o roon da-o no he m-con no hyen ho-ur gaan be-de un ho-to un Wà-wu un net à, amba noa hyen de á.

23 Ye ken hun-ne ye he no m-zee, ‘**Wà-wu un net**, Wu ká reeno!’ Ko, ‘Wu kà kane!’ Amba no ru m-gwoť á.

24 Me no m-rure untun us-myakt n-ton komo m-cecar ne, kaane muun-mo un **Wà-wu un net**, he m-nom un ho-de un wu.

25 Amba ur-takan **Wà-wu un net** wua su ur-koob deen hun-ne ye un ka da-o, yea 'yarag wu.

26 Bo hun-ne nome da-o **Nuhu** à kaane ye he m-nom da-o re **Wà-wu un net** he m-muun á.‡

27 Ko wu ke m-re m-swo ne, campo-ne un ne'a-ne ne un senge-mo ut-ge, har un ka ho-de **Nuhu** tuwte o-hat à, komo ho-m haanuru mo reeru ye kap.§

28 Oa nom untun da-o wu ken net-wu jin-de un wu Rot. Ko wu ke un senge-mo m-re m-swo ne, ut-baab, m-o ne, ur-go, ut-ma ne.

29 Ho-de **Rot** rwuune bo-o o-**Sodom** à, Shir hentute o-ra un kak-to o-ra ne untun kem n-Ton un shir o hooru ye kap.*

30 Kaane he m-nom ho-de un muun-mo un **Wà-wu un net** wua 'wos hun-ne ba m-zonge.

31 “Un ka ho-de wu ro n-ton ur-dooť de un kuke-o un wu à, wu kergune á, wu cuw hur-o un wu á, wu dekente yo ken rii-yo á, remen Shir a saburse

‡ **Bor-us op us-ta'yoort:26 17:26** Hyen komo: Taka 6:5-8.

§ **Bor-us op us-ta'yoort:27 17:27** Hyen komo: Taka 7:6-24.

* **Bor-us op us-ta'yoort:29 17:28-29** Hyen komo: Taka 18:20—19:25.

ka ye cone ruut un saw-to un ye à, kaane komo
bo un wu ro o-kat à, wuà warag o-hur á.†

32 Baks no ne'a **Rot** wu naaste o-da komo wu
wakte us-ajima ne remen saw-to un wu, Shir
sabursute wu.‡

33 Bo un wu cone wuke un hoog-mo un wu à,
wu yage me m-dore moa ege wu, komo bo un wu
hoog-mo un wu ege rem re à, wuà kum mo.§

34 Un ka tet-mo, me no m-rure, hun-ne yoor m-
rew be-ur gaan: Shir a dek wan-gaan, wu yage
wan-gaan n-jim.

35 Ne'a-ne yoor ur-na be-ur gaan, Shir a dek
wan-gaan, wu yage wan-gaan n-jim.*

37 Yan-neke-mo un wu cituru wu, "Gos-wu,
¿kene ka rii-yo he m-kor?"

Yeso shasuru, "Be-de u-ur ro à, kane sakra he
m-morge."

Bor-us op us-eer

*Sha-mo ut-ma to un
ko-gwor un wan-piish ut-ma ne*

1 Yeso ruru yan-neke-mo un wu sha-mo ut-ma
wu yoosutu ye bo ye he m-senge un kon-se Shir
ba m-kar á.

† **Bor-us op us-ta'yoor:31 17:31** Hyen komo: Mati 24:17-18;
Mark 13:15-16. ‡ **Bor-us op us-ta'yoor:32 17:32** Hyen komo:

Taka 19:26. § **Bor-us op us-ta'yoor:33 17:33** Hyen komo: Mati
10:39; 16:25; Mark 8:35; Ruka 9:24; Yoha 12:25. * **Bor-us op**

us-ta'yoor:35 17:35 Mo ken gen-mo un do ci-o 36Hun-ne yoor a
ma'as m-senge o-kat: a dek wan-gaan, a yage wan-gaan. Hyen:
Mati 24:40.

2 “Un o ken bo-o a nomog wu ken wan-piish ut-ma wu, wu ro un hoge gyer-o Shir á, wu komo m-hyan hi-de un net us-shi ne á.

3 Wu ken ko-gwor-wu ne'a, ro kane un ka bo-o wu ma'ase m-ha be-de un wu à un hoob-o un a ya'as wu yo ro yo ma un wu à, wu ro m-zee, 'Gu me be-de un wan-ryaab-us re.'

4 O-da deen, wan-piish ut-ma yage un was, amba ur-kom wu zeeru hi un de un wu, 'Mett gyer-o Shir á, me komo m-hyan hi-de un net us-shi ne á,

5 amba remen ka ko-gwor-wu sutu me, man gut remen wu kumut yo ro yo ma un wu à. Urege me nom kaane á, wu ma'as m-haan har wu bo-me.'

6 Yeso zeeru, “Hogu no yo ka wan-piish ut-ma wu zee à, wu rotte gyer-o Shir á.

7 Wu hokste nome un ká ko-gwor-wu kaane, remen wu suute wu, kaane Shir a hoks nome un hun-ne ye wu daage à rii-yo ur-bon, urege ye konog wu, wu gu ye hor-m-hor.

8 Me no m-rure, Shir a piish ma-to un ye hor-m-hor bo ye he hoge m-rerem à. Amba **Wà-wu un net** ¿wu 'wos hun-ne gokste Ma-to Shir da-o wu he m-muun ne?”

*Sha-mo ut-ma to un
ko-Parisa un wan-goks un tar ne*

9 Yeso doog hun-ne m-rure ka sha-mo ut-ma mo, ye nepse she'et-de un ye, kashi de á, komo ye ro un muut un ye ken ye n-dak.

10 “Da-o gaan hun-ne yoor haag un **Pyo-o Shir** ye konot Shir: Wan-gaan ko-**Parisa**-wu, wu ka komo **wan-goks un tar**.

¹¹ Ko-**Parisa** esuru un hon wu konuru, 'Shir, um bomog wo remen me ko-hyow á, me ko-wan-men-ut jaas-to wu á, me un rwor ut-bo á, me un hoob-o un ne'a-ne untun ye ken ye á. Um bomog wo remen me untun ka ko-**wan-goks un tar** wu reeno á.

¹² Un ho-ut ta'yoor me un nom o-**swoot** ho-ut yoor, me kume rii-yo woo op à, me wo m-ya'as o-gaan.'

¹³ "Amba ko-**yan-goks un tar** esuru ur-hew ne komo wu jaks co-o un wu n-Ton á, amba wu wosuru be-de un wu. Wu zeeru, 'Shir, hoge 'won un de, me ko-wa-**ur-ba'as**!' "

¹⁴ Yeso zeeru ye, "Me no m-rure, ko-**yan-goks un tar**, waragte o-hur hond hond be-de Shir, amba ko-**Parisa**-wu warag o-hur hond hond á. Remen kap ye jakse hi un de un ye n-ton à, Shir à hente ye n-dak, komo kap bo un ye hente hi un de un ye dak dak à, Shir a jaks ye n-ton."*

*Yeso huute yakar nu-o ur-bon
(Mati 19:13-15; Mark 10:13-16)*

¹⁵ Ye ken hun-ne ye hanturu yakar-ye un ye be-ur Yeso remen wu huuté ye nu-o ur-bon. Yan-neke-m Yeso tepruru ye bo ye nome kaane à,

¹⁶ Amba Yeso agnuru ka yakar-ye be-de un wu komo wu zeeru, "Yagu no yakar rek-ye haante be un de, no wen ye á, remen gwomo-to Shir ro be-de gon ye.

¹⁷ Baks no de ka! Kap bo un wu goksé gwomo-to Shir untun wà á, wua tuw un den-o Shir á."

* **Bor-üş op uş-eer:14 18:14** Hyen komo: **Mati 23:12**; **Ruka 14:11**.

*Ko-ya-o-kwum**(Mati 19:16-30; Mark 10:17-31)*

¹⁸ Net caari-wu un **Yahuda**-ne cituru Yeso, “Wa-ur-Yoos, wo kashi-wu, ʒya ne um he m-nom um kumut hoog-o ba m-ta?”

¹⁹ Yeso cituru wu, “ʒRemen yan o o zeete me ‘kashi’? Yatt-wu ro kashi á se Shir cot.

²⁰ O nepse ka **karamsa**-o: ‘Wo con ne’a-wu un net á, wo ho net á, wo hiw rii á, wo ce’e net ut-ma á, hyan tato ru un inu ru ne ut-gos ne.’[†] ”

²¹ Ka net-wu shasuru, “Cin me rek-wu um nomosse dorotte-o un o kap.”

²² Bo Yeso hoge kaane à, wu zeeru wu, “Yo ken yo ro kon yo kuse o nom à: Baab rii-yo o rotte à kap, o ya’as koob-ne ka hwor-ye, komo woà kum rii-yo ur-bon n-Ton, ka da-o, o haan, o dore me.”

²³ Amba da-o ka net-wu hoge kaane à, wu hoge m-rerem ko hiin á, remen ko-ya-o-kwum-wu deen.

²⁴ Yeso hyanuru wu hoge m-rerem á, wu zeeru, “Ko-ya-o-kwum a tuw den-o un gwomo-to Shir un yish pus-ye á!

²⁵ Otte ko-ya-o-kwum-wu tuw den-o un gwomo-to Shir à, jiishte ba un rem dorom-yo tuw un ish-o o-ber.”

²⁶ Hun-ne ye hoge wu à cituru, “ʒWan wu un ya Shir he m-gu?”

²⁷ Yeso shasuru, “Rii-yo hun-ne a hoks m-nom á, Shir a hoks yo m-nom.”

²⁸ Ka da-de Bitrus zeeru, “Gwot! Te yagnute den-ut te, te dorutu wo.”

[†] **Bor-ʉs op ʉs-eer:20 18:20** Hyen komo: Rwuu 20:12-16; Kara 5:16-20.

²⁹ Yeso zeeru ye, “Ee, komo um esutu no, ko wu ke wu yage hur-o un wu, ko ne'a, ko hen-ne, ko ye mate wu à, ko yakar remen con-to un den-o ut-gwomo to Shir,

³⁰ wua kum deen un ka hak-se, komo wua kum hoog-o ba m-ta un hak-se roone à.”

*Yeso rworog ma-to un mar-mo
un wu so o-tet komo
(Mati 20:17-19; Mark 10:32-34)*

³¹ Yeso dekuru yan-neke-mo un wu op un yoor n-riib, wu zeeru ye, “Hogu no! A he no o-Urusharima, be-de kap rii-yo yan-Rworu un Ma-to Shir gene un **Wà-wu un net** he m-shi à.”

³² Wu a he'ebe un kom-to un ye ro **Isra**-ne á, yea pyapar wu, ye copse wu m-ta komo.

³³ Yea nome wu us-sorog, ye ho wu amba ho-ur atette-de, wua ine un hoog ne.”

³⁴ Amba yan-neke-mo un wu ye nap ko o-gaan yo wu ro m-zee á, remen a wukute ye ma-to wu ro m-rwor à, komo ye nap rii-yo Yeso ro m-rwor á.

*Yeso upste yish-ye un ko-po
(Mati 20:29-34; Mark 10:46-52)*

³⁵ Yeso ro yow yow o-Jeriko ne, wu ken ko-po wu ro tara n-riib un cow, wu ro us-kon.

³⁶ Da-o wu hoge hun-ne ro m-arag à, wu cituru, “¿Yan yo ne?”

³⁷ Ye ruru wu, “Yeso ko-ya-o-Nazaret ro m-arag.”

³⁸ Wu 'yonsuru us-cor, “Yeso! Baag-o **Dawuda**! Hoge 'won un de!”

³⁹ Hun-ne ye ro co à, kangsuru wu ye zeeru wu res temb. Amba wu 'yonsuru uş-cor deen, “Baag-o **Dawuda** hoge 'won un de.”

⁴⁰ Ka da-o Yeşo esuru wu zeeru, “Hantu no ka ko-po-wu be un de.” Bo wu wo'onte yow yow à, Yeşo cituru wu,

⁴¹ “¿Ya ne o cone um nomo wo?”

Wu shasuru, “Goş-wu, um conog m-hyen.”

⁴² Yeşo zeeru wu, “Hyan! Remen sher-m ru be-de Shir rwo'og wo m-hyan.”

⁴³ Un gyept-o un yish, wu hyanuru cas kane, wu doruru Yeşo, wu ro un nome un Shir ur-bongon. Da-o buug-de un hun-ne hyane kaane à, ye bomuru Shir kap mo un ye.

Bor-uş op uş-jero

Yeşo un Zakka

¹ Yeşo cowuru o-Jeriko wu ro m-arag.

² Ko-Gwomo-wu un **yan-goks un tar** jin-de un wu Zakka, ko-ya-o-kwum-wu.

³ Wu conog wu hyen ko wan wu ne Yeşo. Amba wu hoks hyan un Yeşo á, remen hun-ne nomog deen, komo wutt m-seeb á ko hiin.

⁴ Wu arguru o-rek un co-o un hun-ne wu daaru o-dirimi wu hyenet Yeşo, wu ro m-arag ka so à.

⁵ Bo Yeşo woote un ka be-de à, wu dassuru ur-hi n-ton wu zeeru Zakka, “Kergune hor-m-hor, remen un hur-o ru um he m-she'et caane.”

⁶ Zakka kergunuru hor-m-hor wu barkuru Yeşo zak-o-zak.

⁷ Kap hun-ne ye hyane kaane à, taknuru us-cenene, “Ka net-wu haag ur-hamat un hur-o un **ko-ya-ur-ba'as!**”

⁸ Zakka inuru eso wu zeeru Yeso, “Hoge, man ya'as koob-ne ur-purug de un rii re, urege komo um rumuste rii-yo un wu ken wu, man tope wu ka rii-yo so o-nass.”

⁹ Yeso zeeru wu, “Ka hur-o kumug gwu caane, remen ka net-wu gokste Ma-to Shir untun **Ibrahi**.

¹⁰ **Wà-wu un net** haante wu hobt, komo wu guut ye ege à.”*

*Sha-mo ut-ma to un hwor un guw-ne op ne
(Mati 25:14-30)*

¹¹ Bo hun-ne ro m-hoge un to ka à, Yeso dooru ye m-rure sha-mo ut-ma. Un ka da-de, wu ro yow yow o-Urusharima ne, komo ye ro m-zee unze gwomo-to Shir ro ma-to m-rwuun.

¹² Wu zeeru, “Wu ken net caari-wu, ro m-ha un o ken bo-o ur-hew ne, a sagbute wu ut-gwomo, a komse wu muunuru o-hur.

¹³ Bo wu ine m-neke à, wu agnuru guw-ne ye un wu nen op komo wu yasuru ko wu ke hwor. Wu ruru ye, ‘Sengu no, no gut yo no he m-hoks m-kum da-o me neke.’

¹⁴ Amba hun-ne ye un wu yagute wu, ye tomuru n-jim de un wu unze, ‘Te con ka net-wu reete ut-gwomo á.’

¹⁵ “Komo haanuru a sagburu ka net-wu ut-gwomo wu muunuru. Bo m-jo'on, wu zeeru guw-ne ye un wu ye rwuun, remen wu nept yo ye kume à.

* **Bor-us op us-jero:10 19:10** Hyen komo: Mati 18:10.

16 Wu ur-takan haanuru wu zeeru, 'Gos-wu, um kumug so o-op n-ton un ka ye o yasu me à.'

17 Wu zeeru, 'Keregen, wo ko-guw kashi-wu! O nomog m-senge un rii hiin, man sagbe wo ut-gwomo to un bo-ut op.'

18 Ko-guw ayoore-wu, haanuru wu zeeru, 'Gos-wu, um kumug so o-taan n-ton un ka ye o yasu me à.'

19 Wu zeeru wu, 'Komo woa nom gwomo-to un bo-ut taan.'

20 "Komo wu ken ko-guw-wu haanuru wu zeeru, 'Gos-wu, hwor ru ye ka, me un wuke ye ur-magund.

21 Me wo o-gyer, remen wo rii-yo o-gyer yo. Wo m-dek be-de wo esse á, komo wo m-ce be-de wo go ye á.'

22 Wu zeeru wu, 'Wo ko-guw-wu o-hwaa! Man dek gom-ut ru, m-sabursute wo! O nepste me rii-yo o-gyer yo, me m-dek be-de me esse á, komo me m-ce be-de me go á.

23 ¿Remen yan o wo heete hwor re o-benki á, be-de um roa goksune m-sakne da-o um muune á?'

24 "Ka da-de wu zeeru ka ye ro eso kane à, 'Rumus no ka hwor-ye be-de un wu, no ya'as ka ko-guw-wu ro un op ne à.'

25 Amba ye zeeru wu, 'Gos-wu, ay, wu ro un op ne!'

26 Wu shasuru, 'Me no m-rure, kap ka ye ro un rii ne à, Shir a do ye, amba ka ye rotte rii á, ka yo ye rotte hiin à, Shir a rumus ye yo.†

† **Bor-us op us-jero:26 19:26** Hyen komo: Mati 13:12; Mark 4:25; Ruka 8:18.

27 M-moka, ka yan-yage-ut re ye, ka ye cone a sagbe me ut-gwomo á, hantu no ye kane, ho no ye un hyan-o re!‡ ”

*Yan-bo-o o-Urusharima barkute Yeso
(Mati 21:1-11; Mark 11:1-11; Yoha 12:12-19)*

28 Bo Yeso komte ka ma-to à, wu takuru co wu ro_m-ha o-Urusharima yan-neke-mo un wu ro_wu m-dorbe n-jim.

29 Bo wu woonte yow yow o-Bapaji ne o-Betanya ne à, un 'wun-de o-haag o_hun-ne m-zee, **Haag-o un 'yo-se o-Zetun** à, wu tomuru yan-neke-mo un wu nen yoor

30 un ka ma-to ne: “Ha no un ka bo-de ro un co no à. Da-o no m-cow à, noa hyen wà-yo o-janka yo a cete m-da á gego. Ussundu no yo, no hante kane.

31 Urege wu ken wu cikt no, ‘¿Remen yan o no rotte yo m-us?’ Zee no wu, ‘Gos-wu conog yo.’ ”

32 Ye doruru o-cow, ye 'woşsuru hond hond, bo Yeso ruru ye à.

33 Bo ye ro_m-us un ka wà-yo o-janka yo à, wan-yo zeeru ye, “¿Remen yan o no rotte yo m-us?”

34 Ye shasuru, “Gos-wu conog yo.”

35 Ye dekururu ka wà-yo o-janka yo ye heetururu Yeso. Ka da-de, ye sakuru gund-to un ye un cin-o un ka janka-yo, ye deturu Yeso n-ton.

36 Bo wu da n-ton à, hun-ne neksuru gund-to un ye un cow.

37 Bo wu woonte yow yow o-Urusharima ne à, be-de ka cow-yo dore un 'wun-de un **Haag-o un**

‡ **Bor-us op us-jero:27 19:11-27** Hyen komo: Mati 25:14-30.

'yo-se o-Zetun à, buug-de ʉn hun-ne yan-neke-mo ʉn wu taknuru bongon-de Shir ʉn 'yons ʉs-cor remen rii-yo o-made yo ye hyane kap à.

³⁸ Ye 'yonsuru ʉs-cor, ye zeeru,
 “Shir ru'e ko-Gwomo o-kom wu haane
 ʉn bee-b-de ʉn Yawe à,
 m-gwugwu n-ton kane
 m-sekemse be-de Shir!”§

³⁹ Ka da-de ye ken **Parisa**-ne ye kane tepsuru Yeso. “Wa-ur-Yoos, zee yan-neke-m ru ye res temb!”

⁴⁰ Yeso shasuru, “Me no m-rure, urege ye reks temb, ta'ar-ʉt toa takan tep.”

Yeso 'wonog remen o-Urusharima

⁴¹ Bo Yeso woonte yow yow o-Urusharima ne à, komo bo wu hyente o à, wu 'wonuru ʉn tuk-mo ʉt-men remen o, ʉn hun-ne ne ye ro n-me à.

⁴² Wu ro m-zee, “Urege no nak caane rii-yo he no m-hante she'et-de ʉn gwugwu-mo ur-hur à! Amba m-moka Shir wukute no yo, remen no goks me á!

⁴³ Da-o roon da-o yan-yage-ʉt no he no m-rigumse à, ye woongsu no komo ye hebutu no ko o ke raag-o komo noa ru á.

⁴⁴ Yea ho no ʉn yakar no ne, komo ye saburse bo-o no, ko o-pam a yage yo n-ton ʉn yo ken yo á, remen no baks da-o Shir haane wu guut no á!”

Yeso yanag ya-ʉt-baab

(Mati 21:12-17; Mark 11:15-19; Yoha 2:13-22)

§ **Bor-ʉs op ʉs-jero:38 19:38** Hyen komo: Bong 118:26.

⁴⁵ Ka da-de Yešo haaru n-me un **Pyo-o Shir**. Wu taknuru yan-se un ya-m-o un ya-ut-baab ne.

⁴⁶ Wu ro ye m-zee, “A geneg un Ma-to Shir, ‘Hur-o re be-de us-kon de’* amba no muute o be-de un hyow-ne!”†

⁴⁷ Ko de ke ho-de Yešo yooste un **Pyo-o Shir**. Gwomo-ne ye un kon-se Shir, **yan-Yoos-de o-karamsa**, un sek-ye ne conuru ye ho wu.‡

⁴⁸ Amba ye hoks m-kum o-cow á, remen hun-ne kap ro wu m-hoge, ye con ye **ba'as** ur-gom á.

Bor ur-kwooz

*Wa ya'e Yešo gwomo-to wu rotte
un nom un ka hyat-to à
(Mati 21:23-27; Mark 11:27-33)*

¹ De ken ho-de, Yešo ro un **Pyo-o Shir**, wu ro m-yoose un hun-ne, komo wu ro un rwor un ka Ma-to Shir to, **Ma-to m-Rerem**, Gwomo-ne ye un kon-se Shir un **yan-Yoos-de o-karamsa** ne, mosse un sek-ye ne, haanuru. Ye zeeru wu,

² “Ruru te, ¿kené o o kume gwomo-to un nom un ka rii-yo wo m-nom à? ¿Wa ya'e wo ka 'wons-mo?”

³ Yešo shasuru ye, “M-moka yage um cit no o ken cot-o:

⁴ Ruru no me, ¿wa un wu ne tomne **Yohana** Wan-Yo'os un hun-ne n-me m-ho, ‘hun-ne’ ye, ko, ‘Shir’?”

* **Bor-us op us-jero:46 19:46** Hyen komo: Isha 56:7. † **Bor-us op us-jero:46 19:46** Hyen komo: Irimi 7:11. ‡ **Bor-us op us-jero:47 19:47** Hyen komo: Ruka 21:37.

⁵ Ma-ut sunuru ye, “¿Ya ne a he m-zee? A ze'e, 'Shir,' wua zee, '¿Remen yan o un ya no gokste **Yohana?**'

⁶ Komo a ze'e, 'Hun-ne' ye, kap ka buug-de un hun-ne dea ho na, remen ye dekse **Yohanawan-Rwor un Ma-to Shir** wu.”

⁷ Ka da-de ye shasuru, “Te nap be-de o rwuune á.”

⁸ Komo Yeso zeeru ye, “Me ma man ruru no ko kene um kume 'wons-mo um rotte un nom kaane á.”

*Sha-mo ut-ma to un
ko-ya-o-kat un ya-tom-ne
(Mati 21:33-46; Mark 12:1-12)*

⁹ Yeso ruru ka hun-ne ye ka sha-mo ut-ma mo: “Wu ken net-wu goog o-kat, wu dekuru ya-tom, wu warguru o-hur wu she'etunduru deen.*

¹⁰ Bo da-o m-ce woonte à, wu tomuru ko-guw-wu un wu be-de un ka ya-tom-ye, a ya'sunde wu yo ro yo ma un wu à. Amba ka ya-tom-ye bunuru ka ko-guw-wu, komo wu muunuru ba un rii.

¹¹ Ka wa-o-kat-wu dooru m-tom un wu ken ko-guw-wu, amba ka ya-tom-ye bunuru wu komo, ye ya'u wu m'e, wu muunuru ba un rii.

¹² Ka da-de, wu tomuru atette-wu, ka ya-tom-ye hogussuru wu m-hoog, ye yanduru wu.

¹³ Ka da-de, ko-ya-o-kat zeeru, ‘¿Ya ne um he m-nom? Yage um tomot wà re wu me m-con à un hi un de un wu, um nak yea nomo wu o-dorotte!’

¹⁴ Amba bo ka ya-tom-ye hyambute wu à, ye zeeru hi un de un ye, ‘Wà-wu un ko-ya-o-kat-wu

* **Bor ur-kwooz:9 20:9** Hyen komo: Isha 5:1.

ka. A ho no wu, komo saw-to un ko-ya-o-kat myet a warag-ut ma na!

¹⁵ Ye ruuturu wu n-riib o-kat, ye hooru wu.”

Yeso cituru ye, “¿Ya ne ka ko-ya-o-kat-wu he ka yan-tom-ye m-nom?

¹⁶ Wua haan wu ho ka yan-tom-ye, wu ya'as ye ken ya-tom-ye ka kat-o.”

Bo hun-ne hoge kaane à, ye zeeru, “Shir wen gon ka rii-yo!”

¹⁷ Yeso gwoțuru ye, wu cituru, “¿Ya ne ka Ma-to Shir to ro m-zee? ‘Ka pam-yo ya-ut-mà yage à, yo jiishte ye ka m-'wons kap.’†

¹⁸ Kap bon wu 'hebe un ka pam-yo à wua cagme, urege komo ka pam-yo he'ente n-ton un neț, yo à rugumse wu.”

Cot-o un top un tar

(Mati 22:15-22; Mark 12:13-17)

¹⁹ Yan-Yoos-de o-karamsa un Gwomo-ne ye un kon-se Shir ne conuru ye ship Yeso kane remen ye nepse wu rworog ka sha-mo ut-ma mo remen ye, amba ye ro o-gyer o un hun-ne.

²⁰ Ye ro un hoob-o o-cow remen ye zeet Yeso rworog gom-de **ur-ba'as**. Ye zwopuru ye ken ye o-nu, ye barag m-zee kashi un hun-ne ye ro. Komo ye tomuru ka hun-ne-ye ceeb Yeso us-cot, remen ye bobsute wu, be-ur **Biratus**, ko-Gwamna-wu o-dak.

²¹ Ya-m-seger un Yeso zeeru wu, “Wa-ur-Yoos, te nepse kap yo o zee, un yo o yoose ne à, hond hond o. Te nepse wo un gwoț un co á, amba rwor o-nip o un yo Shir cone un hun-ne ne à.

† **Bor ur-kwooz:17 20:17** Hyen komo: Bong 118:22.

22 Ruru te, ¿depete te top tar-o un ko-Gwomo **Sisar**, gwomo-to o-dak o-Roma, ko te top á?”

23 Amba Yeso hyanuru weer-se un ye, wu zeeru ye,

24 “Kutu no me ka hwor-yo a nome o-kwom à. ¿Co-o wan o, un jin-ur wan ne ro kane?”

Ye shasuru, “O ma **Sisar**, ko-Gwomo-wu o-Roma.”

25 Yeso zeeru, “Remen kaane, ya'as no ko-Gwomo **Sisar** yo ro yo ma un wu à, no ya'as Shir yo ro yo un Shir à.”

26 Ka hun-ne ye hoks Yeso m-ship un ka ceeb-o á, ye resuru temb, ye ro un barag-se un shas-o un wu.

Cot-o un ine-mo un margan-ne
(*Matí 22:23-33; Mark 12:18-27*)

27 Ye ken **Saduki**-ne ye, (ye zee a ine ut-marimar á), ye haanuru be-ur Yeso. Ye cit wu,†

28 “Wa-ur-Yoos, **Mosa** geneg ka **karamsa**-o rem te. ‘Urege net marag wu yage ne'a ba un yakar, hen-ne un ka net-wu a ge ka ne'a-wu, remen ye kumut yakar-ye a he m-zee yakar-ye un ka wu mare à.’§

29 Á zee ye ken campo-ne ye ta'oor, tato un ye gaan, wu ro sek-wu à gaag ut-ge wu maruru ba wu un mat yakar.

30 Wu donde wu à gaaru ka ne'a-wu,

31 Atette-wu kaane, ka rii gaan-yo kumuru ye kap ta'oor, ye marag ba un wu kume wà á.

32 Ur-kom kap, ka ne'a-wu maruru.

† **Bor ur-kwooz:27 20:27** Hyen komo: Seng 23:8.
§ **Bor ur-kwooz:28 20:28** Hyen komo: Kara 25:5.

³³ M-moka, ¿ho-de margan-ne he m-ine à, ne'a-wu waane ka ne'a-wu ro? Kap ta'yoor mo un ye, ye gaag wu."

³⁴ Yešo shasuru ye, "Hond hond o hun-ne ye m-moka ge ut-ge.

³⁵ Amba campo-ne un ne'a-ne ne ye Shir he m'yons ut-marimar à, remen ye shereg un wu, ye he de m-ga ut-ge, un ká da-o á.

³⁶ Yea warag untun **yan-tom-ye Shir**, yea mer á. Ye ro yakar-ye Shir, remen ye inute ut-marimar.

³⁷ Komo **Mosa** rworog cas cas, margan-ne a ine un hoog ne. Un ka ma-to wu gene bo Shir nome ut-ma un wu ne à, un ka be-de un tuk-mo ur-rande. Wu geneg unze Wan-Koyan, ak hi un de un wu, wu ro 'Shir **Ibrahi**, Shir **Ishaku**, komo Shir **Yakubu**.*

³⁸ Wu ro Shir o un margan-ne á, amba Shir o un yan-hoog, remen be-de un wu kap yan-hoog ye."

³⁹ Ye ken **yan-Yoos-de o-karamsa** ye zeeru, "Wa-ur-Yoos o, ka shas-o ro ur-bon ne!"

⁴⁰ Bo un kaane, yatt-wu hokse Yešo m-cit komo á.

Kiristi wà Dawuda wu

(Mati 22:41-46; Mark 12:35-37)

⁴¹ Yešo zeeru ye, "¿Re ne ne ye zette **Kiristi** raag-o **Dawuda** o?

⁴² **Dawuda** un hi un de un wu zeeg un takurda o un Sep-to ur-Bongon,

"Yawe zeeg Gos-wu re:

"She'et un ka be-de ut-gwomo de,

* **Bor ur-kwooz:37 20:37** Hyen komo: Rwu 3:6.

43 Har um ru'ut yan-yage-ut ru waragte rii-yo
o he m-yawag un na-us ru à!" †

44 **Dawuda** ak wu 'Gos-wu,' komo ĵre o, wu hette
m-warag 'wà un wu'?"

*Yeso zeeg nom no ja
un yan-Yoos-de o-karamsa ne
(Mati 23:1-36; Mark 12:38-40)*

45 Bo hun-ne kap hogute wu à, Yeso zeeru yan-
neke-mo un wu,

46 "Nom no ja un **yan-Yoos-de o-karamsa** ne,
ye ro m-con ye ma'as m-neke un cop-to ur-bon ne,
komo ye conog a gas ye, a hyen ye ut-gos ne be-
de m-o m-baab ne. Ye ro m-daag be-de ur-she'et
de ur-bon un kuke-to un yoos un Ma-to Shir, un
be-de jiishe ur-bon ne à da-o ut-biki.

47 Ye ro m-cow un hur-to un gwor-ne ye rumus
ye saw-to un ye, ka da-de komo ye barguru naas
o-da deen un kon-se Shir! Koob-de Shir he ye m-
'ya à dea jiish de un ko wu ke!"

Bor ur-kwooz o-gaan

*Yar-mo un ko-gwor
(Mark 12:41-44)*

1 Yeso riguru wu hyanuru hun-ne yan-rii ro un
hwobe un yar-mo un ye un be-de ur-ess n-me un
Pyo-o Shir.

2 Komo wu hyanuru wu ken ko-koob-wu un ko-
gwor-wu ne'a jorbute nera yoor.

3 Wu zeeru, "Me no m-rure, kà ko-gwor-wu
jiishte ko wu ke m-yar,

† **Bor ur-kwooz:43 20:42-43** Hyen komo: Bong 110:1.

⁴ remen ye ka gasunte ye yagne yo kuse à, amba wu, ko-koob untun wu, ya'aste kap yo ro wu à."

Yeso rworog a wuks den-o Shir

(Mati 24:1-2; Mark 13:1-2)

⁵ Ye ken ye **yan-neke-m Yeso** ro un ma-to un **Pyo-o Shir**, o ro ur-bon de o-gwoŋ ne un ka ta'ar-to a meete o à un yar-mo a ya'e Shir ne à. Yeso zeeru,

⁶ "Kap ka yo no hyane à, da-o roon a yage ur-ta'ar n-ton un de ken de á, a wuksusse ko de ke."

Swo ur-koob

(Mati 24:3-14; Mark 13:3-13)

⁷ Ye cituru wu, "Wa-ur-Yoos, ¿ya un da-o a he m-nom kaane? Komo ¿ya un gon napa-o te he m-hyan, te nept ka da-o woonte?"

⁸ Yeso zeeru, "She'et no zongse, no yage ko wu ke raks no á. Hun-ne deen a haan un jin un de. Yea haan, ye zee, 'Me ro wu, wu Shir daagne à!' Komo, 'Ka da-o ro yow yow!' Amba no dore ye á.

⁹ No hoge o-gyer á, da-o no hoge ma-to ur-gun, m-barme ne, se a nomog gon to ur-takan, amba yan zee kom-ur ro yow yow á."

¹⁰ Wu dooru ye m-zee, "O-dak, o-dak ne a dum, ut-gwomo ut-gwomo ne komo kaane.

¹¹ Dak-o a nukte o ho hun-ne, mer, us-gom ne ko kene, rii-yo o-gyer yo a take m-hyan á, a hyen yo rwunte n-Ton un shir.

¹² Rii-yo ka rem-se nomot kaane, a ship no a reesu no ur-koob, a heet no un kuke-to un yoos un Ma-to Shir be-de un piish ut-ma, a ke no. A heet no be-de un gwomo-ne un ya-o-dak-ne remen no me m-dore.

13 Kane no he m-kum o-da no rurutu ye ma-ut re to ur-bon.

14 Zongu no ba da-o un woon, no was bo no he hi un no m-ruut á, urege ye ce'utu no ut-ma.

15 Remen man 'ye no ut-gom, us-weer ne, bo yan-yage-ut no a hoks no un wakse un yo no zee á.*

16 A heet cetente-us no be-de un ye mate no à, hen-ne no un baag-o no ne, un nay no ne ne, komo yea ho ye ken ye be-ur no.

17 Ko wu ke wua yagu no rem re.

18 Amba ko o-hi o-gaan un hi un no yoa he'en á.

19 No shere be-de Shir noa kum hoog-o ba m-ta.

Yeso zee a saburse o-Urusharima

(Mati 24:15-21; Mark 13:14-19)

20 "Da-o no hyene ya-ur-gun rigimsute o-Urusharima, ka da-de noa nep da-o ro yow yow a sabursute o.

21 Ka da-de ka ye ro un dak-o o-Judiya ye som ut-haag, ka ye ro n-me o-bo à, ye som, komo ye rege ye ruuste n-do à, ye warag n-me o-bo á.

22 Remen ka ho-to, 'Ho-to un swo ur-koob to,' remen a sho'oste o-nip yo Ma-to Shir zee à.†

23 Rii-yo ur-'won yo ne'a-ne ya-ut-uub un ka da-o, un ye ro un yakar rek-ye ne à! Rii-yo o-gyer a haan un ka dak-o, komo Shir a hante ryaab-se un wu un ka hun-ne ye remen **ba'as-de** un ye.

24 A ho ye ken ye be-de ur-gun, komo a dek ye ken ye m-guw hono o-dak kap, komo ka ye nape

* **Bor ur-kwooz o-gaan:15 21:14-15** Hyen komo: Ruka 12:11-12.

† **Bor ur-kwooz o-gaan:22 21:22** Hyen komo: Hose 9:7.

Shir á yea yawag o-Urusharima har da-o Shir he m-zee ye yage kaane à.”

Muun-m Yeso

(Mati 24:29-31; Mark 13:24-27)

²⁵ Yeso aragturu m-zee, “A hyen saw-to ut-hyat n-ton ur-ho, o-reng un regen-ne. Ut-bo hono o-dak a nom o-zak á, hun-ne a hoge gyer-o un nukte-mo m-sa un ryaab-se un a hu-se m-ho ne.†

²⁶ Hun-ne a bonse remen gyer-o un yo he haan hono o-dak à, Shir a nukt myet bo un rii-yo ro ut-gwomo ne n-Ton un shir à.

²⁷ Ka da-de **Wà-wu un net** a muun, untun o-ke'ente m-'wons ne deen, komo o-mok ne.‡

²⁸ Da-o no hyene ka rii-yo cirig m-nom, ine no eso no sher ur-beeb ne no jaks hi-ut no n-Ton, no gu† Shir remen wu ro ma-to un gu un no.”

Yoos no be-de 'yo-yo o-rum

(Mati 24:32-35; Mark 13:28-31)

²⁹ Ka da-de Yeso ruru ye sha-mo ut-ma: “Ceker no 'yo-yo o-rum un se ken 'yo-se ne.

³⁰ Da-o no hyene se cirig m-tupe, no nak sho-o nomog yow yow.

³¹ Kang-o gaan, da-o no hyene ka rii-yo ro m-nom, no nep unze gwomo-to Shir ro ma-to m-woon.

³² “Me no m-rure o-nip, hun-ne ye ro un hoog ne m-moka à yea wo m-mar kap á, se ka yo um zee mosse o-bo o o-Urusharima ne à shiig.

³³ O-Ton o-dak ne a tees, amba ma-ut re a te á.

† **Bor ur-kwooz o-gaan:25 21:25** Hyen komo: Isha 13:10; Izik 32:7; Jowe 2:31; Hyan 6:12-13. § **Bor ur-kwooz o-gaan:27 21:27** Hyen komo: Dane 7:13; Hyan 1:7.

Depete a wer

³⁴ “Wer no! No shoos hi un no ut-biki á, m-swo ne komo un ceker-se un hoog ne á. Me un zee kaane remen ka ho-de a 'woş no ba no un nap

³⁵ untun ceeb. Remen de a haan hono o-dak kap de 'woş ko wu ke wu ro un hoog ne n-dak à.

³⁶ Zongu no, komo no kon ko de ke ho-de, remen no kumut beeb-de m-ru un kap yo he m-haan à, komo no est un co-o un **Wà-wu un net.**”

³⁷ Ko de ke ho-de Yeso ro m-yoos un **Pyo-o Shir**, ko mo ke rim-mo wu ro m-ha **Haag-o un 'yo-se o-Zetun** taasu m-tet wu ro un kon-se Shir.*

³⁸ Ko de ke ho-de n-sot hun-ne kap ro m-ha un **Pyo-o Shir**, remen ye hoguté wu.

Bor ur-kwooz us-voor*A gamag ur-hi a yagute Yeso*

(Mati 26:1-5; Mark 14:1-2; Yoha 11:45-53)

¹ Da-o ro yow yow o un **Biki-o ut-Burodi to ba m-Yist** o hun-ne m-aag **Biki-o m-Pas** à.*

² Gwomo-ne ye un kon-se Shir un **yan-Yoos-de o-karamsa** ne ro un gyer-o un hun-ne, remen kaane ye cowuru hoob-o un bu-se ye hette ho un Yeso ba hun-ne un nap à.

Yahudas eks wua beeb Yeso

(Mati 26:14-16; Mark 14:10-11)

³ **Ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot** cowuru un hur-ur Yahudas, wu a m-zee Iskariyoti à, wan-gaan be-de **yan-neke-m Yeso** op un voor [12].

* **Bor ur-kwooz o-gaan:37 21:37** Hyen komo: Ruka 19:47.

* **Bor ur-kwooz us-voor:1 22:1** Hyen komo: Rwu 12:1-27.

4 Yahudas haaru, wu nomuru ut-ma un Gwomo-ne ye un kon-se Shir un caari-ne ne yan-'er-de un **Pyo-o Shir** bo wu he ye m-bopse un Yeso à.

5 Zak-o hooru ye, ye zeeru yea top wu hwor.

6 Yahudas esuru kaane, komo wu taknuru hoob-o un da-o jiishe ur-bon à, o wu hette ye m-bopse un Yeso à, ba hun-ne un nap.

Yeso zongute wu reet Biki-o m-Pas

(Mati 26:17-25; Mark 14:12-21; Yoha 13:21-30)

7 Da-o un **Biki-o ut-Burodi to ba m-Yist** woonuru da-o a he pan un ca-yo ur-seke yo un rii-yo m-re yo **Biki-o m-Pas** à.

8 Yeso tomuru Bitrus un **Yohana**, wu zeeru, "Ha no zonge no nom rii-yo m-re yo un **Biki-o m-Pas** a reet no!"

9 Ye cituru wu, "¿Ke ne o, o cone te nom ka rii-yo m-re yo?"

10 Wu shasuru, "Bo no m-cow o-bo à, noa gonte wu ken net-wu dekne dede-o m-ho à. Doru no wu un hur-o wu cuwte à.

11 No zee ka wa-o-hur wu: 'Wa-ur-Yoos zeeg te cit wo, ¿o ke kuke-o yan-neke-m re un me ne hette m-re rii-yo m-re yo un **Biki-o m-Pas**?'

12 Wu kutu no caari-o o-kuke o a ma'e n-ton un or un o à, kane no he na nome un rii-yo m-re."

13 Ye ruuru komo ye 'wossuru rii hond hond bo Yeso ruru ye à. Komo ye nomuru rii-yo m-re yo **Biki-o m-Pas**.

Rii-yo m-re yo un Biki-o m-Pas

yo un Wan-Koyan

(Mati 26:26-30; Mark 14:22-26; 1Kor 11:23-25)

14 Bo da-o woonte à, Yeso she'eturu be-de un re rii-yo m-re un yan-tom-ye un wu ne.

15 Wu zeeru ye, “Um conog deen, um re ka rii-yo m-re yo un **Biki-o m-Pas** o un no ne, ka da-de um swooru ur-koob!

16 Me no m-rure, man re yo komo á, se da-o Shir kome gwu-o un hun-ne ye un wu à.”

17 Ka da-de Yeso dekurū ur-ibitte de m-modi, wu bomuru Shir. Wu zeeru, “Dek no, no wong.

18 Me no m-rure m-moka har ma co, man su ka 'wuur-o á, se gwomo-to Shir woonte.”

19 Ka da-de wu dekurū ur-burodi wu bomuru Shir, wu caturū de. Wu ya'suru ye, wu ro m-zee, “Wur-o re o ka o um **seke**, rem no à. Sengu no m-nom kaane no ma'aste me m-baks.”

20 Kang-o gaan, wu yasū ye ka ibitte-de da-o ye reese rii-yo m-re à. Wu ro m-zee, “Ka ibitte-de swor o-nu o o-pu o dea es un hyó-m re, mo a wuuse rem no à.†

21 “Gwot no! Ka wu he me m-bopse be-de ya-ut-yage à, wu ro kane un me ne be-de un rii-yo m-re!‡

22 **Wà-wu un net** wua mer bo Shir esse à. Amba ka wu yase **Wà-wu un net**, wua warag rii-yo ur-'won!”

23 Ye taknuru citun hi un de un ye, “¿Wan wu ne be-ur na, wu he nom un ka rii-yo à?”

Ma-ut sunute un wu he gos-wu à

† **Bor ur-kwooz us-yoor:20 22:20** Hyen komo: Irmí 31:31-34.

‡ **Bor ur-kwooz us-yoor:21 22:21** Hyen komo: Bong 41:9.

24 Ma-ut sunute be-de un **yan-neke-m Yeso**, to un wu he gos-wu à, be-de un ye. §

25 Yeso zeeru ye, “Gwomo-ne ye un ya-o-dak, ye ro ye m-kute m-'wons. Komo ka gwomo-ne ye ro m-zee un hi un de un ye, ‘Nay-ne ye un ka hun-ne ye.’

26 Kaane no he m-nom, gos-wu be-ur no, se wu waragte rek-wu, komo wa un co, se wu muute hi un de un wu untun ko-guw.*†

27 ¿Wa ro gos-wu ne, ka wu she'ete wu reete, ko wu nome wu hante à? Wu she'ette wu reet à. Amba um ro be-ur no untun wu nome wu hante à. ‡

28 “No ro un me ne kap bo un meger-ut re.

29 Komo bo Tato re sagbu me ut-gwomo à, kaane um sagbu no.

30 Noa re noa su da-o un gwomo-ut re, komo noa she'et ut-comos remen noa piish ma-to un ka baag-ut op ut-voor [12] to, to o-**Isra**. §

Yeso zeeg Bitrus a she wu

(Mati 26:31-35; Mark 14:27-31; Yoha 13:36-38)

31 “Bitrus, Bitrus! Hoge! **Ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot** konog a 'ye wu o-da wu megertu no kap, a wongte yo ur-bon, un yo ba ur-bon ne, bo ya-tom ro un wong un hyo un kwa ne à.

§ **Bor ur-kwooz us-voor:24 22:24** Hyen komo: Mati 18:1; Mark 9:34; Ruka 9:46. * **Bor ur-kwooz us-voor:26 22:25-26** Hyen komo: Mati 20:25-27; Mark 10:42-44. † **Bor ur-kwooz us-voor:26 22:26** Hyen komo: Mati 23:11; Mark 9:35. ‡ **Bor ur-kwooz us-voor:27 22:27** Hyen komo: Yoha 13:12-15. § **Bor ur-kwooz us-voor:30 22:30** Hyen komo: Mati 19:28.

³² Amba um konog rem ru, bo woə tuku me o-cin á. Komo o sher be un de, o ru or ru ne jaab-o ut-men.”

³³ Bitrus shasuru, “Gos-wu, um ro zongse a ke'et me un wo ne, um meret komo un wo ne!”

³⁴ Yeso zeeru, “Bitrus, me wo m-rure, woə nom she'-m re o-tet rii-o keeg-yo o-kiit kenet.”

Ba-de un hwor, o-ba, o-magay ne

³⁵ Ka da-de Yeso cituru yan-neke-mo un wu. “Bo um tomu no ka da-de ba un ba-de un hwor, ba o-ba, ba ut-ka'ante, ɔya un yo no taage?”

Ye shasuru, “Ko rii.”*

³⁶ Yeso zeeru, “Amba m-moka, bo un wu ro un ba-de un hwor ne à, ko o-ba, wu dek, komo bo un wu ro ba o-magay à wu beeb matuku-de un wu, wu o o-gaan.

³⁷ Nom no yo, remen Ma-to Shir to zeeg, ‘A muut wu **ko-ya-ur-ba'as**,† se to waragte o-nip, remen to a gene ut-ma re à toa mit o-nip.”

³⁸ Yan-neke-mo un wu zeeru, “Gwot! Gos-wu, magay-ut yoor-to ka!”

Wu shasuru, “To bo'osute!”

Yeso konog Shir

(Mati 26:36-46; Mark 14:32-42)

³⁹ Yeso yaguru o-bo wu ruuru, bo wu wete m-nom à, n-ton **Haag-o un 'yo-se o-Zetun**, yan-neke-mo un wu nekurū un wu ne.

⁴⁰ Bo wu wo ka be-de à, wu zeeru ye, “Kon no bo a meger no á.”

* **Bor ur-kwooz us-yoor:35 22:35** Hyen komo: Mati 10:9-10; Mark 6:8-9; Ruka 9:3; 10:4. † **Bor ur-kwooz us-yoor:37 22:37** Hyen komo: Isha 53:12.

⁴¹ Ka da-de wu arguru wu yage ye untun hew-de un jor-o ur-ta'ar, komo wu kwukturu n-dak, wu konuru Shir.

⁴² Wu zeeru, "Tato re, urege o conog, wo yage me m-suut ka koob-de á. Anze un con-m re á, amba nom bo o cone à."

⁴³ Ko **wan-tom-wu Shir** haanuru be-de un wu, wu dooru wu m-'wons.

⁴⁴ Un tuk-mo ut-men, wu kone Shir arge n-ga, susamb-mo un wu ro m-he'en n-dak untun m-hyó.

⁴⁵ Bo wu ine be-de us-kon à, wu warguru be-de un yan-neke-mo un wu. Wu 'woş ye ro m-rew, ye karag remen hur-de un ye naasute.

⁴⁶ Wu zeeru ye, "¿Remen yan o no rotte m-rew? Ine no, no kon Shir bo a meger no á."

A shik Yeso

(Mati 26:47-56; Mark 14:43-50; Yoha 18:3-11)

⁴⁷ Yeso ro ut-ma, buug-de un hun-ne woonuru. Wan-gaan be-de un ka op un yoor [12] ye, jin-de un wu Yahudas teknete ye co. Wu haanuru be-ur Yeso wu hamturu wu.

⁴⁸ Amba Yeso zeeru, "Yahudas, ¿ur-hamat o, o he bopse un ya-ut-yage **Wà-wu un net?**"

⁴⁹ Bo **yan-neke-m Yeso** ye ro kane à, hyane yo he m-nom à, ye cituru Yeso, "Gos-wu, ¿te dum un ye ne un magay-ut te?"

⁵⁰ Wan-gaan be-de un ye, kupsuru to-o un so un kom-o ur-re o un ko-guw-wu un ko-Gwomo-wu un kon-se Shir.

⁵¹ Amba Yeso zeeru, "Yagu no kaane!" Wu ci'uru to-o un ka net-wu, wu dapuru o.

52 Ka da-de Yeso zeeru ko-Gwomo-wu un kon-se Shir, un caari-wu un yan-'er-de un **Pyo-o Shir** ne un sek-ye ne, ye haane kane ye shipt wu à. “¿Remen yan o no haante ut-magay ne, ut-ko ne, sa o zee me ko-hyow-wu?”

53 Um ro un no ne, ko o ke da-o un **Pyo-o Shir**, komo no meger no shipt me á. Amba da-o no o ka da-o yan-men-ut jaas-to ro ut-gwomo à.”[‡]

Bitrus she'eg Yeso

(Mati 26:57-58,69-75; Mark 14:53-54,66-72; Yoha 18:12-18,25-27)

54 Ye shipuru Yeso, ye nekururu un wu ne, un hur-o un ko-Gwomo-wu un kon-se Shir, Bitrus ro ye m-dore n-jim ur-hew ne.

55 Yan-hwo'ot o-ra do'og o-ra un tete-o un hur-o un ko-Gwomo-wu un kon-se Shir, komo Bitrus ro kane.

56 Da-o wan-gaan ne'a be-de un guw-ne, hyane wu tara kane be-de o-ra à. Ka ne'a-wu tuuru wu yish. Wu zeeru, “Ka net-wu ma **wan-neke-m Yeso** wu!”

57 Amba Bitrus she'uru, “Ne'a, me nap ka net-wu á!”

58 O-da hiin, wu ken net-wu zeeru Bitrus, “Wo ma wan-gaan-wu be-de un ye!”

Amba Bitrus shasuru, “Ka net-wu, me wu á!”

59 Bo da-o jimite komo à. Wu ken net-wu sheruru gung, wu zeeru. “She-m mo kon á, ka net-wu ro un dore un Yeso, remen wu ma ko-ya-o-Gariri-wu!”

[‡] **Bor ur-kwooz us-yoor:53 22:53** Hyen komo: Ruka 19:47; 21:37.

60 Amba Bitrus shasuru, “Ka net-wu, me nap yo wo m-rwor á!”

Da-o gaan, wu ro ut-ma, kiit-o kanuru.

61 Yeso wakturu ʉs-ajima ne wu gwoʒuru Bitrus, komo Bitrus baksuru Yeso zeeg wu, “Woa nom she'e-m re o-tet rii-yo o-kiit yo kenet.”

62 Bitrus joguru ʉs-kan.

*Ye nomute Yeso ʉs-sorog,
ye yo'og wu*

(Mati 26:67-68; Mark 14:65)

63 Ka hun-ne ye, ye ro un er-ur Yeso à, ye nomuru wu ur-ar, ʉs-sorog ne, ye copsuru wu ma-ta.

64 Ye hokkuru wu ur-magund un yish. Ye cituru wu, “¿Wa wosu wo? Rwor!”

65 Komo ye nomuru wu ma-to un naas ut-men.

A heete Yeso be-de un piish ut-ma

(Mati 26:59-66; Mark 14:55-64; Yoha 18:19-24)

66 Bo ish geste à, sek-ye, un Gwomo-ne ye un kon-se Shir ne, un **yan-Yoos-de o-karamsa** ne morguru be-ur gaan, komo a hanturu Yeso be-de un ka **Morog-de un Sek-ye** de.

67 Ye zee, “Rurute, ¿wo **Kiristi**?”

Wu shasuru, “Me ruru no, noa dek á.

68 Urege komo um cikt no, no hede me m-shas á.

69 Amba m-moka, har un co, **Wà-wu un net** a she'et ur-re de un Shir be-de ut-gwomo.”

70 Ye zeeru kap, “¿Wo wu ro, **Wà-wu Shir**?”

Wu shasuru ye, “No zeeg hond hond.”

71 Ye zeeru komo, “Te con ye he te m-su'e á! Te un hi un te, te hogute yo wu zee à!”

Bor ur-kwooz us-tet

A hette Yeso be-ur ko-Gwamna Biratus
(Mati 27:1-2,11-14; Mark 15:1-5; Yoha 18:28-38)

¹ Ka buug-de un hun-ne de inuru kap ye heeturu Yeso be-ur **Biratus** ko-Gwamna.

² Kane ye takne wu sakke ut-**ba'as**. “Te shipk ka net-wu, wu ro un egusse un hun-ne na, wu ro ye m-zee, ye top ko-Gwomo **Sisar** tar-o un hono o-dak á, komo wu ro m-zee, wu ro ko-Gwomo te, **Kiristi**.”

³ **Biratus** cituru wu, “¿Wo ro ko-Gwomo-wu un **Yahuda**-ne?”

Yeso shasuru, “O zeeg kaane.”

⁴ Ka da-de **Biratus** zeeru Gwomo-ne ye un konse Shir un buug-de un hun-ne, “Me hyan **ba'as-de** un ka net-wu á.”

⁵ Amba ye eks m-'wons ne, “Yoos-de un wu ro m-hante 'yons ur-hi be-de un hun-ne ye o-Judiya. Wu takante o-Gariri wu ka woone komo kane.”

A hette Yeso be-ur ko-Gwomo Here

⁶ Da-o ko-Gwamna **Biratus** hoge de ka à, wu cituru, “¿Ko-ya-o-Gariri-wu, ka net-wu?”

Ye shasuru, “Ee.”

⁷ Bo wu nepte Yeso rwuunte so un dak-o un gwomo-ut **Here** [Atipas] à, wu zeeru ye heet Yeso be-ur **Here**, wu ro o-Urusharima ka da-de à.

⁸ Bo **Here** hyente Yeso à, wu nomuru o-zak remen wu hogute ma-to un wu, komo wu ro ur'er deen wu hyenet wu. Wu hok wu hyenet Yeso ro un nom ut-hyat.

⁹ **Here** cituru Yeso us-cot deen, amba wu shas á.

¹⁰ Gwomo-ne ye un kon-se Shir un **yan-Yoos-de o-karamsa** ne ro co, ye hururu ut-gaag, ye zeeru Yeso nomog rii-yo depe á.

¹¹ **Here** un karma-ne un wu ne nomuru Yeso ur-ar. Ka da-de ye tupuru Yeso cop-o ut-gwomo ye muuturu wu be-ur **Biratus**.

¹² Ka ho-de **Here** ne un **Biratus** nomuru ur-nay, n-ga ye ro m-she'et be-ur gaan á.

Hun-ne zeeg a ho Yeso

(Mati 27:15-26; Mark 15:6-15; Yoha 18:39—19:16)

¹³ **Biratus** morogsuru Gwomo-ne ye un kon-se Shir un caari-ye ne un hun-ne ne.

¹⁴ Wu zeeru ye, “No hantute ka net-wu be un de. No zee wu ro un egusse un hun-ne. M-moka um me'este wu un co no. Komo me hyan wu **ur-ba'as** ne de no zee á.

¹⁵ Komo **Here** wu hyan **ba'as-de** un wu á, wu hantute wu be un na. Ka net-wu nom rii-yo woo m-mar á.

¹⁶⁻¹⁷ Remen kaane man ru a nomu wu us-sorog, um ho'os wu.”

¹⁸ Buug-de un hun-ne 'yonsuru us-cor kang-o gaan, “Ho wu! Hosundu te Barabas!”

¹⁹ (A un ka Barabas remen wu hantute ur-gun n-me o-bo, wu hoom komo hun-ne.)

²⁰ **Biratus** ro conog wu ho'os Yeso, wu ruru hun-ne komo.

²¹ Amba ye 'yonsuru us-cor, “A kem wu! A kem wu!”

²² **Biratus** zeeru ye atette-o, “Amba, ¿ya un **ba'as-de** wu nom? Me hyan rii-yo wu nome yo

woo m-mar á! Man ru a nomu wu us-sorog a ho'os wu."

²³ Amba ye dooru 'yons us-cor n-ton a kem Yeso, komo ka yan-'yons us-cor ye reeru ur-ho.

²⁴ Remen kaane **Biratus** zeeru, a nome Yeso, yo ye cone à.

²⁵ Wu hosunduru ye wu ye cone à, wu a ka'e remen gun-de wu hante o-bo à un hoom un hun-ne ne, komo wu yasuru ye Yeso, ye nom yo ye cone à un wu ne.

A kamag Yeso o-kan

(Mati 27:32-44; Mark 15:21-32; Yoha 19:17-27)

²⁶ Karma-ne dekuru Yeso ye ruuru un wu ne. Bo ye ro m-neke à, ye gonturu wu ken net-wu rwunte o-Kireni jin-de un wu Simon, wu ro m-cowon o-bo un ka dak-o. Ye bopuru wu, ye rwo'uru wu dek un ka **kan-o**, un jim-ur Yeso.

²⁷ Buug-de un hun-ne deen doruru wu, ye ken ne'a-ne ye ro n-me ye ro us-kan. Ye ro m-hoge 'won-ur Yeso.

²⁸ Yeso wakturu, wu gwoturu ye. Wu zeeru ye, "Ne'a-ne ye o-Urusharima! No 'won rem re á, amba 'won no rem no, un yakar no ne.

²⁹ Me no m-rure ho-ur roon, da-o hun-ne he m-zee, 'Ne'a-ne ye kume yakar á, ye bum Shir remen ye mat wan-yaar á.'

³⁰ Oa nom da-o hun-ne he m-zee ut-haag à 'He'en no te n-ton!' Yea zee ut-dor, 'Wuke te no!'

³¹ Gon ka rii-yo a nom, urege hun-ne nomote me kaane, me wu ro ba **ur-ba'as** à, ¿ya ne Shir he nome un **ya-ur-ba'as**?"

* **Boꝛ ur-kwooz us-tet:30 23:30** Hyen komo: Hose 10:8; Hyan 6:16.

32 Ye ken hun-ne ye yoor, kap mo un ye hyow-ne, a ruute ye remen karma-ne hoot ye un Yeso ne.

33 Bo ye woone de ken be-de a m-zee, *Caar-o ur-hi*, ye kamuru Yeso kane o-**kan** un ka hyow-ne ye ne yoor, wan-gaan so ur-re, wan-gaan so ur-kwanta. 34 Yeso zeeru, "Tato re, soks **ba'as-de** un ye! Ye nap yo ye ro m-nom á."

Ka da-de karma-ne wonguru gund-to un wu o-gwambe.[†]

35 Hun-ne ro eso ye gut, da-o caari-ye ye un **Yahuda**-ne nome wu ur-ar à. Ye zeeru, "Wu guug ye ken ye, urege wu ro **Kiristi** wu Shir tomne à, wu gu hi un de un wu."[‡]

36 Karma-ne abun ye, nomuru wu ur-ar, ye haaru be-de un wu. Ye tepburu wu ke-mo o-zambo. Ye zeeru,[§]

37 "Gu hi un du urege wo ko-Gwomo-wu un **Yahuda**-ne wu!"

38 Ye genuru ka gom-to ye kemuru wu to yow yow ur-hi ne: "Ko-Gwomo-wu un **Yahuda**-ne wu ka."

39 Wan-gaan be-de un ka hyow-ne ye, ye a kame kane à, ruru Yeso ma-to ba ur-bon: "¿Wo wu ka ro **Kiristi** á? Gu hi un du un te ne!"

40 Ka wan-gaan-wu, hururu wu ut-gaag, wu ro m-zee, "¿Wo un gyer un Shir á? A m-swo ur-koob hond hond un wu ne.

[†] **Bor ur-kwooz us-tet:34 23:34** Hyen komo: Bong 22:18. [‡] **Bor ur-kwooz us-tet:35 23:35** Hyen komo: Bong 22:7. [§] **Bor ur-kwooz us-tet:36 23:36** Hyen komo: Bong 69:21.

41 De ma na koob-de hond hond o be-ur na, remen a gokste yo depe na à, amba wu, wu nom **ur-ba'as** á.”

42 Komo wu zeeru Yeso, “Yeso, baks un me ne, da-o o he m-muun ut-gwomo ne à!”

43 Yeso shasuru wu, “Um esute wo caane, wo a tuw **be-de o-zak** un me ne.”

Mar-m Yeso

(Mati 27:45-56; Mark 15:33-41; Yoha 19:28-30)

44-45 Ho-ur ro ur-hi, comb-o swoonuru hono o-dak har da-o de shate à. Komo gund-o m-nu o wongse **Pyo-o Shir** à caturu be-ut yoor un hi un de un o.*

46 Yeso 'yonsuru us-cor, “Tato re! Um ruste kukt-to re un kom-ut ru!” Bo wu zette kaane à, wu maruru.†

47 Sek-wu wu un karma-ne hyanuru yo nome à, wu bomuru Shir, wu ro m-zee, “Nip-o ka net-wu net kashi-wu!”

48 Da-o hun-ne ye morge kane à, hyane yo nome à, ye ji'uru o-hur kap. Ye ro un wos un be-de un ye un tuk-mo ut-men.

49 Amba kap ye nape Yeso un hi un de un ye à, ye essuru ur-hew ne ye guf, mosse un ne'a-ne ne ye donde wu so o-Gariri à.‡

A jok Yeso

(Mati 27:57-61; Mark 15:42-47; Yoha 19:38-42)

* **Bor ur-kwooz us-tet:44-45 23:44-45** Hyen komo: Rwu 26:31-33. † **Bor ur-kwooz us-tet:46 23:46** Hyen komo: Bong 31:5. ‡ **Bor ur-kwooz us-tet:49 23:49** Hyen komo: Ruka 8:2-3.

50-51 Wu ken net-wu, wu a m-zee **Yusuhu** ko-ya-o-Aramatiya, un dak-o o-Judiya. Kashi un net-wu a m-hoge à, wu ro un 'er-de un haan-mo un gwomo-to Shir. Wu ma ko-caari-wu be-de un sek-ye un den-o Shir, myet un kaane wu dek ma-to un ye, un yo ye nome ne á.

52 Wu haaru be-ur **Biratus** wu konuru a ya'as wu u-ur Yešo.

53 Wu dekuru ka u-de, wu yereru un o ken gund-o, wu russuru un saag-o a bo'e be-de o-ta'ar à, o a ro jokke net á.

54 Ho-de ur-Jaw de, **Ho-de ur-Wuwe** ro ma-to un woön.

55 Ka ne'a-ne ye, ye donde Yešo so o-Gariri à, nekuru un **Yusuhu** ne. Komo ye hyanuru ka saag-o, be-de a russe u-ur Yešo n-me à.

56 Ka da-de ye warguru o-hur, ye zonguru un saw-to m-now mo m-shi'igin ne, remen wur-o Yešo. Ye wuwuru **Ho-de ur-Wuwe**, bo **karamsa**-o zee à. §

Bor ur-kwooz us-nass

Ine-m Yešo

(Mati 28:1-10; Mark 16:1-8; Yoha 20:1-10)

¹ N-sot, n-sot, ho-de o-Rahadi, ka ne'a-ne ye haaru be-de o-saag, ye ro un ka saw-to m-now to ne.

² Ye 'wos a doste ka ta'ar-o, o a hokte ish-o un saag à,

³ Ye cowuru n-me, amba ye hyan u-ur Yešo Gos-wu á.

§ **Bor ur-kwooz us-tet:56 23:56** Hyen komo: Rwu 20:10; Kara 5:14.

⁴ Ye esuru kane ba un nap un yo ye he m-nom á, un gyept-o un yish campo-ne nen yoor un gund-to m-kukar ne woonuru yow yow un ye ne.

⁵ Gyer-o hooru ye, ka ne'a-ne ye kwukturu n-dak. Ka campo-ne ye zeeru, “¿Yan yo no rotte un hoob-o un wan-hoog be-de un margan-ne?”

⁶ Wu ro kon kane á, Shir 'yonsute wu. Baks no yo wu zee no da-o wu ro'e o-Gariri à.

⁷ A bopse ya-ur-ba'as **‘Wà-wu un net** a kem wu o-kan komo ho-ut tet wua ine un hoog ne.’* ”

⁸ Ka da-de ka ne'a-ne ye baksuru ma-to un wu.

⁹ Ye yaguru be-de o-saag, ye haaru, ye ruru **yan-neke-m Yeso** op o-gaan, un ye ken ye ne kap ka rii-yo.

¹⁰ Ka ne'a-ne ye ka, **Meri** Magudarin, Jonana, un komo **Meri** ne (inu **Yakubu**), un ye ken ne'a-ne ye ne, ruru **yan-Tom Yeso**.

¹¹ Amba **yan-Tom Yeso** ro m-zee ka yo ka ne'a-ne ye rwore à ye nap rii-yo ye ro m-nom á, komo ye goks ma-to un ye á.

¹² Amba Bitrus inuru wu ruuru o-rek wu haaru be-de o-saag. Wu kakturu, wu hyanuru ka gund-o a yere Yeso à, amba u-ur Yeso ro kon komo á. Ka da-de wu warguru o-hur, wu ro us-barag-se un yo nome à.

M-ha o-Emmas (Mark 16:12-13)

¹³ Ka ho-ur gaan-de **yan-neke-m Yeso** nen yoor ro m-ha de ken bo-de a m-zee o-Emmas à,

* **Bor ur-kwooz us-nass:7 24:6-7** Hyen komo: Mati 16:21; 17:22-23; 20:18-19; Mark 8:31; 9:31; 10:33-34; Ruka 9:22; 18:31-33.

untun mer-ut ta'yoor [kiromita 11] rwuun-mo o-Urusharima.

¹⁴ Ye ro ut-orom to un rii-yo nome à.

¹⁵ Bo ye ro tep ut-orom à, Yeso woonuru yow yow wu ro m-neke un ye ne.

¹⁶ Ye hyanuru wu, amba ye hoks wu m-nap á.

¹⁷ Yeso zeeru ye, “¿Yan yo no m-orome, bo no m-neke à?”

Ye esuru, co-us ro naase.

¹⁸ Wan-gaan-wu a m-zee Kurepas, cituru wu, “Wo wu cot ko-hamat kane o-Urusharima, wu nape rii-yo nome kane un ka ho-to á.”

¹⁹ Yeso cituru, “¿Yo ke rii-yo?”

Ye shasuru, “Rii-yo nome Yeso ko-ya-o-Nazaret à. Ko-yan-Rworu un Ma-to Shir wu ka net-wu, komo Shir ya'ag wu ur-beeb be-de un hun-ne, kap yo wu zee, un yo wu nome ne à.

²⁰ Gwomo-ne ye un kon-se Shir be un te, un ya-o-dak-ne heete wu be-ur **Biratus** a ho, a kamag wu o-**kan**.

²¹ Komo kane te hwo ur-hur, wu he rwo un ya-o-**Isra** m-posse. A husse to ka ma, caane ro ho-ur atette-de bo un nom un kaane.

²² Ye ken ne'a-ne ye, un buug un te rwo'og te us-barag, ye haag un gas-o ish be-de un saag.

²³ Amba ye hyan u-de un wu á. Ye muunte, ye ro m-zee ye hyanag ut-hyangan **yan-tom-ye Shir** rurute ka ne'a-ne ye unze wu ro un hoog ne.

²⁴ Ye ken ye un buug un te haag un ka saag-o komo ye 'woste bo ka ne'a-ne ye zee à, amba ye hyan wu á.”

25 Ka da-de Yešo zeeru ye, “No m-raag ne, komo un ho’os o-wur ne be-de un goks un ko yo ke yo yan-Rworu un Ma-to Shir zee à!

26 Amba Shir zeeg **Kiristi** wu su ur-koob de un ka rii-yo, ka da-de wu cowuru un sekemse-mo un wu.”

27 Yešo ruru ye yo Ma-to Shir zee mosse un wu ne à, wu taknuru un yo takurda-o **Mosa** un kap yo yan-Rworu un Ma-to Shir ne gene à.

28 Bo ye woonte yow yow un ka bo-de ye ro m-ha ne à, Yešo nomuru sa o zee o-co wu arge.

29 Amba ye muuntu wu jim ye ro m-zee, “She’et be un te, ho-ur teeste tet-m mo m-nom.” Wu haaru wu she’ete un ye ne.

30 Wu she’eturu wu reet rii-yo m-re un ye ne, wu dekuru ur-burodi, wu huuru de nu-o ur-bon, ka da-de wu caturu de wu yasuru ye.

31 Ka da-de yish-ye un ye upsuru, ye napuru, unze Yešo wu, amba ye do wu m-hyan à.

32 Ye zeeru hi un de un ye, “A nomog o-zak deen da-o wu tepsu na un cow à, komo wu ruru na yo Ma-to Shir zee à.”

33 Ye inuru da-o gaan, ye warguru o-Urusharima. Kane ye 'wosse **yan-neke-m Yešo** nen op o-gaan kargute be-ur gaan un ye ken ye ne.

34 ye ro m-zee, “Nip-o Gos-wu inute! Simon hyanag wu!”

35 Ka nen yoor-ye, dooru ye m-rure un yo nome un cow à, komo bo ye nape wu da-o wu caate ur-burodi à.

*Yeso rwunte cas be-de un
yan-neke-mo un wu*

*(Mati 28:16-20; Mark 16:14-18; Yoha 20:19-23;
Seng 1:6-8)*

³⁶ Bo ka nen yoor-ye ro ye m-rure kaane à, kane
Gos-wu un hi un de un wu esuru eso be-de un ye.
Wu gassuru ye.

³⁷ Ye hoguru o-gyer, ye zee ko kukt-o un ko-
marimar o.

³⁸ Amba wu zeeru ye, “¿Remen yan o no rotte
o-gyer? ¿Remen yan o no rotte das das?”

³⁹ Gwot no kom-ut re un na-us re ne, noa hyen
me wu un hi un de. Ci no me, no nept, remen
kukt-o un ko-marimar rott to wur-o m-ap ut-caar
ne á, bo no hyane um ro à.”

⁴⁰ Bo wu zette kaane, komo wu kuturu ye kom-
to un wu us-na ne.

⁴¹ Kap un kaane ne ye goks á, zak-o hoog ye,
ut-hyat ne. Wu cituru ye, “¿No un rii-yo m-re ne
kane?”

⁴² Ye yasuru wu bek-o o-jan hense.

⁴³ Wu dekuru yo wu ti'uru un hyan-o un ye.

⁴⁴ Ka da-de wu zeeru ye, “Ka rii-yo um ruru no
à, yo ro kon da-o um ro'e un no ne à: Kap yo
a gene mosse un me ne à, be-de un **karamsa-o**
Mosa, gen-mo un yan-Rworu un Ma-to Shir, un
takurda-o un Sep-to ur-Bongon ne komo, a shi o-
nip.”

⁴⁵ Ka da-de wu upsuru ye ur-hur, ye nept ka
gen-mo Shir mo. Komo wu zeeru ye,

⁴⁶ “Yo a gene à yo ka: **Kiristi** a su ur-koob, komo
wua ine be-de un margan-ne un ho-ur atette-de.

⁴⁷ Komo un jin-de un wu, ka tom-mo un yage un nom **ur-ba'as** o-m-waktune be-de Shir ne, un soks **ur-ba'as** ne, a rur o hono o-dak kap, ur-takan o-Urusharima.

⁴⁸ No ro ya-m-su'e un ka rii-yo un hi un no.

⁴⁹ Me komo un hi un de man tomtundu no kukt-o Shir, o Tato re esse ut-ma à. Amba wasu no n-me o-bo har da-o ka kukt-o Shir o shoosu no un beeb-de rwuune n-Ton un shir à.”†

A dek Yeso n-Ton un Shir
(Mark 16:19-20; Seng 1:9-11)

⁵⁰ Ka da-de wu dekurū ye, ye ruuru o-bo ur-hew ne ha-mo o-Betanya. Kane wu jakse kom-to un wu, wu huuru ye nu-o ur-bon.

⁵¹ Da-o wu ro ye un ru'e un nu-o ur-bon à, wu yaguru ye. Shir dekurū wu n-Ton un shir.‡

⁵² Ye kwukturū, ye ya'uru wu m-sek, ye warguru o-Urusharima. Zak-o hooru ye deen.

⁵³ Komo ye hooru da-o un ye, n-me un **Pyo-o Shir**, ye ro un bongon-de Shir.

† **Bor ur-kwooz us-nass:49 24:49** Hyen komo: Seng 1:4. ‡ **Bor ur-kwooz us-nass:51 24:50-51** Hyen komo: Seng 1:9-11.

ut-Hun

The New Testament in the ut-Hun language of Nigeria

copyright © 2017 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: ut-Hun

Contributor: WBT Central Zone

All rights reserved.

2025-07-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 26 Jul 2025 from source files
dated 9 Jul 2025

c0c13181-081b-50cb-89bb-9a36796100b2